ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტი

მოქალაქის მგზამკვლევი

2024 წელი

სარჩევი

შესავალი 3

ბათუმის მუნიციპალიტეტი - სოციალურ-ეკონომიკური მიმოხილვა 4

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა 7

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის მარეგულირებელი სამართლებრივი აქტები 10

საბიუჯეტო პროცესი თვითმმართველობაში 13

ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი 2014-2025 წლებში 14

ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტი 16

- ბიუჯეტის შემოსულობები 16
- ნაშთის ცვლილება 19
- ბიუჯეტის გადასახდელები პროგრამების და პრიორიტეტების მიხედვით 20
  - მმართველობა და საერთო დანიშნულების ხარჯები 24
  - ინფრასტრუქტურის განვითარება 26
  - დასუფთავება და გარემოს დაცვა 32
  - განათლება 35
  - კულტურა, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები 38
  - მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა 45
  - ქალაქის ეკონომიკური და ურბანული განვითარება 62
  - მუნიციპალური სერვისების განვითარება 63
- ბიუჯეტის გადასახდელები საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით 67

შესავალი

ბიუჯეტის მგზამკვლევის შემუშავება ეხმარება მოქალაქეს მარტივ, მისთვის გასაგებ ენაზე მიიღოს ინფორმაცია ამა თუ იმ მუნიციპალიტეტში წლის განმავლობაში დაგეგმილი ინფრასტრუქტურული, სოციალური, საგანმანათლებლო და სხვა სახის პროექტებისა და ღონისძიებების შესახებ. მგზამკვლევში მოცემული ინფორმაცია წარმოადგენს თვითმმართველობის აღმასრულებელი ხელისუფლების მიერ დაგეგმილი ღონისძიებების მოკლე აღწერას, წარმოაჩენს მათ მიზნობრიობას, დაგეგმილ აქტივობებს სძენს მეტ ტრანსფარენტულობას და საჯაროობას.

ბიუჯეტის მგზამკვლევი მოიცავს ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტის მოკლე აღწერას. წარმოდგენილი ინფორმაცია არ შემოიფარგლება მხოლოდ ერთი კონკრეტული წლის მონაცემებით. მასში 2025 წლის საბიუჯეტო მონაცემები შედარებულია გასული 2 წლის მაჩვენებლებს, როგორც ბიუჯეტის ხარჯვით ასევე, შემოსავლების ნაწილში. წარმოდგენილია ინფორმაცია ბოლო 10 წლის განმავლობაში ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ცვლილების დინამიკის შესახებ.

ბიუჯეტის გზამკვლევში ასევე მოცემულია ინფორმაცია საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის შესახებ, საბიუჯეტო სისტემის მარეგულირებელ ნორმატიულ აქტებზე და თვითმმართველობების საბიუჯეტო პროცესზე.

გზამკვლევში მოყვანილი 2023 წლის ბიუჯეტის მაჩვენებლები ასახავს ბიუჯეტის ფაქტებს. წარმოდგენილი ციფრები ეფუძნება ფინანსთა სამინისტროს eTreasuary სისტემაში 2024 წლის 01 იანვრის მდგომარეობით არსებულ მონაცემებს. 2024 წლის გეგმიური მაჩვენებლები შესაძლებელია რიგ შემთხვევებში არ ემთხვეოდეს საკრებულოს მიერ დატკიცებული ბიუჯეტის მონაცემებს (განსხვავების მიზეზი შესაძლებელია იყოს: საკრებულოს მიერ მიღებული წესის შესაბამისად 5%-იანი გადანაწილებით დაზუსტებული ასიგნებები; სარეზერვო ფონდიდან გადანაწილებული თანხები).

ბათუმის მუნიციპალიტეტი - სოციალურ-ეკონომიკური მიმოხილვა

ქალაქი ბათუმი წარმოადგენს აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმი-ნისტრაციულ ცენტრს და მდებარეობს დედაქალაქიდან 390 კმ. დაშორებით. 2006 წლიდან თვითმმართველი ქალაქია. ფართობი შეადგენს 64,94 კვ/კმ და სიდიდით საქართველოს მესამე ქალაქია, რომელიც შედგება 14 ადმინისტრაციული ერთეულის-გან. ქალაქის ძირითადი ნაწილი სამხრეთიდან ეკვრის ბათუმის ყურეს და კახაბრის ვაკის ჩრდილოეთ მონაკვეთზე მდებარეობს, დანარ-ჩენი ნაწილი ყურის აღმოსავლეთით და ჩრდილო-აღმოსავლეთით მდინარეების ბარცხანისა და ყოროლისწყლის გასწვრივაა გაშენებული.

მოსახლეობა

საქსტატის 2024 წლის მონაცემებით, ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მოსახ-ლეობა 183,200 ათასი კაცია. მოსახლეობის სიმჭიდროვე 1 კვ/კმ-ზე 2821 კაცია. საყოველთაო აღწერის მონაცემებით, ქ. ბათუმის მოსახლეობის 47,6 პროცენტს მამაკაცები შეადგენენ, ხოლო 52,4 პროცენტს ქალები. ქ. ბათუმში შობა-დობის კოეფიციენტი შეადგენს 17,7-ს, რაც საქართველოს ანალოგიურ მაჩვენებლს 4 ერთეულით აღემატება (13,7), ხოლო მოკვდაობის კოეფიციენტი შეადგენს 9,8-ს. ქ. ბათუმის მოსახლეობის ყველაზე დიდი წილი - 32% მოდის 20-39 წლის ასაკის მოსახლეობაზე, 19 წლამდე 26%, 40-59 ასაკის 28%, 60-80 ასაკის 12,5% და 80 წელზე ზევით მოსახლეობაზე 1,5%. მოსახლეობის დაახლოებით 8% არის სკოლამდელი ასაკის, 12% - სასკოლო ასაკის, 21% - სტუდენტი,14 % - საპენსიო და ა.შ.

2024 წლის სექტემბრის მონაცემების მიხედვით საარსებო შემწეობის მიმღები პირების რაოდენობა შეადგენს 15 279 პირს, რომელთაგანაც თითქმის 80% 100000 ქულამდეა.

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტში რეგისტრირებული შშმ პირისა და შრომის უუნარო პირის სტატუსის საფუძვლით სახელმწიფო გასაცემლის, კერძოდ „სოციალური პაკეტის“ მიმღებ პირთა რაოდენობა შეადგენს 8857-ს, რომელთა დაახლოებით 25% 18 წელს ქვემოთ მყოფი პირია.

გრაფიკი #1

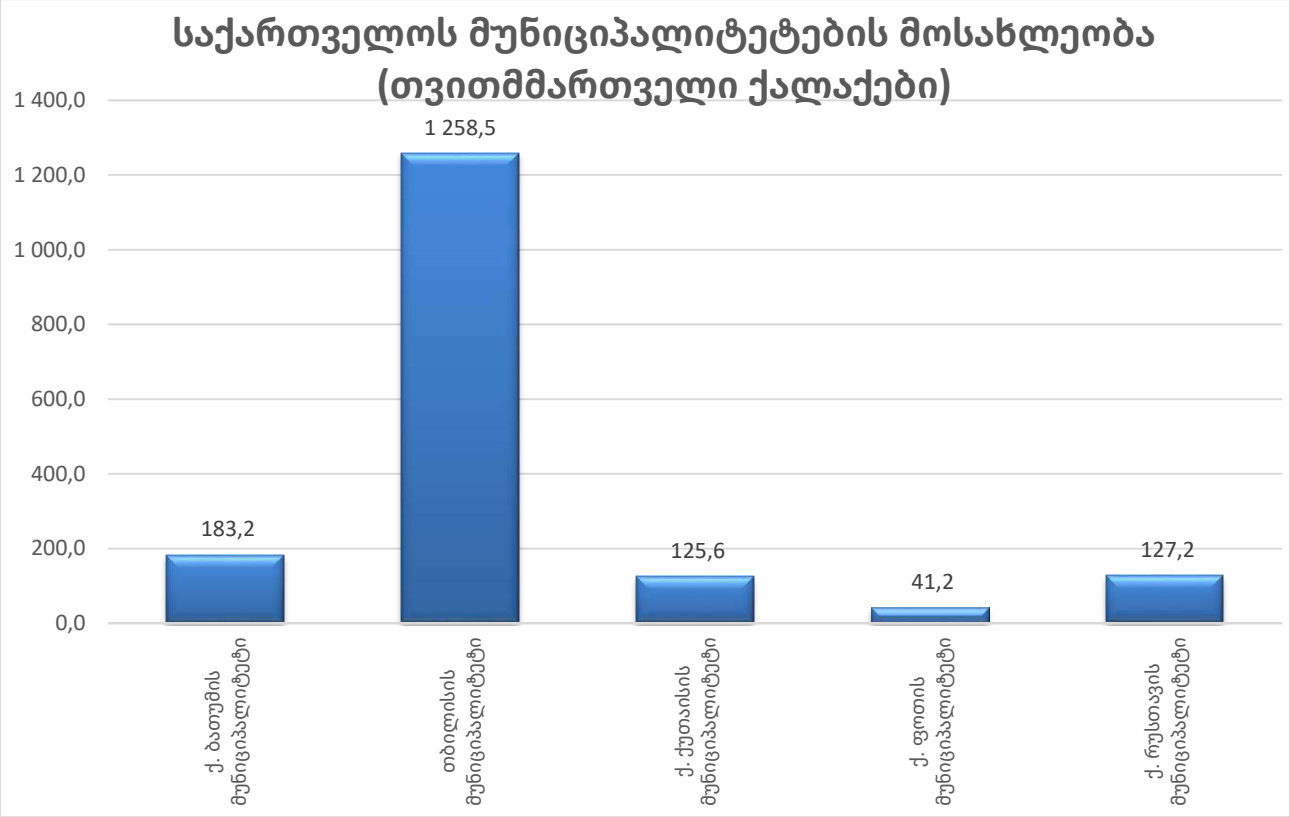

* გრაფიკის თავსებადობის მიზნით, მონაცემები არ მოიცავს სხვა მუნიციპალიტეტებს

ეკონომიკა

ეკონომიკის ძირითადი საზომს მთლიანი შიდა პროდუქტი წარმოადგენს. გამომდინარე იქედან რომ სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის მიერ მთლიანი შიდა პროდუქტის დათვლა ხდება ქვეყნის, რეგიონისა და თბილისის მიხედვით, მონაცემები უშუალოდ თვითმმართველ ქალაქზე არ არის ხელმისაწვდომი. შესაბამისად ანალიზის გაკეთება შესაძლებელია რეგიონის ჭრილში, თუმცა გამომდინარე ბათუმის პოზიციონირებიდან სავარაუდოა, რომ ქალაქზე მოდის უმეტესი წილი. 2022 წლის მონაცემებით (საბოლოო რაც ამ ეტაპზეა დათვლილი) აჭარაში მშპ შეადგენს 6 884,9 მლნ ლარს, რომელიც თბილისის შემდგომ ყველაზე მაღალი მაჩვენებელია. სექტორების მიხედვით ყველაზე დიდი წილი მშენებლობაზე მოდის, შემდგომაა უძრავ ქონებასთან დაკავშირებული საქმიანობები და საცალო და საბითუმო ვაჭრობა. ბოლო მონაცემებით ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტში რეგისტრირებულია 59561 ბიზნეს სუბიექტი, რეგისტრირებული ბიზნეს სუბიექტთა რაოდენობიდან 17380 აქტიურია, რაც მთლიანი რაოდენობის დაახლოებით 29%-ია.

ქ. ბათუმის მოსახლეობის 46,3% ეკონომიკურად აქტიურია, რომელთა 74,4% დასაქმებულია. ეკონომიკურად აქტიურია მამაკაცების 52%, ხოლო ქალების 41,2% (აღნიშნული ძირითადად განპირობებულია საპენსიო ასაკით). რაც შეეხება დასაქმების მაჩვენებლებს, ეკონომიკურად აქტიურ მოსახლეობაში მამაკაცების დასაქმების მაჩვენებელი 78,8%-ია, ხოლო ქალების 69,3%-ია. დასაქმებულთა 78,5% დაქირავებით მომუშავეა

(აღნიშნულ კომპონენტში ქალების წილი გაცილებით მაღალია და 84,3%-ს შეადგენს) ხოლო 9,1% ინდივიდუალურად მომუშავე. უმუშევრობის საშუალო მაჩვენებელი 25,6%-ია, მამაკაცებში უმუშევრობის მაჩვენებელი 21,2%, ხოლო ქალებში 30,7%.

აღწერის მონაცემების მიხედვით, ქ. ბათუმში 41 500 კერძო შინამეურნეობაა, ხოლო კერძო შინამეურნეობებში წევრთა საშუალო რაოდენობა შეადგენს 4 კაცს, რაც საკმაოდ მაღალი მაჩვენებელია საქართველოს ანალოგიურ მაჩვენებელთან შედარებით.

სტრატეგიული ობიექტები

ბათუმი ცნობილია თავისი უძველესი პორტით, არქიტექტურით, ევროპული მოედნებით, ბულვარით, ღირსშესანიშნავი ადგილებით. ბათუმი, ადგილმდებარეობიდან გამომდინარე თავისი ღრმა საზღვაო პორტით და სარკინიგზო კვანძით, მნიშვნელოვან როლს ასრულებს მეზობელ სახელმწიფოებთან და შუა აზიის ქვეყნებთან როგორც ეკონომიკური ასევე ზოგადად რეგიონული თანმაშრომლობის განვითარებაში.

ქალაქი შავი ზღვის სამხრეთ-აღმოსავლეთ სანაპიროს მსხვილი საერთაშორისო ნავსადგურია, რომელიც მდებარეობს ბუნებრივ ღრმაწყლიან უბეში, რაც იძლევა დიდტონაჟიანი გემების მიღების საშუალებას. ნავსადგურის ფართობია 182726 მ.კვ. და გააჩნია 4 ტერმინალი: ნავთობტერმინალი, მშრალი ტვირთის ტერმინალი, საკონტეინერო ტერმინალი და სამგზავრო ტერმინალი. აღნიშნული ტერმინალები აღჭურვილია სათანადო ტექნიკით, რაც ხელს უწყობს ტვირთების დროულ და ხარისხიან გადამუშავებასა. ნავსადგური გამოიყენება როგორც მთავარი სატრანზიტო ნავსადგური ყაზახეთისა და აზერბაიჯანის ნავთობის გადასამუშავებლად. ბათუმის პორტიდან სარკინიგზო გზის საშუალებით ტვირთის გადაზიდვა ხორციელდება აზერბაიჯანის, ცენტრალურ აზიისა და ჩინეთის მიმართულებით.

საავტომობილო გზატკეცილებით ბათუმი დაკავშირებულია აჭარის შიგა რაიონებთან, საქართველოს ცენტრებთან და თურქეთთან. ქალაქიდან 20 კმ-ში მდებარეობს თურქეთთან დამაკავშირებელი სარფის გამშვები საბაჟო ტერმინალი, რომელსაც წლის განმავლობაში დაახლოებით მილიონამდე სატრანსპორტო საშუალება კვეთს.

ქალაქს, ისევე როგორც მთელ რეგიონს, 2007 წლიდან ემსახურება საერთაშორისო აეროპორტი, სადაც ოპერირებს 12 ავიაკომპანია და რეგულარულად ხორციელდება ფრენები თბილისის, ერევნის, ბაქოს, სტამბულის, დუბაის, თელ-ავივის და სხვა დიდი ქალაქების მიმართულებით. მგზავრთა გადაყვანაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებს ბათუმის რკინიგზის სადგურიც, საიდანაც ხდება მგზავრთა გადაყვანა თბილისის, ქუთაისი, და სეზონურად ოზურგეთის, ზუგდიდისა და ერევნის მიმათულებით.

ბათუმის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ეკონომიკურ მიმართულებას წარმოადგენს ტურიზმის სექტორი. ვიზიტორთა რაოდენობის დათვლა თვითმმართველი ქალაქის მიხედვით ვერ ხორციელდება მაგრამ სავარაუდოა, რიგიონის ვიზიტორების უმრავლესობა ბათუმშიც განახორციელებდა ვიზიტს, საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული ბიუროს მიერ დათვლილი მონაცემებით აჭარაში ვიზიტორთა რაოდენობა 2024 წლის I და II კვარტლის მონაცემების მიხედვით შეადგენს 6 450 000, აქედან 48% უცხოელი ვიზიტორია. საზღვრის კვეთის მიხედვით (სარფის საბაჟო გამშვები პუნქტი, ბათუმის აეროპორტი, ბათუმის პორტი)

ყველაზე დიდი შემოსულობის მაჩვენებელი 2023 წელს არის თურქეთიდან, რუსეთიდან და ისრაელიდან. ქალაქში ვიზიტორების განსათავსებელი 418 ობიექტია და 361 კვების ობიექტი. ყველაზე მოთხოვნადი ადგილი ვიზიტების რაოდენობს მიხედვით - აჭარის ა.რ. ტერიტორიზე განთავსებული ტურისტული საინფორმაციო ცენტრებიდან მოწოდებული ინფორმაციის თანახმად, ვიზიტორების მიერ ხშირად მოთხოვნადი ადგილებია ბათუმის საბაგირო, დელფინარიუმი, ბათუმის ბულვარი, ბოტანიკური ბაღი, გონიო-აფსაროსის ციხე.

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა

საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის მიხედვით საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა არის „საქართველოს ცენტრალური, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი ხელისუფლების ფუნქციების შესასრულებლად, ფულადი სახსრების მობილიზებისა და გამოყენების მიზნით, სამართლებრივი აქტებით რეგულირებული საბიუჯეტო ურთიერთობათა ერთობლიობა“.

ტერმინი „ბიუჯეტი“ („Budget”) ინგლისური სიტყვაა და ტომარას ნიშნავს. დღევანდელი მნიშვნელობით ამ ტერმინის გამოყენება ისტორიულ წყაროებში პირველად გვხვდება ინგლისის თემთა პალატაში. როდესაც მთავრობა თემთა პალატას ფულს სთხოვდა, ხაზინის კანცლერი ხსნიდა პორტფელს (ტომარას), სადაც სახელმწიფო შემოსავალების და ხარჯების ხარჯთაღრიცხვის კანონპროექტი იყო. ამას უწოდებდნენ ბიუჯეტის გახსნას.

დღეს საქართველოში ბიუჯეტი წარმოდგენს შესაბამისი დონის ხელისუფლების ორგანოების მიერ საკუთარი უფლებებისა და ვალდებულებების შესრულების მიზნით მისაღებ და გასაცემ ფულადი სახსრების ერთობლიობას, მათი შეგროვებისა და გადახდის გეგმას. ამ სახით პროგნოზი კეთდება მომდევნო 4 წელზე, ხოლო მმართველობის შესაბამისი ორგანობის მიერ ბიუჯეტი მტკიცდება და აღსრულებას ექვემდებარება მომდევნო 1 წლისათვის.

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემა აერთიანებს სხვადასხვა დონის ბიუჯეტებს. დღეს მოქმედი კანონმდებლობითა და საბიუჯეტო მოწყობის მიხედვით საქართველოში არსებობს ბიუჯეტის სამი დონე: საქართველოს სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკების რესპუბლიკური და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტები. ბიუჯეტები მტკიცდება ასევე, შესაბამისი დონის ხელისუფლებების მიერ.

საქართველოს სახელმწიფო, ავტონომიური და ადგილობრივი ბიუჯეტების ყველა შემოსულობის და გადასახდელის აღირიცხვა-ანგარიშგება ხორცილედება სახელმწიფო ხაზინის სისტემის მეშვეობით.

გარდა ამისა არსებობს და ფინანსური ანგარიშგეგებისათვის გამოიყენება ბიუჯეტები, რომლებიც არ ექვემდებარება დამტკიცებას. ესეთი ბიუჯეტი წარმოადგენს, ზემოთ მოყვანილი, შესაბამისი დონის ხელისუფლების მიერ დამტკიცებული ბიუჯეტების

კონსოლიდირებულ ვერსიებს. ესენია: საქართველოს ნაერთი ბიუჯეტი, სახელმწიფოს ერთიანი ბიუჯეტი, ცენტრალური ბიუჯეტი, ავტონომიური რესპუბლიკების ნაერთი ბიუჯეტი, ერთიანი ავტონომიური რესპუბლიკის ბიუჯეტი, ავტონომიური რესპუბლიკის ერთიანი რესპუბლიკური ბიუჯეტი და ერთიანი მუნიციპალური ბიუჯეტი. მიუხედავად იმისა, რომ ჩამოთვლილი ბიუჯეტები არ მტკიცდება, მისი შედგენა მნიშვნელოვანია ქვეყნის ფინანსური, საბიუჯეტო ანგარიშგებისათვის. ბიუჯეტების ამ სახით კონსოლიდაციის გარეშე არ იქნება სრულყოფილი თვითმართველობის, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და მთლიანად ქვეყნის დონეზე საბიუჯეტო სისტემის ანალიზი და ანგარიშგება.

როგორც ავღნიშნეთ რიგი ბიუჯეტები არ ექვემდებარება დამტკიცებას და ეს ბიუჯეტები წარმოადგენს დამტკიცებული ბიუჯეტების კონსოლიდირებულ ვერსიებს. დამტკიცებას ექვემდებარება შემდეგი ბიუჯეტები:

- სახელმწიფო ბიუჯეტი - მტკიცდება საქართველოს პარლამენტის მიერ;
- ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტი - მტკიცდება ავტონომიური რესპუბლიკის უმაღლესი საბჭოს მიერ;
- ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტი - მტკიცდება ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოს, საკრებულოს მიერ.
- სსიპ-ების და ააიპ-ების ბიუჯეტები - მტკიცდება კანონმდებობით დადგენილი წესით (რიგ შემთხვევებში ხელმძღვანელის მიერ, რიგ შემთხვევაში მაკონტროლებლის ან მაკონტროლებლის თანხმობით და ა.შ.).

ჩვენ ყურადღებას გავამახვილებთ ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტზე. კერძოდ იმ საკითხებზე, თუ რას წარმოადგენს თვითმმართველობის ბიუჯეტი, რა როლი უჭირავს მას ქვეყნის საბიუჯეტო სისტემაში, რა სახის კავშირი და დამოკიდებულება აქვს თვითმმართველობების ბიუჯეტებს სხვა დონის ბიუჯეტებთან.

თვითმმართველი ერთეული არის მუნიციპალიტეტი, რომელსაც აქვს საკუთარი ადმინისტრაციული საზღვრები. ხოლო, ადგილობრივი თვითმმართელობა არის შესაბამის მუნიციპალიტეტში მცხოვრები მოქალაქეთა უფლება, მათ მიერ არჩეული თვითმმართველობის ორგანოების მეშვეობით გადაწყვიტონ ადგილობრივი მნიშვნელობის საკითხები. სწორედ თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტი წარმოადგენს ამ საკითხების გადაწყვეტის ძირითად და მნიშვნელოვან ინსტრუმენტს.

მუნიციპალიტეტს გააჩნია საკუთარი და დელეგირებული უფლებამოსილებები. საკუთარი უფლებამოსილება არის ის უფლებამოსილება, რომელსაც მუნიციპალიტეტი ახორციელებს დამოუკიდებლად, საკუთარი პასუხისმგებლობით. ხოლო, დელეგირებული უფლებამოსილება - სახელმწიფო ან/და ავტონომიური რესპუბლიკის უფლებამოსილება, რომელიც შესაბამისი მატერიალური და ფინანსური უზრუნველყოფით გადაეცემა ადგილობრივ თვითმმართველობას. მუნიციპალიტეტის საკუთარი უფლებამოსილებების

ჩამონათვალს განსაზღვრავს საქართველოს ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“.

ადგილობრივი ბიუჯეტის ფორმირების წყაროს წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის საკუთარი შემოსულობები და სხვა ბიუჯეტიდან მიღებული არასაკუთარი შემოსულობები. მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის არასაკუთარ შემოსულობებს მიეკუთვნება ბიუჯეტის მიერ მიღებული სესხი და გრანტი, აგრეთვე სპეციალური, კაპიტალური და მიზნობრივი ტრანსფერები. ბიუჯეტის ყველა სხვა შემოსულობა წარმოადგენს თვითმმართველობის ბიუჯეტის საკუთარ შემოსულობას, რომელთა გამოყენებაც მუნიციპალიტეტს შეუძლია დამოუკიდებლად, საკუთარი გადაწყვეტილების შესაბამისად. სწორედ საკუთარი შემოსულობები და მათი დამოუკიდებლად განკარგვის შესაძლებლობა უზრუნველყოფს მუნიციპალური ბიუჯეტის დამოუკიდებლობას.

თუ ვნახავთ გასული წლების მუნიციპალიტეტის შემოსულობებს მაჩვენებლებს გამოჩნდება, რომ მუნიციპალური ბიუჯეტის მნიშვნელოვანი წილი შემოსავლებში სწორედ მისი საკუთარი შემოსულობებია. მაგალითისთვის, 2024 წლისათვის მუნიციპალიტეტის შემოსულობებში საკუთარი შემოსულობების მაჩვენებელი 50% იყო (გრაფიკი #2).

გრაფიკი #2

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტების 2024 წლის შემოსულობები საკუთარი და არასაკუთარი შემოსულობების მიხედვით (თანხა მლნ)

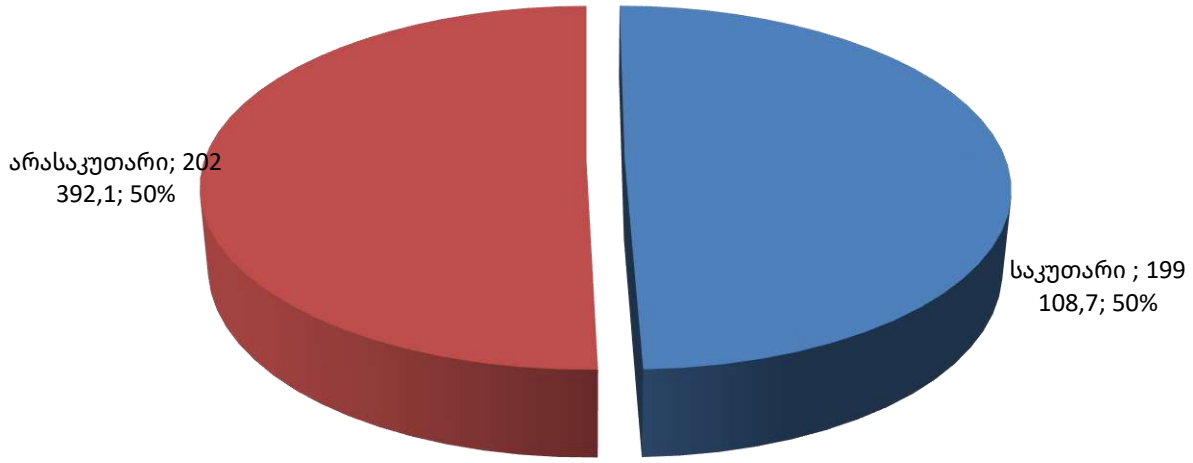

უნდა აღინიშნოს, რომ საქართველოს საბიუჯეტო სისტემაში 2019 წლის 1 იანვრიდან განხორციელდა მნიშვნელოვანი ცვლილება, რომელმაც დიდი გავლენა იქონია

მუნიციპალიტეტის შემოსავლების როგორც ფორმირებაზედ ასევე მის სტრუქტურაზე. კერძოდ:

დეცენტრალიზაციის სტრატეგიის ფარგლებში განხორციელდა ცვლილებები საბიუჯეტო კოდექსსა და ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსში, რომლის მიხედვითაც შეიცვალა მუნიციპალიტეტების დაფინანსების სისტემა, კერძოდ, მუნიციპალიტეტების აღარ მიეცემათ გათანაბრებითი ტრანსფერი, ასევე საშემოსავლო გადასახადის სხვადასხვა სახეებიდან მიღებული შემოსავლები მთლიანად მიიმართება სახელმწიფო და რესპუბლიკურ ბიუჯეტებში, მათ ნაცვლად მუნიციპალიტეტების დასაფინანსებლად მიიმართება დღგ-ს სახით მიღებული შემოსავლების 19,0%.

მარტივად აღსაქმელად, ადგილობრივი თვითმმართველობის ერთეულების ბიუჯეტის შემოსავლის წყაროები ჩვენ პირობითად შეგვიძლია დავყოთ 3 ნაწილად:

სააგადასახადო შემოსავლები - ჩვენს მიერ ზემოთ აღწერილი რეფორმის მიხედვით 2019 წლის 1 იანვრიდან შემოსავლის ეს წყარო მოიცავს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ქონების გადასახადის 100%-ს და დამატებითი ღირებულების გადასახადის ნაწილს, რომლიც გამოთვლაც ხდება სპეციალური ფორმულით, სადაც მონაწილეობს მუნიციპალიტეტის სხვადასხვა სტატისტიკური მაჩვენებლები; შემოსავლის ეს წყარო მუნიციპალიტეტის საკუთარ შემოსავალებს მიეკუთვნება.

გრანტები (ტრანსფერები) - საერთაშორისო ორგანიზაციები და მთავრობების მიერ გამოყოფილ გრანტები. ასევე, სხვა დონის ბიუჯეტიდან გამოყოფილ ტრანსფერები. მათ შორის, მიზნობრივი, სპეციალური და კაპიტალური ტრანსფერები (2019 წლიდან აღარ არსებობს გათანაბრებითი ტრანსფერი). შემოსავლის ამ წყაროდან მისაღები თანხებიდან მუნიციპალიტეტის არასაკუთარ შემოსავლებს მიეკუთვნებათ.

სხვა დანარჩენი შემოსავლები - საბიუჯეტო კლასიფიკაციის შესაბამისად ბიუჯეტის სხვა შემოსავლებს მიკუთვნებული შემოსავლები (მაგ. მოსაკრებლები, ჯარიმები, დივიდენდები, ლიცენზიები და ა.შ.), კაპიტალური შემოსავლები (შემოსავლები პრივატიზაციიდან), ფინანსური აქტივების (ნათშის გამოყენება, სესხის დაბრუნება) და ვალდებულებების (საგარეო ან საშინაო სესხის აღება) ცვლილებით მიღებული შემოსავლები. შემოსავლის ამ წყაროდან მისაღები თანხებიდან მუნიციპალიტეტის საკუთარ შემოსულობებს მიეკუთვნება საბიუჯეტო კლასიფიკაციით კლასიფიცირებული სხვა შემოსავლებიდან, კაპიტალური შემოსავლებიდან და ფინანსური აქტივების ცვლილებიდან (ძირითად შემთხვევებში) მისაღები თანხები.

საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის მარეგულირებელი სამართლებრივი აქტები

საქართველოში დღეს მოქმედი საბიუჯეტო სისტემა რეგულირდება სხვადასხვა საკანონმდებლო ნორმატიული აქტით. სახელმწიფო ბიუჯეტის მიღებისთან დაკავშირებული დებულებები ასევე გაწერია საქართველოს კონსტიტუციის მე-6 თავში. საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობების კოდექსი“-ს მე-5 კარი მთლიანად შედგება მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტისა და ეკონომიკური საფუძვლების დებულებებისაგან. ასევე, ამავე ორგანული კანონის გარდამავალი დებულებები არეგულირებს მუნიციპალიტეტის ფინანსებთან დაკავშირებულ რიგ საკითხებს.

ქვეყანაში საბიუჯეტო მოწყობის ძირითად და საკვანძო საკითხები მოწესრიგებულია საქართველოს კანონით „საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი“-თ. საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი მიღებული იქნა 2009 წელს და ძალაში შევიდა 2010 წლის 1 იანვრიდან. საბიუჯეტო კოდექსმა ბევრ სხვა სიახლესთან ერთად გააერთიანა სხვადასხვა დონის ბიუჯეტების მარეგულირებელი საკანონმდებლო აქტები, რომლებიც მანამდე რამოდენიმე კანონით იყო დარეგულირებული. შედეგად საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის ამოქმედებისთანავე, სხვა კანონებთან ერთად, გაუქმდა „საქართველოს საბიუჯეტო სისტემის შესახებ“, „შემოსულობების ბიუჯეტებს შორის განაწილების შესახებ“ და „ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონები.

საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსი შედგება ექვსი კარისაგან. მათ შორის, პირველი, მეორე და მეექვსე კარი საერთოა ბიუჯეტებისთვის და შესაბამისად, ადგენს ნორმებს ყველა დონის ბიუჯეტისთვის. კოდექსის მე-3 კარით დარეგულირებულია სახელმწიფო ბიუჯეტთან დაკავშირებული საკითხები, მე-4 კარი ადგენს ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის საბიუჯეტო წესებსა და პროცედურებს, ხოლო მე-5 კარში მოცემულია ავტონომიური რესპუბლიკების ბიუჯეტთან დაკავშირებული საკითხები.

გარდა აღნიშნული საკანონმდებლო აქტებისა ქვეყნის საბიუჯეტო სისტემის შემადგენელი საკანონმდებლო აქტებია „ეკონომიკური თავისუფლების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონი, „სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ“, „სახელმწიფო აუდიტის შესახებ“, „სახელმწიფო შიდა ფინანსური კონტროლის შესახებ“, „ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის შესახებ“, „ყოველწლიური სახელმწიფო ბიუჯეტის შესახებ“ საქართველოს კანონები და სხვა.

ქვეყანაში საბიუჯეტო სისტემას, გარდა ზემოაღნიშნული საკანონმდებლო აქტებისა, ასევე არეგულირებს კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტები, ამ აქტებით დამტკიცებული მეთოდოლოგიები. ასევე, საბიუჯეტო პროცესის მიმდინარეობისას ყოველწლიურად გამოიცემა კანონქვემდებარე ინდივიდუალური აქტები, რომლებიც გამომდინარეობს შესაბამისი ნორმატიული აქტებიდან.

საბიუჯეტო სისტემის მარეგულირებელი კანონქვემდებარე აქტებიდან უნდა გამოიყოს საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებები „საქართველოს საბიუჯეტო კლასიფიკაციის დამტკიცების თაობაზე“ და „პროგრამული ბიუჯეტი შედგენის მეთოდოლოგიის

დამტკიცების თაობაზე“. ეს ორი ბრძანება არეგულირებს როგორც სახელმწიფო დონეზე საბიუჯეტო მოწყობის საკითხებს, ასევე, ავტონომიური და ადგილობრივი ბიუჯეტების შედგენისა და აღსრულების წესებსა და პროცედურებს.

„საქართველოს საბიუჯეტო კლასიფიკაციის დამტკიცების თაობაზე“ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანებით კლასიფიცირდება ბიუჯეტში მისაღები და ბიუჯეტიდან გასაცემი ფულადი ნაკადები. დამტკიცებული კლასიფიკაცია ეფუძნება და შესაბამისია საერთაშორისო სავალუტო ფონდის მიერ დაწესებულ საერთაშორისო სტანდარტებთან. იგი ერთიანია საქართველოს ყველა დონის ბიუჯეტისათვის. კლასიფიკაციით განსაზღვრულია თუ როგორი ფორმა უნდა ჰქონდეს ბიუჯეტის ბალანსს, მოცემულია დეტალური მეთოდური მითითებები ბიუჯეტის შემოსულობების და გადასახდელების სწორი აღრიცხვა-ანგარიშგებისთვის.

ბიუჯეტის პროგრამული ფორმატით შემუშავება ადგილობრივი თვითმმართველობებისათვის სავალდებულო გახდა 2013 წლიდან. სწორედ საქართველოს ფინანსთა მინისტრის ბრძანება „პროგრამული ბიუჯეტის შედგენის მეთოდოლოგიის დამტკიცების თაობაზე“ ადგენს იმ წესებსა და ფორმას, თუ რა პერიოდში და რა სტრუქტურით უნდა განხორციელდეს წლიური ბიუჯეტის პროექტის მომზადება, დამტკიცება, აღსრულება და ანგარიშგება. მეთოდოლოგია ადგენს როგორც ზოგად დებულებებს, რომლებიც საერთოა ყველა დონის ბიუჯეტისათვის, ასევე ცალ-ცალკე, თითოეული დონის ბიუჯეტისათვის, განსაზღვრავს ბიუჯეტის და მისი პროგრამების შედგენის დეტალურ ფორმატებს.

2018 წელს განახლდა მეთოდოლოგიის ის ნაწილი, რომელიც არეგულირებს ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობების საბიუჯეტო საკითხებს. ჩვენს შემთხვევაში საგულისხმოა სიახლეები რომლებიც დაადგინა განახლებულმა მეთოდოლოგიამ და რომლებიც მუნიციპალიტეტებისათვის სავალდებულო გახდა 2020 წლის ბიუჯეტის მომზადების პროცესიდან. ესენია:

- მეტი აქცენტი კეთდება პრიორიტეტების დოკუმენტის სწორ შემუშავებაზე
- აუცილებელი ხდება მუნიციპალიტეტის საშუალოვადიანი სამუშაო გეგმის შემუშავება
- დეტალურად გაიწერა ბიუჯეტის ფორმატი და სტრუქტურა
- დაზუსტდა ბიუჯეტის თანმდევი დოკუმენტები და მათი შედგენის ფორმატი - პროგრამული და კაპიტალური ბიუჯეტები, ა(ა)იპ-ების ბიუჯეტები
- დაკონკრეტდა და უფრო მკაფიოდ გაიწერა ბიუჯეტის პროექტის მომზადების ფაზები და კალენდარი და სხვა.

საბიუჯეტო პროცესი თვითმმართველობაში

თვითმმართველობების ბიუჯეტის პროექტის მომზადების, განხილვისა და დამტკიცების პროცედურები რეგულირდება საქართველოს საბიუჯეტო კოდექსის XII თავით. მუნიციპალური ბიუჯეტის მომზადების, შედგენის, დამტკიცებისა და ანგარიშგების პროცესის მოკლე აღწერა მოცემულია შემდეგი სახით:

ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი 2014-2025 წლებში

ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის გადასახდელების (ასიგნებების) მოცულობა 2014-2025 წლებში წარმოდგენილია გრაფიკ #3.

გრაფიკი #3

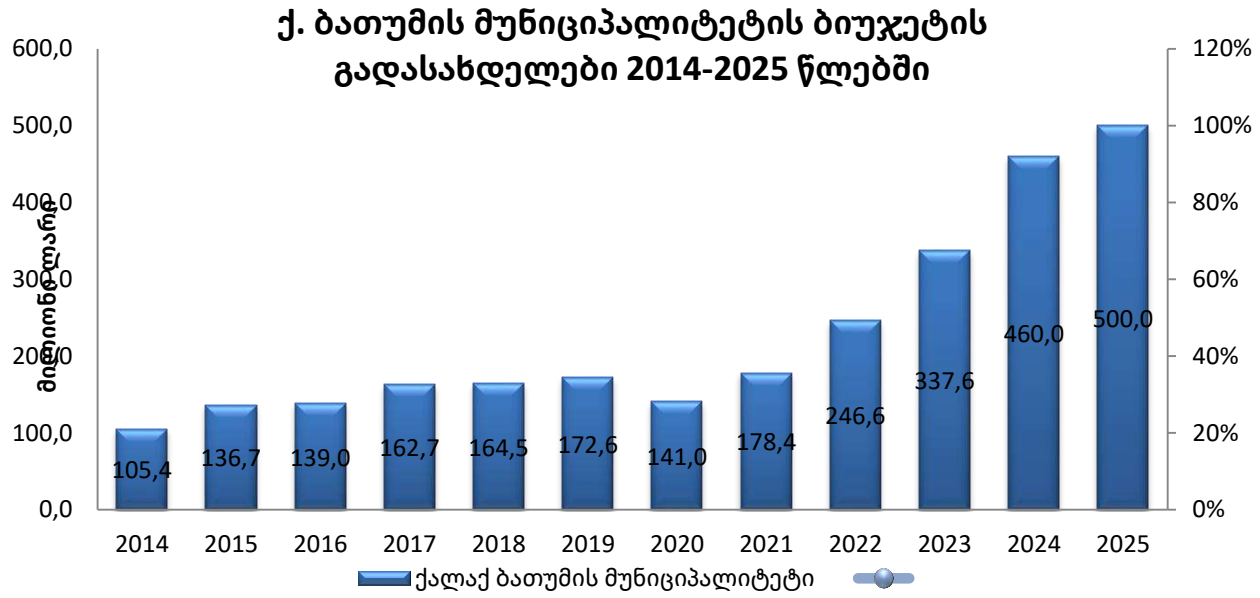

* 2014-დან 2023 წლის ჩათვლით მოცემულია ფაქტიური, ხოლო 2024-2025 წელს გეგმიური მაჩვენებლები

2014-დან 2025-წლმადე პერიოდში ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ზრდამ ნომინალურ გამოხატულებაში 394,6 მლნ ლარი შეადგინა, რაც პროცენტულ მაჩვენებლებში 374.4%-ია (2014 წელს 105,4 მლნ და 2025 წელს 500,0 მლნ ლარი). ჯამში 2014-დან 2025 წლის ჩათვლით ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან გაწეულია 2,7 მლრდ ლარი ხარჯი, რაც საშუალოდ წელიწადში 228,7 მლნ ლარია.

ბათუმის მუნიციპალური ბიუჯეტის გადასახდელების (ასიგნებების) ყოველწლიურმა ზრდამ ბოლო 5 წლის განმავლობაში შემდეგი სახე მიიღო (გრაფიკი #4), 2021- წელს გაიზარდა 27%-ით, 2022 წელს გაიზარდა - 38%-ით, 2023 წელს - 46%-ით, 2024 წელს გაიზარდა 36%-ით, ხოლო 2025 წელს გაიზარდა 9%-ით.

გრაფიკი #4

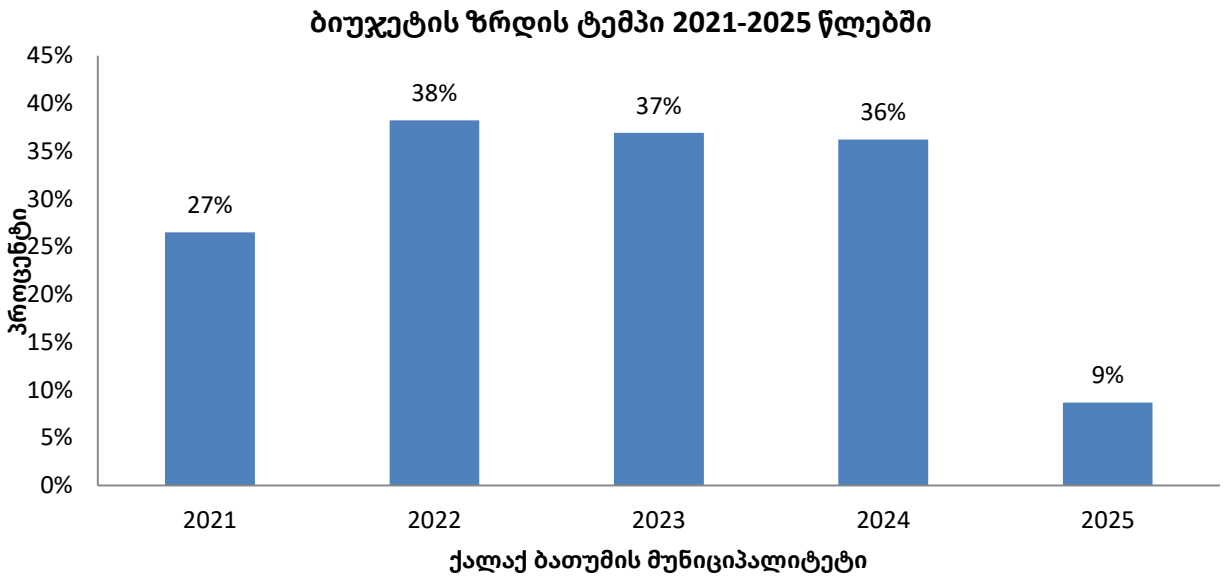

რაც შეეხება ნომინალურ გამოხატულებაში ბიუჯეტის სიდიდეს 2021-2025 წლებში მოცემულია გრაფიკი #5-ის სახით,

გრაფიკი #5

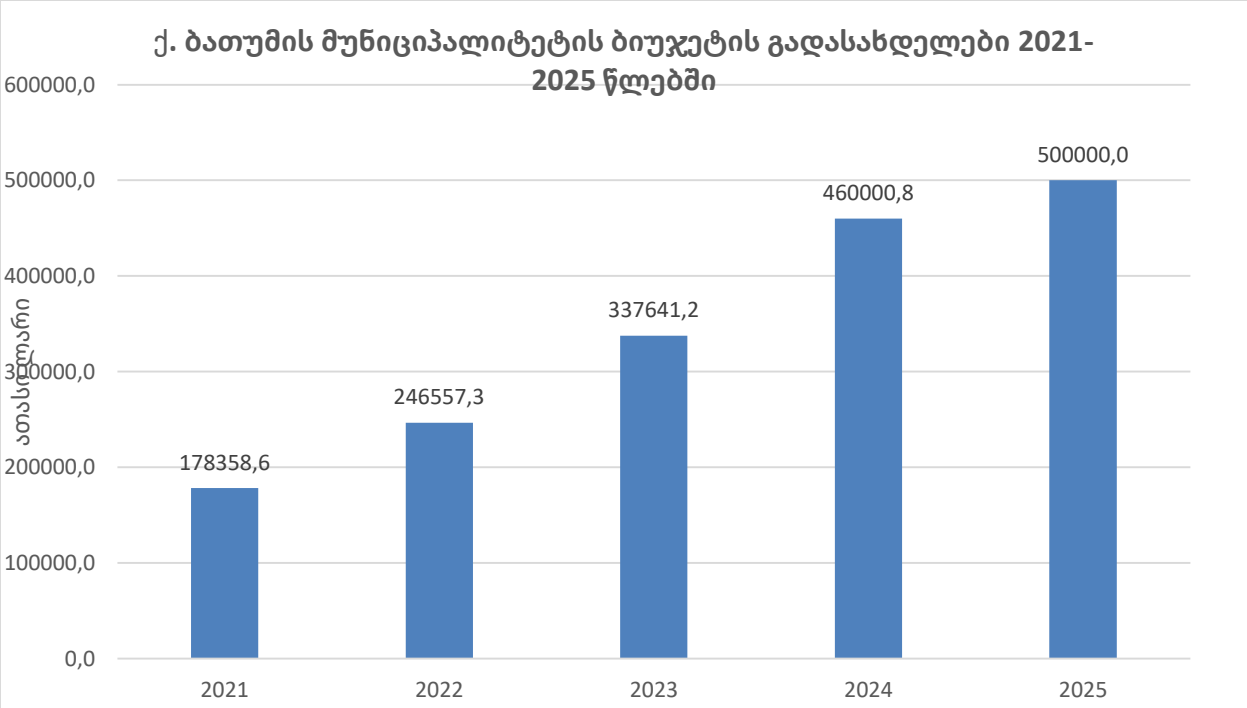

ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტი

ბიუჯეტის შემოსულობები

ჩვენ განვიხილავთ ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის შემოსულობებს 2023-2025 წლების მიხედვით, წარმოვადგენთ მათ სიდიდეებს, წილს მთლიან შემოსულობებში და დინამიკას ბოლო 3 წლის მიხედვით.

გრაფიკი #6

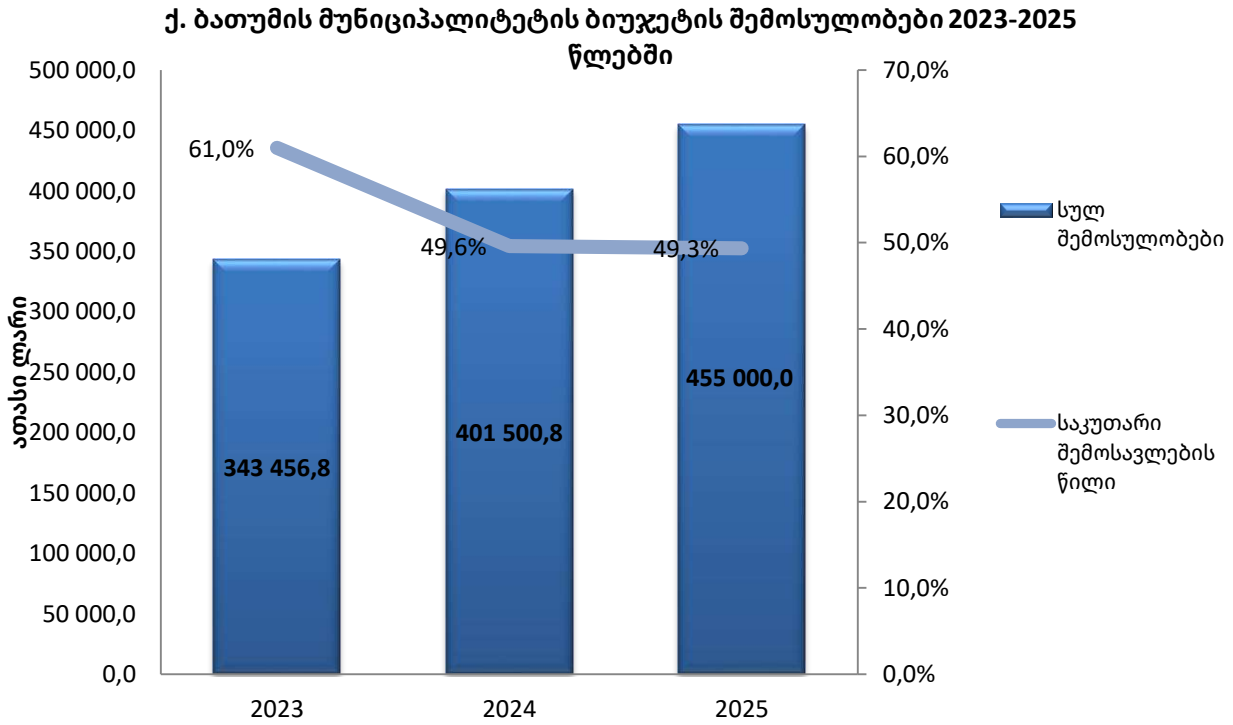

ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის შემოსავლების დინამიკამ მნიშვნელოვანი ცვლილება განიცადა 2023-2025 წლებში (გრაფიკები #6). აღნიშნული უკავშირდება პამდემიის შემდგომ პერიოდში საქართველოს ეკონომიკაში პროგნოზირებულთან შედარებით გაცილებით მაღალი ეკონომიკური ტენდენციებს. როგორც 2021 წელს, ასევე 2022 წელს რეალურმა ეკონომიკურმა ზრდამ ორნიშნა მაჩვენებელს მიაღწია. ასევე დაგეგმილთან შედარებით მაღალი ეკონომიკური ტენდენციებია 2024 წელსაც, კერძოდ 2023 წლის ბოლოს, მიმდინარე წლის რეალური ეკონომიკური ზრდის პროგნოზი განისაზღვრა 5,2%-ის ოდენობით, აღნიშნული პროგნოზი გადაიხედა და 2024 წლის ზრდის საპროგნოზო მაჩვენებელი და ნაცვლად თავდაპირველი 5,2%-ისა განისაზღვრა 9,0%-ის ოდენობით, რისი მთავარი მამოძრავებელი ძალა

ინვესტიციები, დადებითი და გაუმჯობესებული მაკროეკონომიკური ტენდენციები გახდა. ამ ყველაფერმა გაზარდა მუნიციპალიტეტის შემოსავლები, როგორც გადასახადების ნაწილში ასევე სხვა შემოსავლების კუთხითაც.

გრაფიკი #7

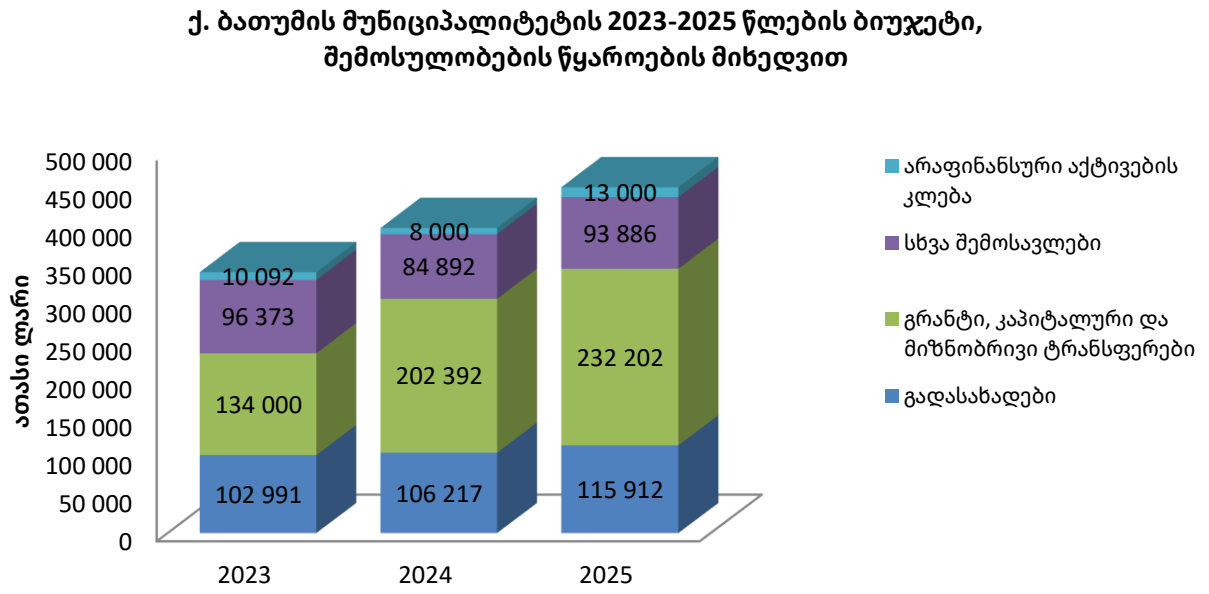

გრაფიკი #8

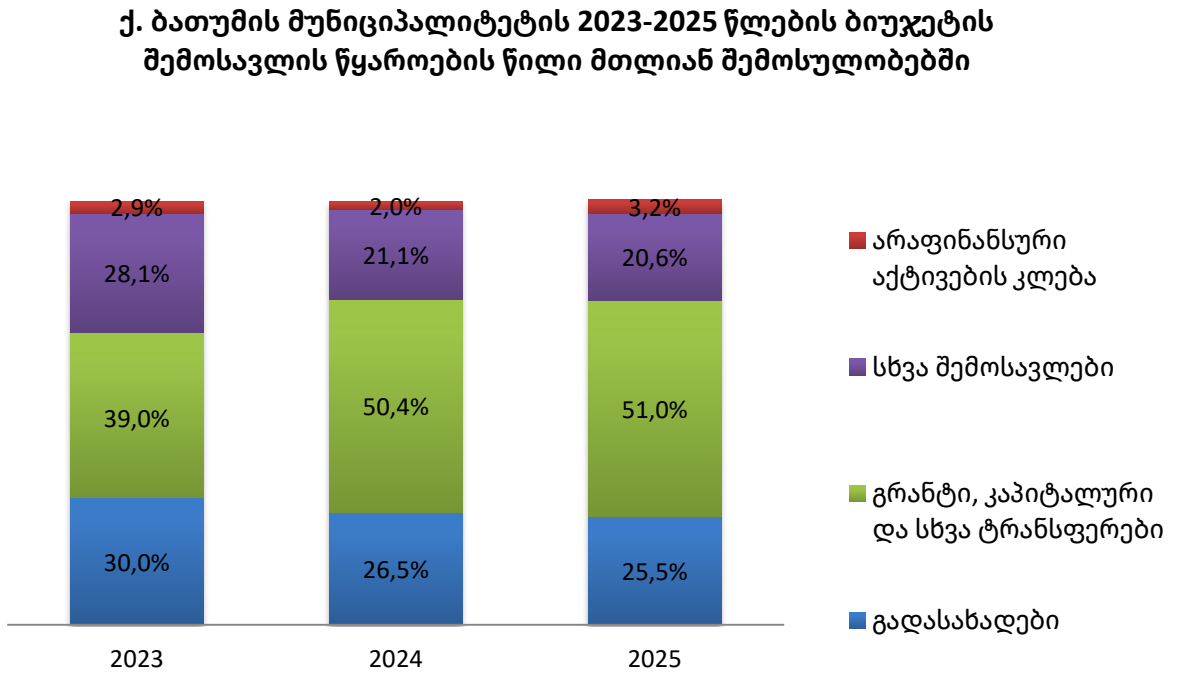

საგადასახადო შემოსავლების კუთხით ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტი დამატებითი ღირებულების გადასახადიდან მიიღებს 67,9 მლნ ლარი, რაც ქონების გადასახადთან ერთად ჯამში 115,9 მლნ ლარს შეადგენს. შესაბამისად, საგადასახადო შემოსავლების წილი ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტის მთლიან შემოსავლების 25,5% იქნება. როგორც ფაქტიური მაჩვენებლებიდან ჩანს, ნომინალურ გამოხატულებში 2025 წლის დღგ-ს განაწილებით მიღებულმა შემოსავალმა გადააჭარბა 2022 და 2023 წლების ბიუჯეტის შემოსავლებს, რაც მნიშვნელოვანია მუნიციპალიტეტისთვის იმ მხრივ, რომ საგადასახადო შემოსავლები პირდაპირ უკავშირდება ქვეყნის ეკონომიკის ზრდას და მასთან ერთად იზრდება. ანუ მშპ-ს ზრდის პარალელურად მოსალოდნელია მუნიციპალური ბიუჯეტების და მათ შორის ბათუმის მუნიციპალიტეტის შემოსავლების ზრდაც.

2025 წელს 2024 წელთან შედარებით დაახლოებით 29,8 მლნ ლარითაა გაზრდილი მუნიციპალიტეტის მიერ მისაღები ტრანსფერების მოცულობა. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სხვა მუნიციპალიტეტებისგან განსხვავებით აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის შემადგენლობაში შემავალი მუნიციპალიტეტებისათვის ტრანსფერების ძირითადი წყარო არის აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტი. 2025 წლის მონაცემების მიხედვით მუნიციპალიტეტის მიერ მისაღები ტრანსფერის თითქმის 100% სწორედ რესპუბლიკური ბიუჯეტის ფინანსურ დახმარებაზე მოდის.

გრაფიკი #9

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტის ტრანსფერები

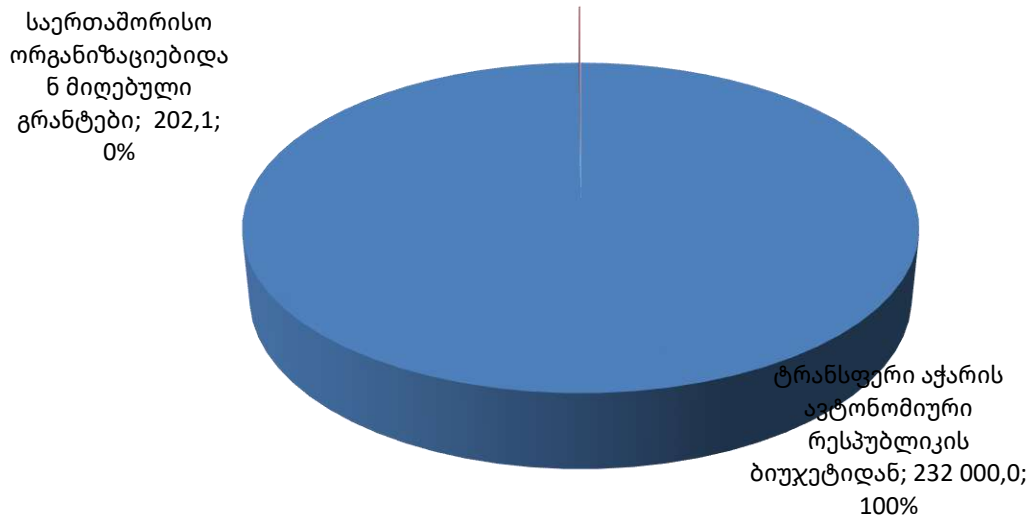

სხვა შემოსავლები და პრივატიზებიდან მისაღები შემოსავლები ბათუმის 2025 წლის ბიუჯეტის მთლიან შემოსავლებში შემდეგი წლობრივი მაჩვენებლით არის წარმოდგენილი: სხვა შემოსავლები - 20,6% (93,886.0 ათასი ლარი), არაფინანსური აქტივების კლება - 3,2% (13,000.0 ათასი ლარი). ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტის სხვა შემოსავლების სტრუქტურა მოცემულია

გრაფიკ #10-ზე

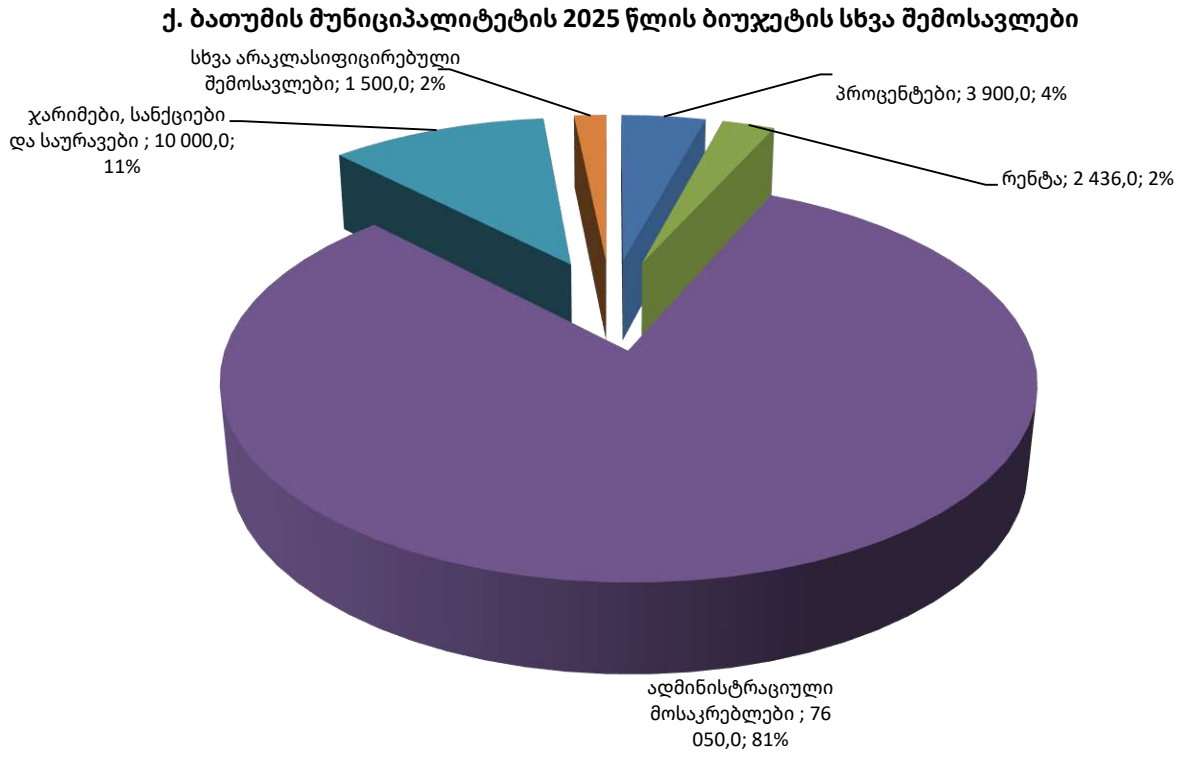

ნაშთის ცვლილება

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტი გადასახდელების დაფინანსებისათვის ნაშთის გამოყენებას ითვალისწინებს. ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2023-2025 წლების ბიუჯეტების შემოსულობები, გადასახდელები და ნაშთის ცვლილება განსაზღვრულია შემდეგნაირად:

ათას ლარში

	2023 წელი	2024 წელი	2025 წელი
შემოსულობები	**343 456,8**	**401 500,8**	**455 000,0**
შემოსავლები	333 364,7	393 500,8	442 000,0
არაფინანსური აქტივების კლება	10 092,1	8 000,0	13 000,0
ვალდებულებების ზრდა	0,0	0,0	0,0
გადასახდელები	**337 641,2**	**460 000,8**	**500 000,0**
ხარჯები	192 282,7	247 813,4	267 972,4

არაფინანსური აქტივების ზრდა	119 741,9	175 230,3	191 177,0
ვალდებულებების კლება	25 616,6	36 957,1	40 850,6
ნაშთის ცვლილება	**5 815,6**	**-58 500,0**	**-45 000,0**

გრაფიკი #11

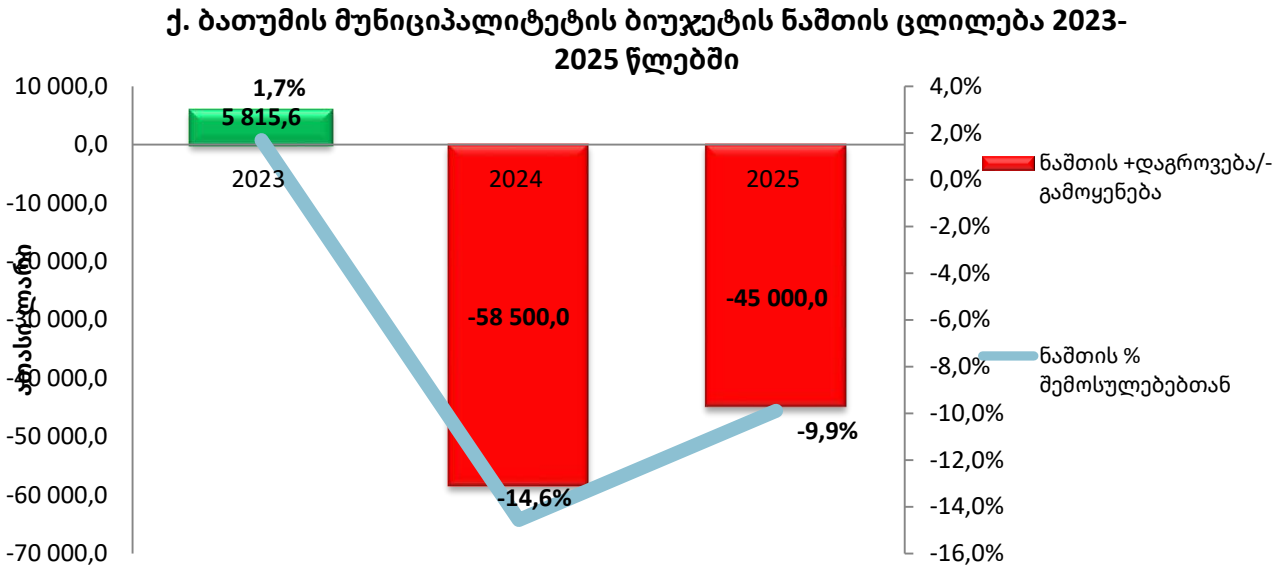

ბიუჯეტის გადასახდელები პროგრამების და პრიორიტეტების მიხედვით

ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტის გადასახდელები განსაზღვრულია 500,0 მლნ ლარით (გრაფიკი #12).

გრაფიკი #12

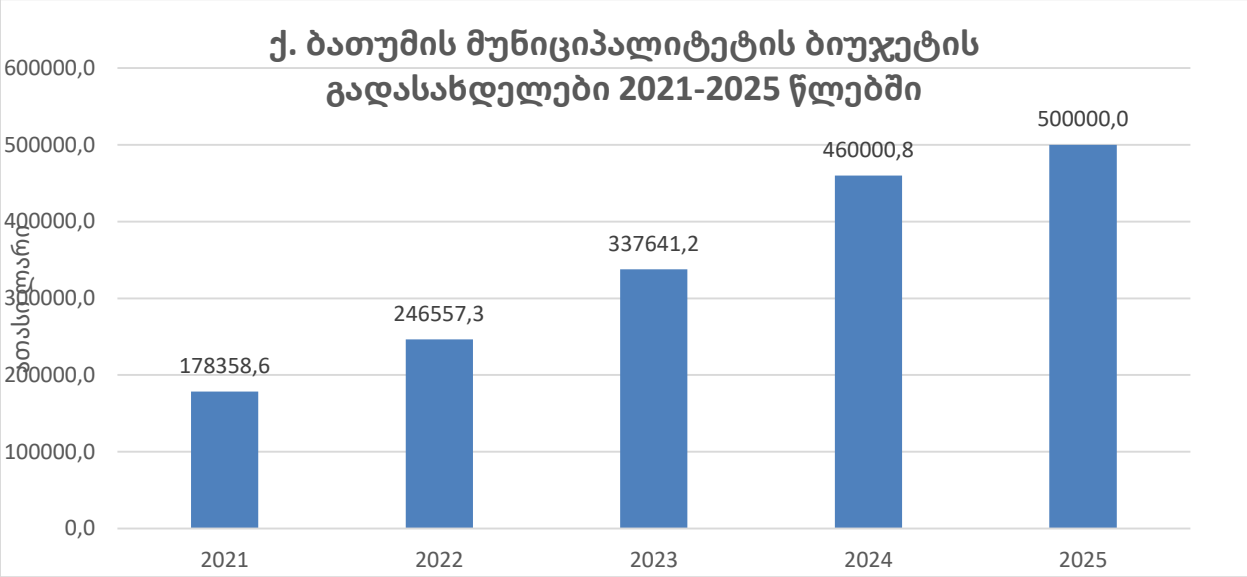

გრაფიკებში #13-#14 მოცემულია 2023-2025 წლებში ბათუმის მუნიციპალიტეტის ასიგნებები (მთლიანი ხარჯები) პრიორიტეტების მიხედვით, როგორც ნომინალურ გამოხატულებაში, ასევე თითოეული პრიორიტეტი პროცენტულად მთლიან ხარჯთან. ხოლო გრაფიკზე #15 ანალოგიური მაჩვენებლები ჯამურად ბოლო 3 წლის მიხედვით (2022-2024 წლები).

გრაფიკი #13

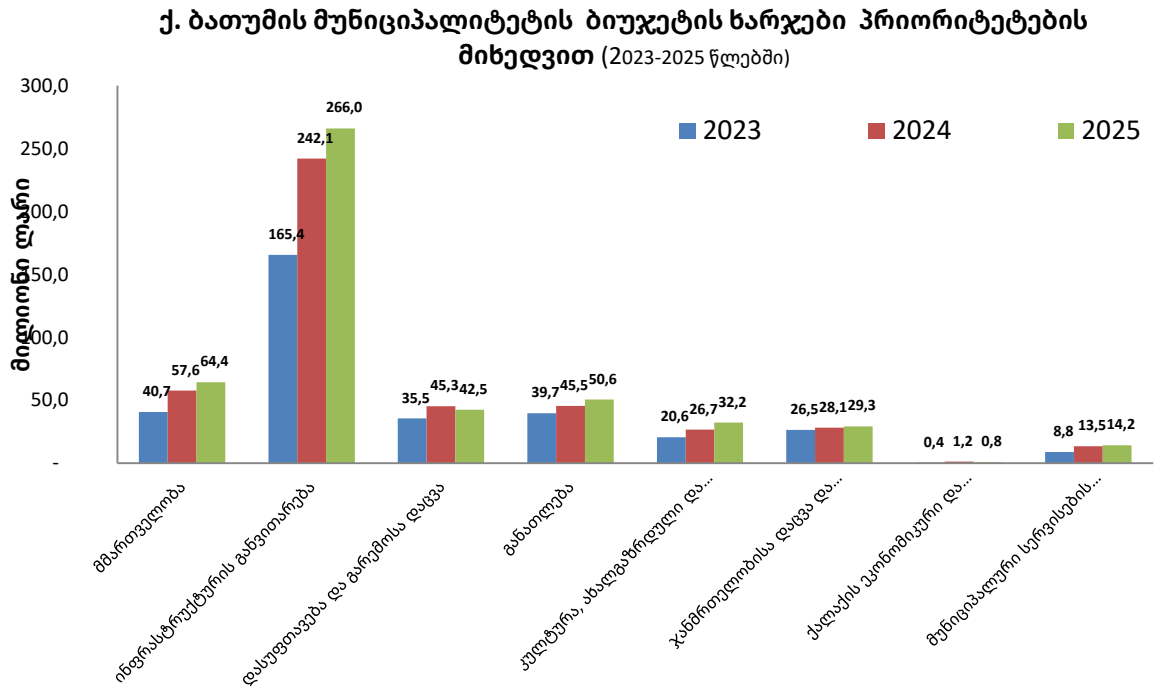

როგორც გრაფიკებიდან ჩანს ყველაზე მეტი თანხები ყველა წლის მიხედვით და ჯამურად გამოიყოფა ინფრასტრუქტურის განვითარების პრიორიტეტზე - 673,6 მლნ 3 წელიწადში, რაც მთლიანი გადასახდელების 52%-ია; დასუფთავების და გარემოს დაცვის პრიორიტეტზე მიიმართება 123,2 მლნ ლარი (10%), წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოების დაფინანსებაზე 3 წლის მიხედვით დაიხარჯება მთლიანი ასიგნებების 13% (162,7 მლნ ლარი), განათლების პრიორიტეტი - 135,8 მლნ ლარი (10%), 3 წელიწადში ჯამში კულტურა, ახალგაზრდობა და სპორტის პრიორიტეტზე გამოიყოფა 79,4 მლნ ლარი (6%), ჯანდაცვისა და სოციალური დაცვის პრიორიტეტებზე - 84,0 მლნ ლარი (6%), ხოლო მუნიციპალური სერვისების განვითარება - 36,5 მლნ ლარი (3%) და ქალაქის ეკონომიკური და ურბანული განვითარება - 2,4 მლნ ლარი.

გრაფიკი #14

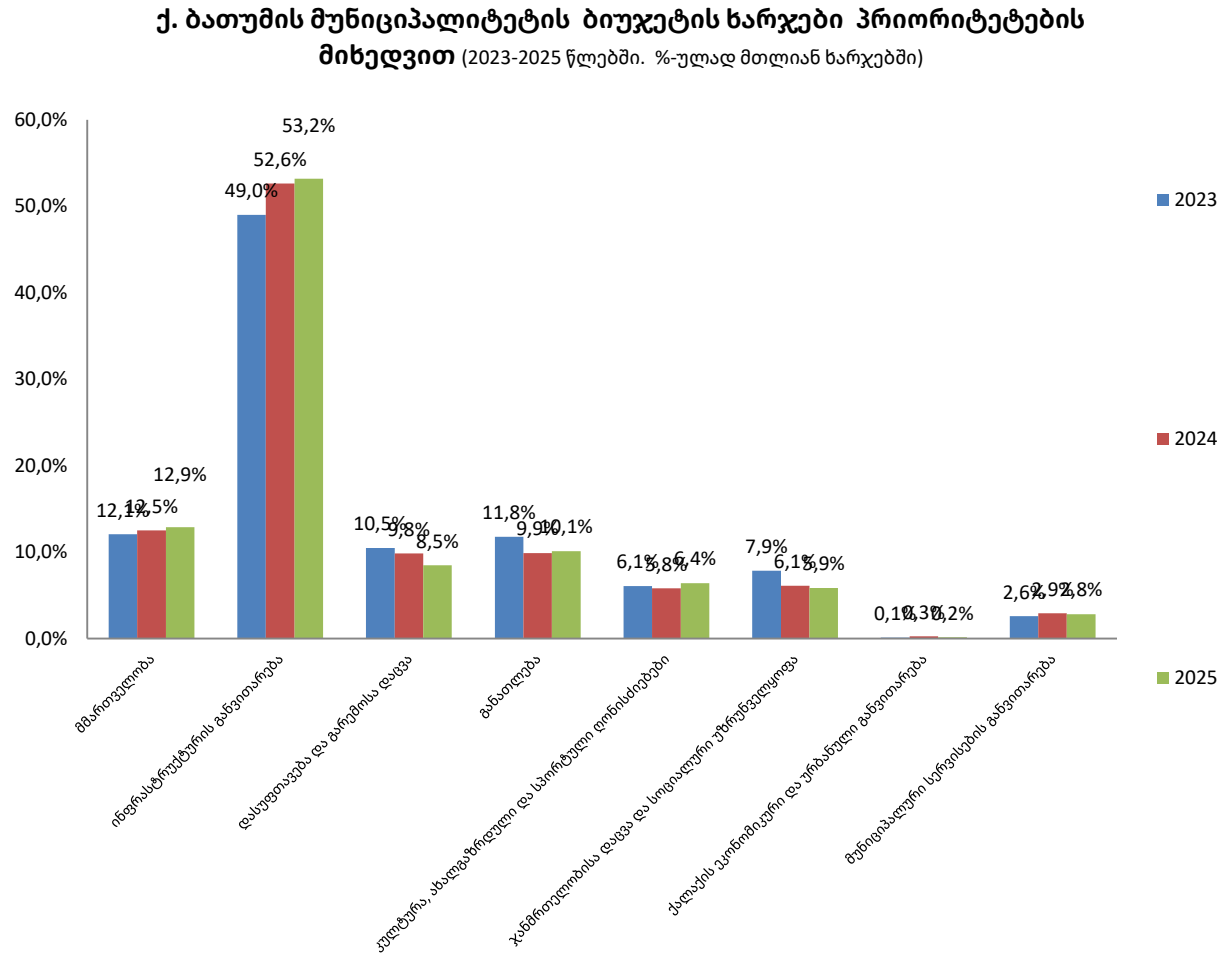

გრაფიკი #15

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის პრიორიტეტები 2023-2025 წლებში - (მლნ ლარში და %-ში)

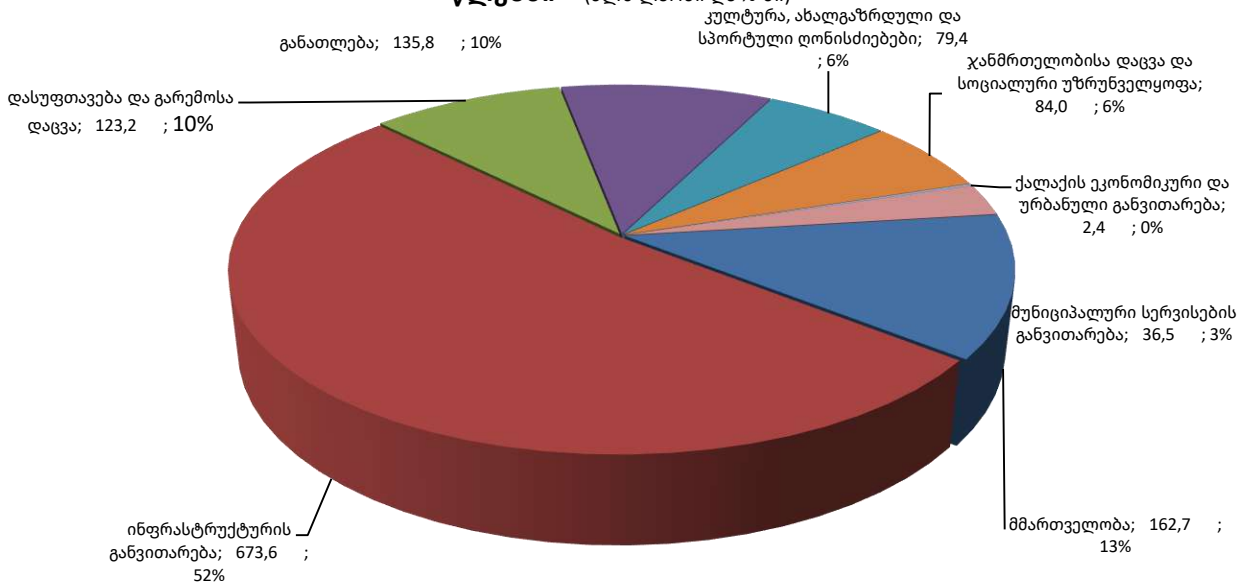

ბიუჯეტის პროექტით 2025 წლის ბიუჯეტში პრიორიტეტების მიხედვით ასიგნებები გადანაწილებულია შემდეგნაირად:

ათას ლარში

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტის პრიორიტეტები	გეგმა ათას ლარებში
წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოების დაფინანსება	64 399,5
მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის განვითარება	266 036,6
ქალაქის დასუფთავება, ეკოლოგიური მდგომარეობისა და სარეკრეაციო ინფრასტრუქტურის განვითარება	42 462,4
განათლება	50 584,1
კულტურა, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი	32 163,7
ჯანმრთელობისა დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	29 327,5
ქალაქის ეკონომიკური და ურბანული განვითარება	818,6
მუნიციპალური სერვისების განვითარება	14 207,6
სულ ასიგნებები	**500 000,0**

გასულ წლებთან შედარებით 2025 წლის გადასახდელების სტრუქტურა უცვლელია. მუნიციპალური ბიუჯეტის ასიგნებებიდან ყველაზე მეტი ხარჯი ინფრასტრუქტურის განვითარებაზე მოდის და იგი 266,0 მლნ ლარს შეადგენს (მთლიანი ბიუჯეტის 53%), ხოლო

ყველაზე ნაკლები ქალაქის ეკონომიკური და ურბანული განვითარების პრიორიტეტებზე 0,8 მლნ ლარი (0,2%).

გრაფიკი #16

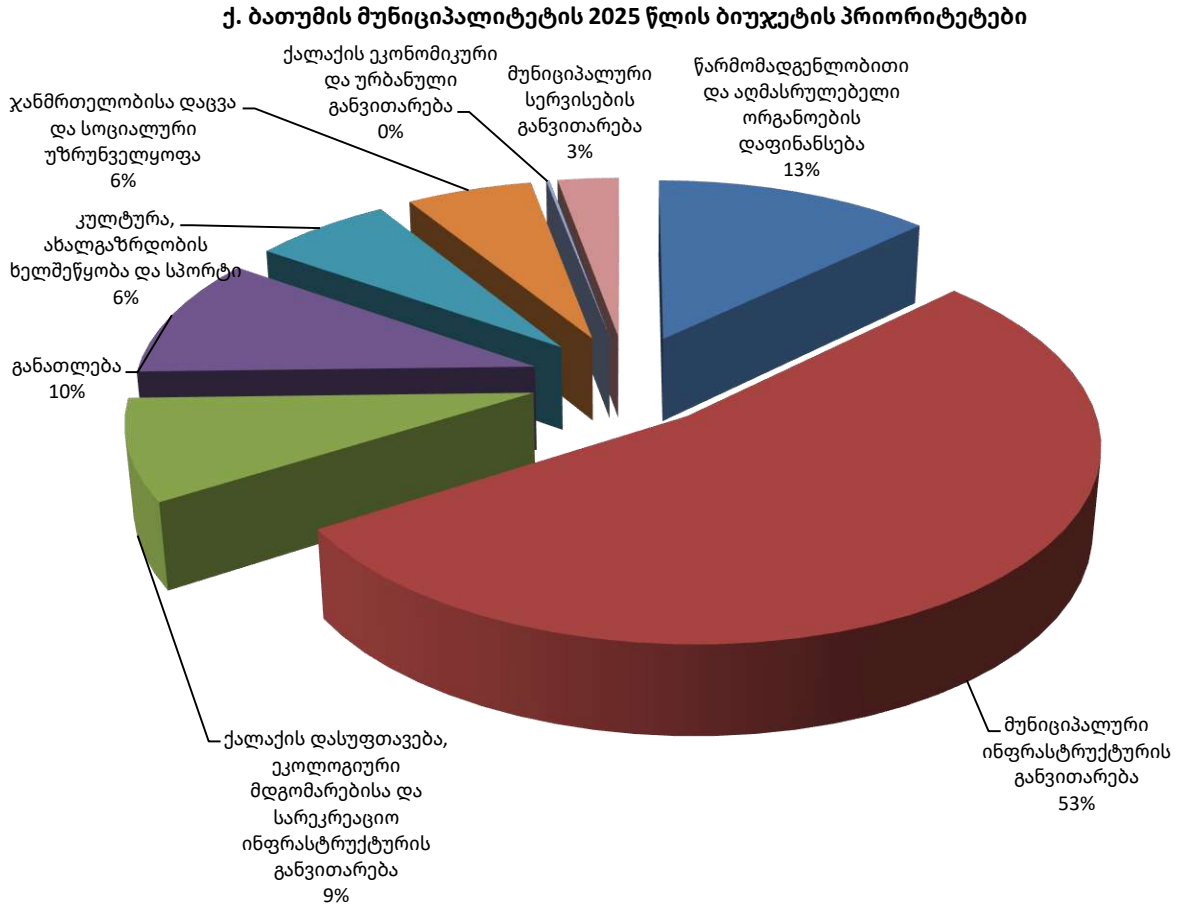

მმართველობა და საერთო დანიშნულების ხარჯები

მმართველობა და საერთო დანიშნულების ხარჯების პრიორიტეტის დაფინანსებისათვის ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტში გათვალისწინებულია 64 399,5 ათასი ლარი, რაც ბიუჯეტის მთლიანი ასიგნებების 12,9%-ს შეადგენს. 2023-2025 წლებში პრიორიტეტის ფარგლებში გამოყოფილი ასიგნებების მოცულობა და მათი შეფარდება მთლიან გადასახდელებთან წარმოდგენილია გრაფიკ #17-ზე.

გრაფიკი #17

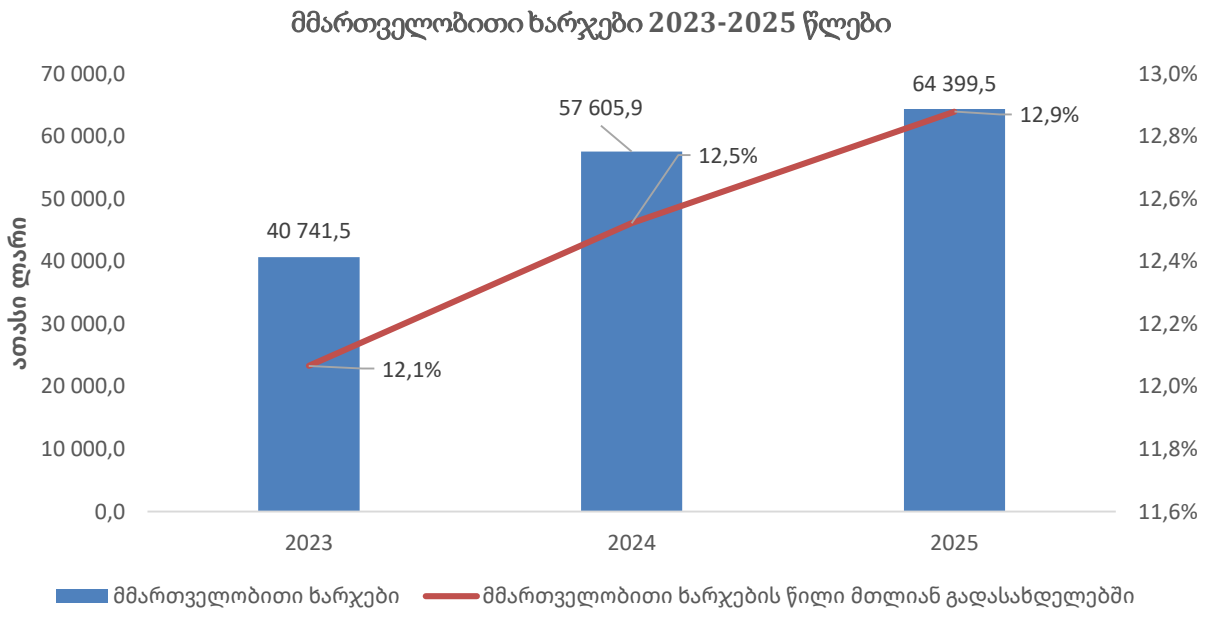

2025 წელს გამოყოფილი ასიგნებებიდან ფინანსდება შემდეგი ხარჯები:

მმართველობითი და საერთო დანიშნულების ხარჯების დაფინანსება

ათასი ლარი

01 01	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულო	3 696,3
01 02	ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია	9 845,1
01 03	სასესხო ვალდებულებების მომსახურება და დაფარვა	46 933,1
01 04	სარეზერვო ფონდი	3 500,0
01 05	წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვისა და სასამართლო გადაწყვეტილებების აღსრულების ფონდი	300,0
01 07	საზოგადოების ინფორმირებულობის ამაღლება	45,0
01 08	მუნიციპალიტეტის საჯარო მოსამსახურეთა პროფესიული განვითარება	80,0

მმართველობა და საერთო დანიშნულების ხარჯების პრიორიტეტის ასიგნებების წილობრივი მაჩვენებლები მოცემულია გრაფიკ #18-ზე.

გრაფიკი #18

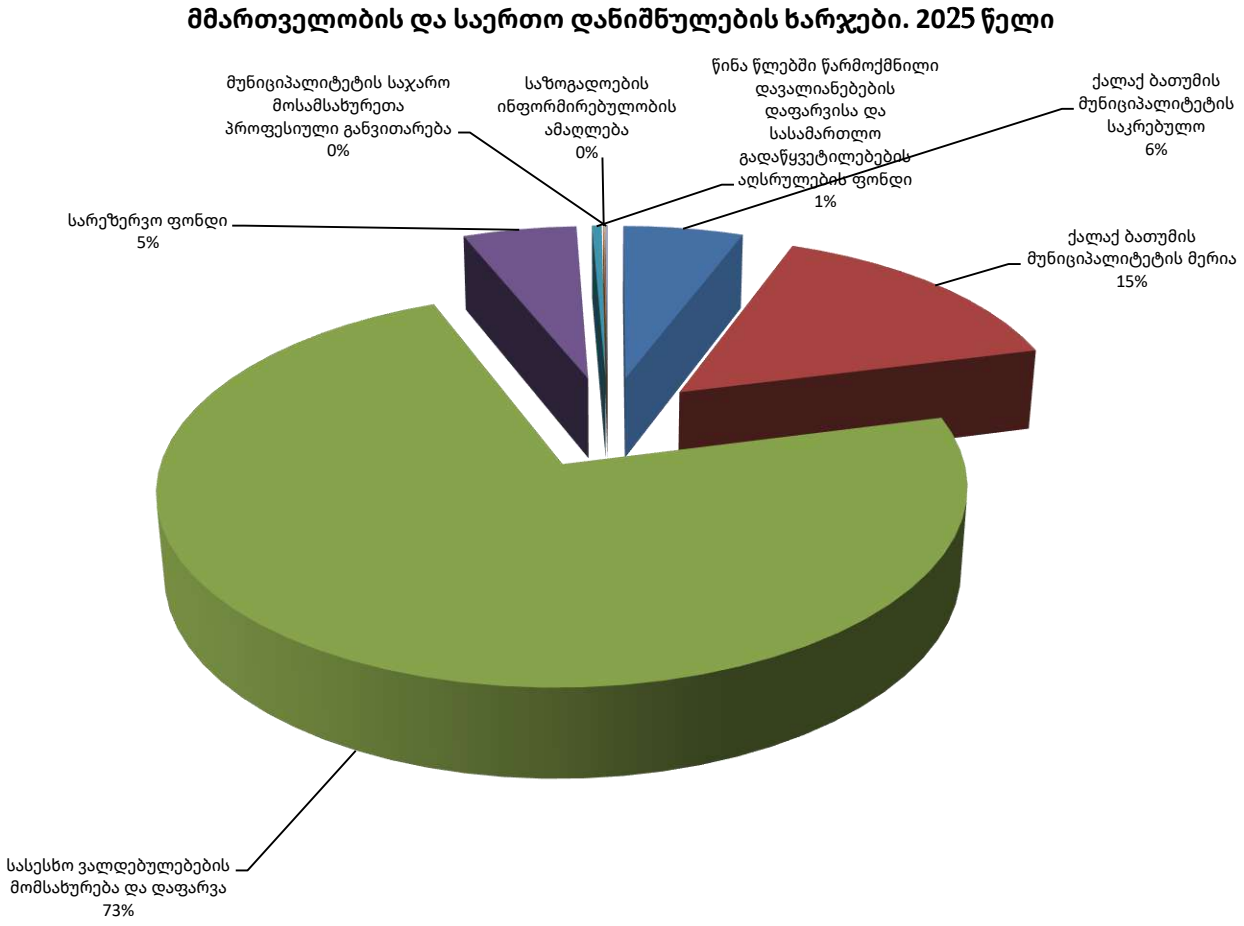

მმართველობა და საერთო დანიშნულების ხარჯების პრიორიტეტის ხარჯებიდან 15% (9,8 მლნ ლარი) ხმარდება მუნიციპალიტეტის მერიის (აღმასრულებელი ხელისუფლების) ხარჯებს. 6% (3,7 მლნ ლარი) მოდის საკრებულოს ხარჯებზე, მუნიციპალიტეტის სასესხო ვალდებულებების მომსახურებას და დაფარვას - 73% (46,9 მლნ ლარი), მუნიციპალიტეტის სარეზერვო ფონდი - 5% (3,5 მლნ ლარი) და ა.შ.

ინფრასტრუქტურის განვითარება

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2024 წლის ბიუჯეტის ასიგნებების 53% გამოყოფილია ინფრასტრუქტურის განვითარების პრიორიტეტის დაფინანსებაზე, რაც ნომინალურ გამოხატულებაში 266 036,6 ათას ლარს შეადგენს. 2023-2025 წლებში პრიორიტეტის ფარგელებში გამოყოფილი ასიგნებების მოცულობა და მათი შეფარდება მთლიან გადასახდელებთან წარმოდგენილია გრაფიკ #19-ზე.

გრაფიკი #19

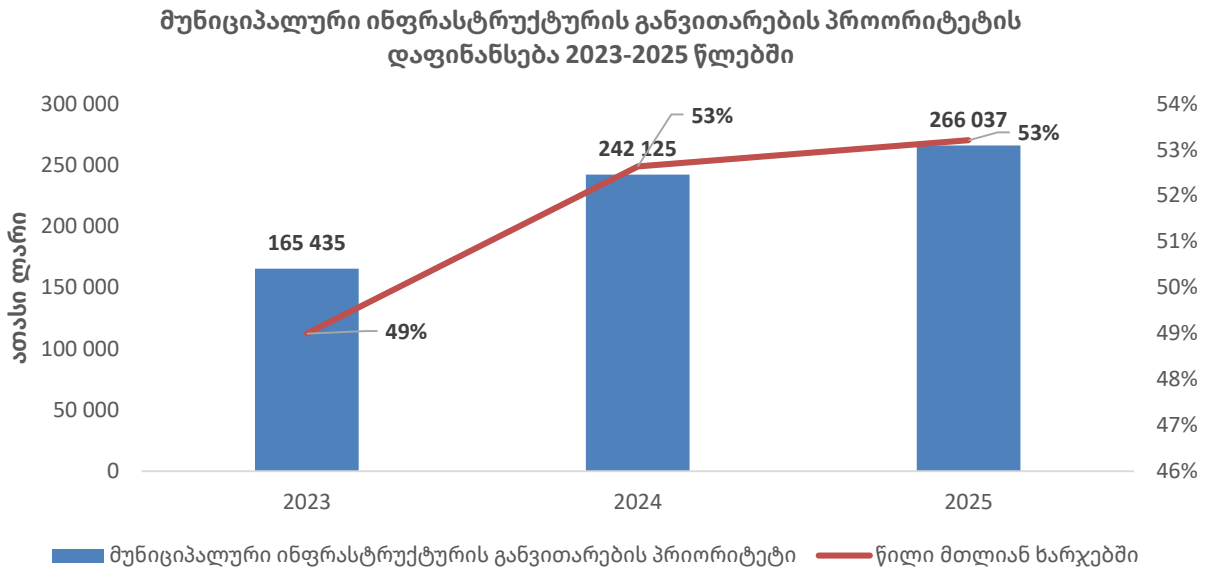

პრიორიტეტის ფარგლებში ფინანსდება შემდეგი პროგრამები:

პროგრ. კოდი	**პროგრამები**	**ათასი ლარი**
02 01	საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარება	115 678,1
02 02	სატრანსპორტო სისტემისა და სერვისის განვითარება	35 971,7
02 03	საბაზისო კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება	57 102,0
02 04	ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების მხარდაჭერა, ბინათმშენებლობა და ავარიული შენობების რეაბილიტაცია, დემონტაჟი	35 197,3
02 05	მუნიციპალური სასაფლაოების მოწყობა და მოვლა-პატრონობა	1 246,5
02 06	ინფრასტრუქტურული პროექტების დაგეგმვა და მართვა	14 214,2
02 07	ქალაქის კეთილმოწყობა	6 626,8
სულ		**266 036,6**

გრაფიკი #20

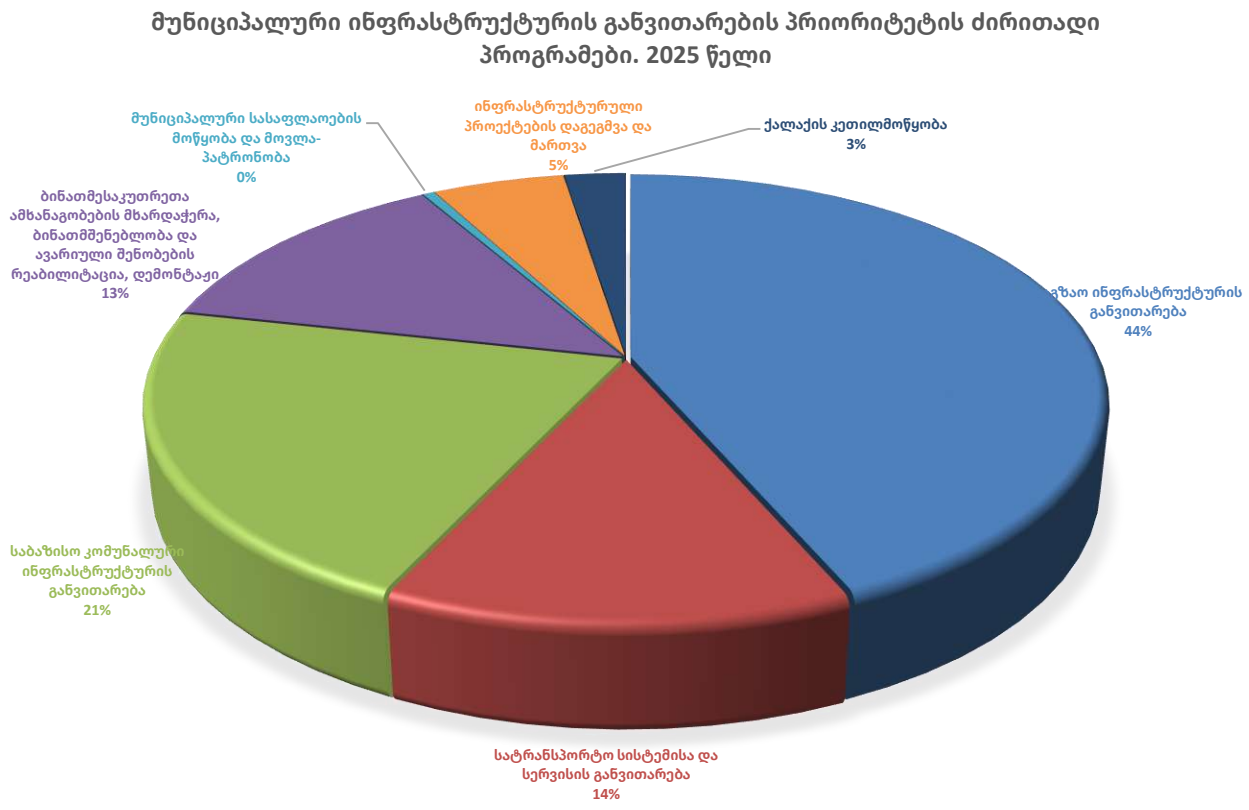

<u>საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარების</u> პროგრამა - ქალაქის პერსპექტიული განვითარებისათვის მნიშვნელოვანია მიმართულების მუდმივი სრულყოფა ქუჩების დაპროექტების, მშენებლობის და ექსპლოატაციის სფეროში. კეთილმოწყობილი საგზაო ინფრასტრუქტურა ხელს უწყობს საავტომობილო ტრანსპორტის განვითარებას. საავტომობილო ტრანსპორტის განვითარება კი განსაზღვრავს ეკონომიკის განვითარების ტემპებსა და დონეს. ტრანსპორტის ფუნქციონირება შესაძლებელია მხოლოდ გზებისა და ქუჩების განვითარებული ქსელის არსებობის პირობებში, რომელსაც გააჩნია ყველა თვისება უსაფრთხო მოძრაობისათვის. კეთილმოწყობილი ქუჩა და გზა დადებითად მოქმედებს ეკონომიკისა და სოციალური დონის განვითარებაზე. მოვლილი და განათებული ქუჩები, გზები და ტროტუარები ასევე მნიშვნელოვანია ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარების მხრივ. აუცილებელია ქალაქში საგზაო ინფრასტრუქტურის შემდგომი განვითარება, რაც გულისხმობს ტრანსპორტისა და ფეხით მოსიარულეთათვის უსაფრთხო გადაადგილებას, მგზავრობის დროის დაზოგვას, ქალაქში მაცხოვრებელთათვის და ტურისტებისათვის ტრანსპორტისა და ფეხით გადაადგილებისას მაღალი კომფორტის შექმნას, ხმაურისა და გარემოს დაბინძურების შემცირებას, ქალაქის ქუჩებში სატრანსპორტო საშუალებების მოძრაობის განტვირთვას, მუნიციპალური სატრანსპორტო სერვისის განვითარებას და საჭიროების მქონე ყველა პირზე მორგებული საგზაო ინფრასტრუქტურის მოწყობას. პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია შემდეგი ქვეპროგრამების განხორციელება: გზების, ქუჩებისა და ტროტუარების მიმდინარე მოვლა-პატრონობა; საგზაო

ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და კაპიტალური მშენებლობა; გარე განათების ქსელის განვითარება და მოვლა-პატრონობა და საგზაო ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვის ღონისძიებები.

პროგრამის დაფინანსებისათვის გამოყოფილი 52,056.2 ათასი ლარიდან დაფინანსდება გრაფიკ #21-ზე მოცემული ქვეპროგრამები.

გრაფიკი #21

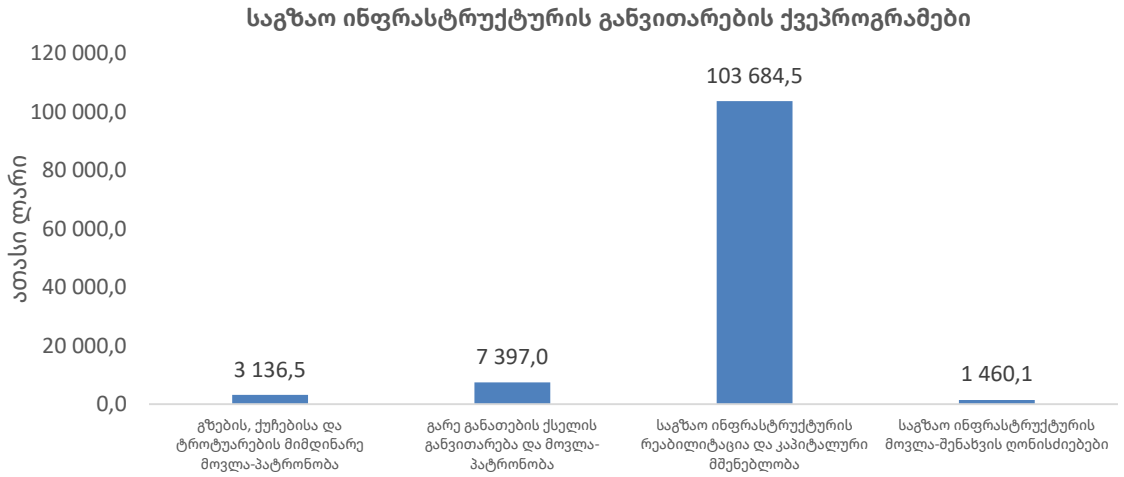

<u>სატრანსპორტო სისტემისა და სერვისის განვითარება -</u> საზოგადოებრივი ტრანსპორტი, ადამიანთა გადაადგილების სხვადასხვა საშუალებებს შორის, ყველაზე ეფექტიან ტრანსპორტადაა მიჩნეული. მუნიციპალური სატრანსპორტო ქსელის გამართული მუშაობა მნიშვნელოვანია საზოგადოების ეფექტიანი გადაადგილების უზრუნველსაყოფად. მაღალი სიმჭიდროვის პირობებში, როცა კერძო ტრანსპორტი იწვევს დატვირთულობას და ქმნის საცობებს, საზოგადოებრივი ტრანსპორტის სისტემას ცალკე გამოჰყოფენ მისი შეუფერხებლად ფუნქციონირების უზრუნველსაყოფად.

მუნიციპალური სატრანსპორტო ქსელი წარმოადგენს ყველაზე იაფ გადაადგილების საშუალებას, რის გამოც საზოგადოების ფართო მასაა მისი მომხმარებელი. ყოველივე აღიშნულიდან გამომდინარე, მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი მთვარი პრიორიტეტია სატრანსპორტო სისტემისა და სერვისის განვითარება, რაც გულისხმობს თანამედროვე, ადაპტირებულ და საჭიროების მქონე ყველა პირისთვის თანაბრად ხელმისაწვდომ სატრანსპორტო სერვისს. პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის, პარკირების სერვისისა და მუნიციპალური სატრანსპორტო სისტემის მართვა.

ბათუმის ავტოტრანსპორტი მიმდინარე ეტაპზე უზრუნველყოფს მგზავრთა რეგულარულ გადაყვანას ქალაქის სხვადასხვა მიმართულებით, წლის განმავლობაში კომპანია

უზრუნველყოფს საშუალოდ 22 000 000 მგზავრის გადაყვანას, შესაბამისად თვის განმავლობაში კომპანიის მიერ მოსახლეობისადმი გაწეული მომსახურება შეადგენს საშუალოდ 1 834 000 მგზავრთბრუნვას. ამასთან, თვითმმართველობა იღებს ვალდებულებას შეინარჩუნოს მგზავრობის ფიქსირებული მინიმალური საფასური. არსებული ფინანსური გაანგარიშებით, საწარმოს შემოსავლები არ არის საკმარისი მისი შეუფერხებელი მუშაობისათვის. საწვავისა და სათადარიგო ნაწილების ფასის მზარდი ტენდენციიდან გამომდინარე, საწარმოს შემოსავლები ხარჯებთან მიმართებაში უარყოფითია. საწარმოს დაფინანსებით მოიხსნება მიმდინარე პერიოდში არსებული პრობლემები, რაც სამომავლოდ აისახება საქალაქო ტრანსპორტის გამართულ და შეუფერხებელ მუშაობაზე. ქვეპროგრამა ითვალისწინებს წლის განმავლობაში, ცალკეული თვეების მიხედვით სატრანსპორტო კომპანიის მიერ წარმოქმნილი საოპერაციო დეფიციტის დაფარვას.

<u>საბაზისო კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება</u> - ბათუმში კომუნალური ინფრასტრუქტურის დაწესებულებათა რეაბილიტაციის პროექტის ფარგლებში KfW ბანკის წესებით შესყიდულ საქონელზე, მომსახურებაზე და სამშენებლო სამუშაოებზე დამატებული ღირებულების გადასახადის და საქართველოს კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა გადასახდელების (სანებართვო, საბაჟო და სხვა) თანადაფინანსება და KfW ბანკთან შეთახმების შესაბამისად პროექტის დამატებითი თანადაფინანსება. პროგრამის მიზანია:

- ✓ ბათუმის შემოერთებული ტერიტორიების კომუნალური ინფრასტრუქტურის დაწესებულებათა რეაბილიტაციის პროექტის დაგეგმილი მე-5 ფაზის განხორციელება.
- ✓ მოსახლეობისათვის წყალმომარაგების და წყალარინების სისტემების მომსახურების მშენებლობა-რეაბილიტაცია
- ✓ მოსახლეობისათვის წყალმომარაგების მომსახურების გაუმჯობესება.

ქალაქს ტერიტორიის ჰორიზონტალური რელიეფის გამო არ გააჩნია საკმაო ქანობი, ასევე არ გააჩნია სრულად გამართული სანიაღვრე სისტემა, რის გამოც ხშირი და ინტენსიური წვიმების დროს (რაც მეტად დამახასიათებელია ქალაქისათვის) ვერ უზრუნელყოფს მოსული უხვი ნალექის გატარებას, რაც იწვევს ნაწილი ქუჩების, კერძო ეზოებისა და სახლების დატბორვას, რომლის დროსაც ფერხდება მოსახლეობისა და ავტოსატრანსპორტო საშუალებების გადაადგილება, ზარალდება მოსახლეობა. აღნიშნული პრობლემის ეტაპობრივად მოგვარების მიზნით, ყოველწლიურად, ქვეპროგრამის (სანიაღვრე სისტემების რეაბილიტაცია და მოვლა-პატრონობა) ფარგლებში, ინტენსიურად ხორციელდება სანიაღვრე ქსელების მიმდინარე მოვლა-ექსპლუატაციისა და სანიაღვრე არხების მშენებლობა-რეკონსტრუქციის ღონისძიებები.

<u>ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების და ავარიული შენობების რეაბილიტაცია</u> - პროგრამის საქმიანობის მთავარ მიმართულებას წარმოადგენს ამხანაგობების განვითარების ხელშეწყობა; ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების საერთო საკუთრებასა და ქალაქის ურბანულ ინფრასტრუქტურაში არსებული მდგომარეობის გაუმჯობესება; მუნიციპალური საბინაო

ფონდის შექმნა; მობინადრეთათვის უსაფრთხო, გაუმჯობესებული და კომფორტული საცხოვრებელი პირობების შექმნა.

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი სახის ქვეპროგრამები: საცხოვრებელი სახლების მშენებლობა; ავარიული სახლების დემონტაჟი-მშენებლობა, გამაგრება-რეაბილიტაცია; ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების მხარდაჭერა და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება;

<u>მუნიციპალური სასაფლაოების მოწყობა და მოვლა-პატრონობა</u> - ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტს მოვლა-პატრონობაში აქვს 44.3 ჰა მუნიციპალური სასაფ-ლაოებისათვის განკუთვნილი ტერიტორია, სადაც ხორციელდება, როგორც მოვლა-პატრონობის, აგრეთვე ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის ღონისძიებები. საჭიროა მუდმივი მუშაობა სასაფლაოების ინფრასტრუქტურის განახლება-გაუმჯობესებისა და ხელმისაწვდომი მომსახურების სერვისით უზრუნველყოფისათვის. სასაფლაოების პასპორტიზაციის დასრულებით მუნიციპალიტეტს ექნება ზუსტი და ამომწურავი ინფორმაცია თავისუფალი, უპატრონო და სამემკვიდრეო სასაფლაოების შესახებ. ამასთან შექმნილი სრული ბაზა და საფლავების ნომერაცია გაადვილებს საფლავის ძებნას და მემკვიდრის დადგენას. პასპორტიზაციით უკვე მიღებულია პირველი შედეგები, უსახელო საფლავების მოძიებასა და მეპატრონის დაზუსტების საქმეში, აგრეთვე მნიშვნელოვანია ერთიანი ელექტრონული სისტემის დანერგვა, სასაფლაოზე საფლავების დასუფთავების, მუშა-მესაფლავეების სპეციალური უნიფორმითა და ტანსაცმლით უზრუნველყოფა. საფლავებისათვის საჭირო მიწის ნაკვეთების გამოყოფასა და დაკრძალვის პროცესზე ყოველდღიური მონიტორინგის განხორციელება. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალური სასაფლაოების მოვლა-პატრონობის ქვეპროგრამა.

<u>ინფრასტრუქტურული პროექტების დაგეგმვა და მართვა</u> - საქალაქო ინფრასტრუქტურის კეთილმოწყობის დაგეგმვა, მოწყობა, მოვლა-პატრონობა, მშენებლობა-რეაბილიტაცია ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია ქალაქ ბათუმის სტრატეგიული განვითარებისათვის. პროგრამა მოიცავს შემდეგ ქვეპროგრამებს: ა(ა)იპ - საქალაქო ინფრასტრუქტურისა და კეთილმოწყობის სამმართველო; საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის შედგენა, კვლევა და ექსპერტიზა..

<u>ქალაქის კეთილმოწყობა</u> - ქალაქ ბათუმში სათანადო ყურადღება ეთმობა ქალაქის სადღესასწაულო გაფორმებებს, რადგან აუცილებელია შეიქმნას ბათუმელებისათვის და ქალაქის სტუმრებისათვის სადღესასწაულო განწყობა. უკანასკნელ წლებში ქალაქში თანამედროვე ტექნოლოგიებისა და შემოქმედებითი პოტენციალის სრულფასოვნად გამოყენების წყალობით გაჩნდა გაფორმების ახალი, უფრო სრულყოფილი საშუალებები. მათი მაქსიმალური დატვირთვით შესაძლებელი გახდება ქალაქის სივრცის ოპტიმალური და ეფექტური გამოყენება სადღესასწაულო და საინფორმაციო თვალსაზრისით.

დასუფთავება და გარემოს დაცვა

ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტის ასიგნებების 8% გამოყოფილია დასუფთავების და გარემოს დაცვის პრიორიტეტის დაფინანსებაზე, რაც ნომინალურ გამოხატულებაში 42 462,4 ათას ლარს შეადგენს. 2023-2025 წლებში პრიორიტეტის ფარგელებში გამოყოფილი ასიგნებების მოცულობა და მათი შეფარდება მთლიან გადასახდელებთან წარმოდგენილია გრაფიკ #22-ზე.

გრაფიკი #22

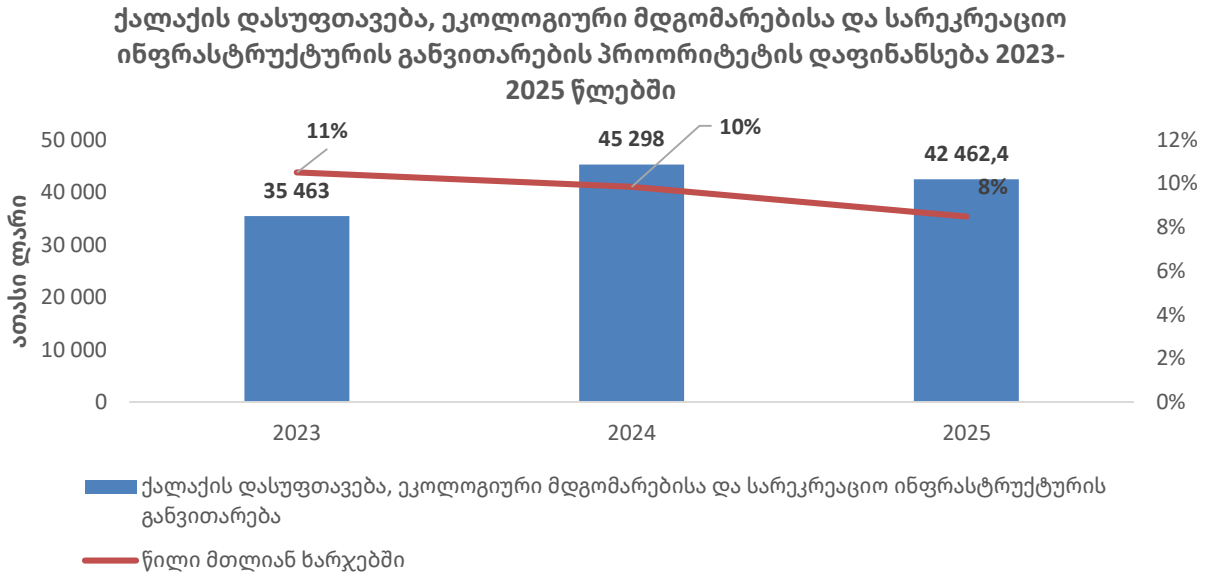

ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტის პროექტით დასუფთავების და გარემოს დაცვის პრიორიტეტიდან ფინანსდება შემდეგი პროგრამები:

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტის დასუფთავების და გარემოს დაცვის პრიორიტეტის დაფინანსება

პროგრ. კოდი	პროგრამები	ათასი ლარი
03 01	ქალაქის დასუფთავების მომსახურების განვითარება	23 430,0
03 02	ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესება და სარეკრეაციო ინფრასტრუქტურის განვითარება	19 032,4

<u>გრაფიკი #23</u>

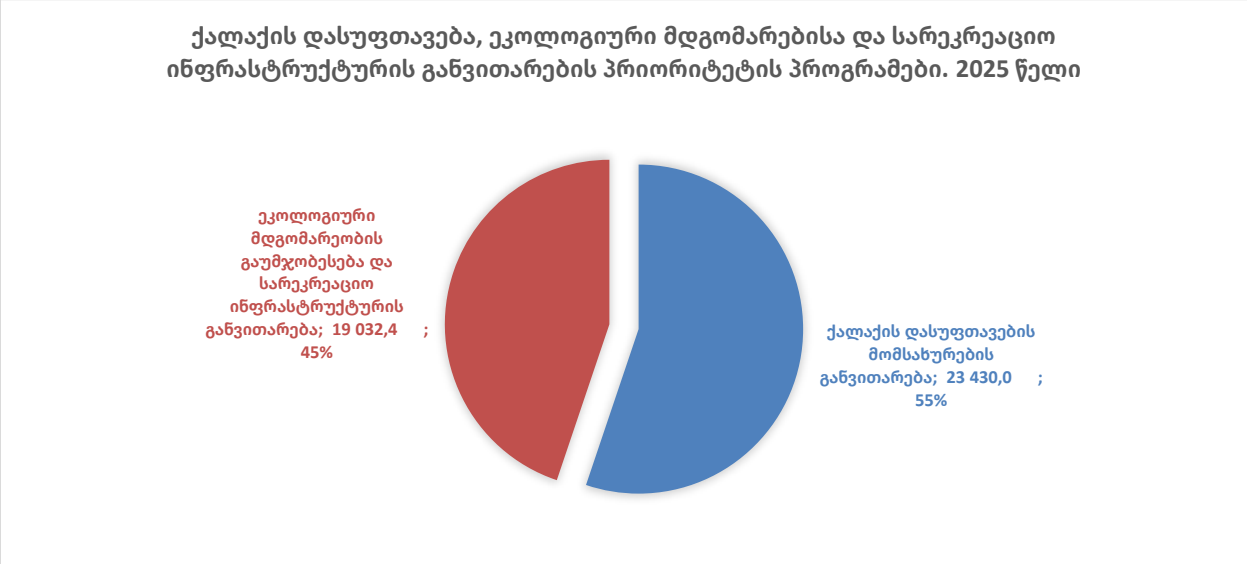

<u>ქალაქის დასუფთავება და ნარჩენების გატანა</u> - სიცოცხლისათვის უსაფრთხო გარემოს შექმნის, გარემოს დაბინძურებისგან დაცვისა და ქალაქის განვითარებისათვის აუცილებელია სანიტარიულ-ჰიგიენური ღონისძიებების განხორციელება, ქალაქის ქუჩებსა და სკვერებში სისუფთავის დაცვა, ეპიდემიური დაავადებების კერების მოსპობა. ისევე როგორც მთელი მსოფლიოსთვის ბათუმისთვისაც აქტუალურია ნარჩენების სწორად მართვა, დახარისხება და მათი შემდგომში გამოყენება. 2017 წელს ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტმა ოფიციალურად დაამტკიცა ბათუმის მუნიციპალური ნარჩენების მართვის 5 წლიანი გეგმა, ხოლო UNDP-ს მხარდაჭერით აღნიშნული გეგმა განახლდა 2023-2027 წლებისთვის. საერთაშორისო პარტნიორებთან აქტიური თანამშრომლობით განხორციელდა საპილოტე პროექტები ნარჩენების სეპარირებულად შეგროვების მიზნით, შესყიდულ იქნა ნარჩენების სეპარირების ხაზი და საპრესი აპარატი (ორი ერთეული), დაიწყო ქალაქის ტერიტორიაზე მუნიციპალური ურნების განთავსების პროცესი ნარჩენების სეპარირებულად შეგროვების მიზნით, შესყიდულ იქნა ახალი ურნები (ძველის ჩასანაცვლებლად) და დასუფთავებისთვის საჭირო სპეცტექნიკა.

მომდევნო წლებში პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება ქალაქის ტერიტორიის - მწვანე საფარის, ქუჩების, სანაპირო ზოლის და სხვა საჯარო სივრცეების დაგვა-დასუფთავების, მორწყვა-მორეცხვის, თოვლის საფარისაგან გაწმენდვის სამუშაოები, საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანა, ნაგავსაყრელის ექსპლუატაცია და სანიტარული მომსახურება, ასევე გაგრძელდება ნარჩენების მართვის გეგმით დასახული მიზნების, მათ შორის ბათუმის მუნიციპალიტეტში ნარჩენების დახარისხებულად შეგროვების (სეპარირება) და რეციკლირების სისტემების ეტაპობრივი დანერგვის მიღწევისათვის საჭირო ღონისძიებების განხორციელება. რაც ასევე მნიშვნელოვანად აისახება ქალაქში მწვანე ეკონომიკის განვითარებაზეც.

<u>პარკების, სკვერებისა და მოედნების ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და მშენებლობა</u> - მწვანე და სარეკრეაციო სივრცეები წარმოადგენენს ქალაქის ურბანული ნაწილის მნიშვნელოვან ელემენტებს, რომელთაც დიდი წვლილი შეაქვთ როგორც გარემოს ხარისხის ამაღლებაში ასევე სოციალური და ეკონომიკური განვითარების სტანდარტის გამყარებაში. მწვანე სივრცეები ზრდის ადგილობრივი მოსახლეობის ცხოვრების ხარისხს და ზოგადად, ადამიანების ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობისათვის აუცილებელ, ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია. სწორედ რეკრეაციული სივრცეები და გამწვანებული ტერიტორიები უწყობენ ხელს მოსახლეობის ფიზიკურ აქტიურობას, ამცირებენ სტრესს, რაც თავის მხრივ მრავალი დაავადების პრევენციის წყაროს წარმოადგენს. მწვანე სივრცე, ასევე ხელს უწყობს მიმზიდველი და ესთეტიური გარემოს შექმნას, რომელშიც ადამიანები ირჩევენ ცხოვრებას, ხოლო ბიზნესი ინვესტირებას.

ქალაქის ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და სარეკრეაციო ინფრასტრუქტურის განვითარების მიზნით, პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი სახის ქვეპროგრამები: პარკების, სკვერებისა და მოედნების ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და მშენებლობა; ქალაქის გამწვანების ღონისძიებები და ა(ა)იპ - ბათუმის ბოტანიკური ბაღის დაფინანსება.

<u>ქალაქის გამწვანების ღონისძიებები</u> - მწვანე სივრცეების მოვლა-პატრონობას დიდი წვლილი შეაქვთ გარემოს შენარჩუნებაში. აღნიშნული ქვეპროგრამ,ის ფარგლებში სეზონური და მრავალწლიანი მცენარეებით დეკორატიულად იქნება გაფორმებული ქალაქის სხვადასხვა ტერიტორია. ჩატარებული იქნება სხვადასხვა სახის სამუშაოები მწვანე საფარის გაცელვა, მწვანე ბალახის დაგროვება და გატანა, ხე-მცენარეების დეკორატიული სხვლა, გადამხმარი და დაზიანებული ხე მცენარეების ამოძირკვა და გატანა, სასუქის და მიწის შეტანა, ხე-მცენარეების გადაბელვა, ხე-მცენარეების შეხვევა გახსნა სეზონურად, მწვანე ნარგავების მორწყვა, ტერიტორიის ჰერბიციდებით დამუშავება, ხე-მცენარეების შეძენა ჩაუმქრალი კირით, ხე-მცენარეების ირგვლივ შემობარვა გათოხნა-გაფხვიერება, სეზონური მოყვავილე ერთწლიანი ყვავილების დარგვა და ამოღება, მცენარეების ირგვლივ გამარგვლა-გამოხილვა, მცენარეების შეწამლვა შხამქიმიკატებით; სასათბურე მეურნეობის აღდგენა-რეაბილიტაცია.

<u>ა(ა)იპ - ბათუმის ბოტანიკური ბაღი</u> - მუნიციპალური ქვეპროგრამის ფარგლებში უზრუნველყოფილი იქნება ბაღში მცენარეთა კოლექციის მოვლა-პატრონობის, შევსების, განახლებისა და კონსერვაციის ღონისძიებები. განხორციელდება ბოტანიკური ბაღის ტურისტული და სამეურნეო ინფრასტრუქტურის მოვლა-პატრონობა. ჩატარდება ბაღის სამეურნეო, აგრო-ტექნიკური და სარეაბილიტაციო სამუშაოები. უზრუნველყოფილი იქნება წარმომადგენლობითი და ეკო-საგანმანათლებლო ღონისძიების წარმატებით განხორციელება. გაგრძელდება ზოოკუთხის მობინადრეთა და ტერიტორიის მოვლა-პატრონობასთან დაკავშირებული ღონისძიებები. მოხდება მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განახლება. ბაღში დასაქმებული პერსონალისთვის შეძენილი იქნება სხვადასხვა სახის სპეც.ტანსაცმელი და აქსესუარები. ბაღის პოპულარიზაციის მიზნით განხორციელდება საინფორმაციო და

სარეკლამო სახის ბეჭდვითი მომსახურებები. უზრუნველყოფილი იქნება სატელეფონო, ინტერნეტკავშირის, რადიო-ტელეფონების და სპექტრული არხების გამართულად მუშაობა. ბოტანიკურ ბაღში ინფრასტრუქტურული პროექტების შემდგომი განხორციელებისათვის მომზადდება სხვადასხვა საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაცია. გაგრძელდება მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განახლება, რომელიც გაზრდის ბაღის პოტენციალს და ეფექტურს გახდის სამეურნეო საქმიანობას.

ჩატარდება ყვავილოვან და დეკორატიულ მცენარეთა კოლექციის განახლებასთან და ინტროდუქციასთან დაკავშირებული ღონისძიებები, განხორციელდება ბაღის ტერიტორიის ლანდშაფტურ-არქიტექტურულ ზედამხედველობა. გაგრძელდება ვარდების, კამელიების და სხვა დეკორატიულ-ყვავილოვან მცენარეთა კოლექციის დაზუსტებასა და კოლექციის შევსება-აღდგენასთან დაკავშირებული სამუშაოები. გატარდება ღონისძიებები ფიტოპათოლოგიური, ენტომოლოგიური და ენტემოპათოგენური დაავადებების შესწავლასთან დაკავშირებით. ინტენსიურად იწარმოებს ბაღის ტერიტორიაზე ფიტოსანიტარული ზედამხედველობა, რის ფარგლებში ფიტოგეოგრაფიულ განყოფილებებში და საკოლექციო ნაკვეთებში მოხდება კოლექციაში არსებული ხნოვანი, დაავადებული ეგზოტების აღრიცხვა და მათი ჩანაცვლების მიზნით სანერგეებში და სათბურებში სარგავი მასალის გამოყვანა. ასევე, დაითესება ადგილობრივი და ველური ფლორის ახალი სახეობების თესლები. შეძენილი იქნება აგროქიმიკატები და მცენარეთა დაცვის საშუალებები. კვლავსათბურები გაიწმინდება, გადაიბარება, გაფხვიერდება და შეტანილი იქნება მინერალური სასუქები, ჩატარდება ნიადაგდაცვითი სამუშაოები. ჩატარდება ბაღის ციტრუსოვანთა და ხეხილ-კენკროვანთა კოლექციის შევსება-განახლებასთან დაკავშირებული ღონისძიებები და შესაბამის საკოლექციო ნაკვეთებზე აგრო-ტექნიკური სამუშაოები. ტურისტული და სამეურნეო ინფრასტრუქტურის მოვლა-პატრონობის ღონისძიების ფარგლებში უზრუნველყოფილი იქნება ბაღის ტერიტორიაზე სანიტარული და ჰიგიენური ნორმების დაცვა, ყოველდღიურად განხორციელდება გზების, ბილიკების, სანიაღვრე არხების, ღობეების მონიტორინგი. ბაღი მონაწილეობას მიიღებს საქართველოში და საქართველოს ფარგლებს გარეთ სხვადასხვა სამუშაო შეხვედრებში და კონფერენციებში. წარმატებით განხორციელდება ეკო-საგანმანათლებლო პროექტი ,,უფრო ახლოს ბუნებასთან", მოეწყობა სხვადასხვა მცენარეთა პოპულარიზაციის მიზნით გამოფენები, ასევე, ბაღი მონაწილეობას მიიღებს საერთაშორისო ტურისტულ გამოფენებში. უზრუნველყოფილი იქნება ვიზიტორთა უსაფრთხო და კომფორტული გადაადგილება ელექტროავტობუსებით,

განათლება

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტის პროექტი განთლების პრიორიტეტის დაფინანსებისათვის ითვალისიწინებს 50 584,1 ათას ლარს, რაც ბიუჯეტის ჯამური ხარჯების 10,1%-ს შეადგენს. პრიორიტეტზე გამოყოფილი ასიგნებები ბოლო 3 წლის განმავლობაში წარმოდგენილია გრაფიკ #24-ზე.

* გრაფიკი #24*

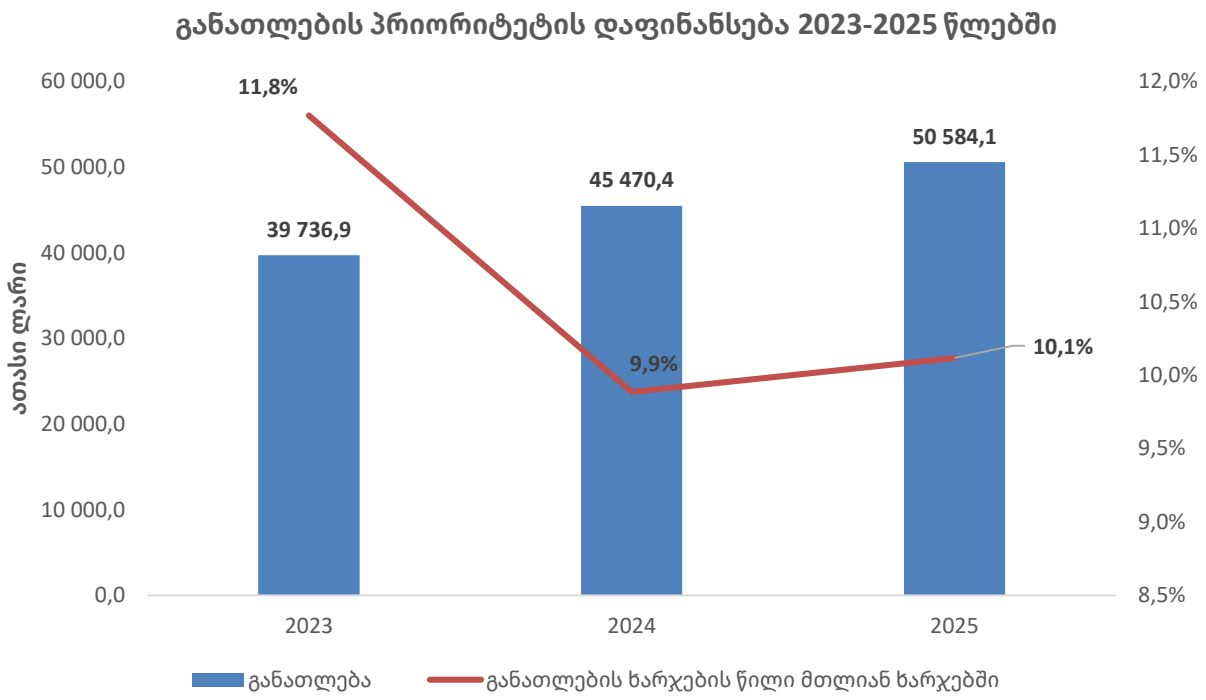

განათლების პრიორიტეტის ფარგლებში 2025 წელს ბიუჯეტიდან გათვალისწინებულია შემდეგი პროგრამების დაფინანსება:

განათლების პრიორიტეტის დაფინანსება 2023-2025 წლებში (ათასი ლარი)

პროგრ. კოდი	**დასახელება**	**2023**	**2024**	**2025**
04 01	სკოლამდელი აღზრდა და განათლება	39 590,4	45 295,4	50 369,1
04 02	პროფესიული განვითარებისა და უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა	146,5	175,0	215,0
	განათლება	**39 736,9**	**45 470,4**	**50 584,1**

<u>სკოლამდელი აღზრდა და განათლება</u> სკოლამდელი განათლება ბავშვის აკადემიური და სოციალური განვითარების მნიშვნელოვანი საფეხურია. ბავშვს, რომელიც ხარისხიან სკოლამდელ აღზრდას გადის, გაცილებით უკეთესი მაჩვენებელი აქვს სკოლაში და შემდგომ. სკოლამდელ განათლებაში ინვესტირება არის ერთ-ერთი საუკეთესო ინვესტირება არა მხოლოდ ბავშვში, არამედ საზოგადოებაში. სკოლისათვის და შემდგომი ცხოვრებისათვის მზაობის ხელშეწყობა მრავალმხრივი პროცესია და ასაკობრივი თავისებურებების გათვალისწინებით, ბავშვის სრულფასოვან პიროვნებად ჩამოყალიბების მყარ საფუძველს წარმოადგენს. როდესაც ბავშვი სათანადოდ არის განვითარებული სასკოლო მზაობის

კუთხით, იგი ბევრად უფრო წარმატებულია განათლების შემდეგ ეტაპებზე (სკოლა, უმაღლესი სასწავლებელი და სხვა) და ეს მნიშვნელოვნად განსაზღვრავს მის ცხოვრებისეულ წინსვლას.

საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის“ მიხედვით, მუნიციპალიტეტის მართვაში არსებული ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების დაწესებულებების შექმნა და მათი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებას წარმოადგენს.

„ადრეული და სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების შესახებ“ საქართველოს კანონი განსაზღვრავს მუნიციპალიტეტის ვალდებულებებსა და უფლებამოსილებებს სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების სფეროში. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ძლიერი და მდგრადი სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების სისტემის უზრუნველყოფა ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს.

ქალაქის განვითარებასთან ერთად, მოთხოვნა სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებებზე დღითიდღე იზრდება. არსებული მუნიციპალური სკოლამდელი აღზრდისაა და განათლების დაწესებულებები რთულად უმკლავდებიან მოთხოვნის სრულად დაკმაყოფილებას, რაც ქმნის ახალი სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების დაწესებულებების მშენებლობის აუცილებლობას. გარდა ამისა, სააღმზრდელო პროცესის ხარისხიანად მიწოდება მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის მუდმივ განახლებასა და აღმზრდელთა პერმანენტულ პროფესიულ გადამზადებას მოითხოვს. სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების განვითარებისათვის ასევე მნივნელოვანია ამ მიმართულებით სხვადასხვა საერთაშორისო და ადგილობრივი პროექტების განხორციელება, ურთიერთობების დამყარება, ინფორმაციის გაცვლა და გამოცდილების გაცნობა - გაზიარება, ქართულ და უცხოურ სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების საზოგადოებებს შორის თანამშრომლობის განვითარებას, ასევე, აღმზრდელთა დაფასება და სტიმულირება.

არსებული სიტუაციის ანალიზიდან და მოქალაქეთა საჭიროებებიდან გამომდინარე, ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტისთვის პრიორიტეტულია სახელმწიფო სტანდარტების შესაბამისი, საყოველთაოდ და თანაბრად ხელმისაწვდომი, ინკლუზიური სკოლამდელი აღზრდისა და განათლების მომსახურების მიწოდების უზრუნველყოფა ქალაქ ბათუმის მოსახლეობისთვის.

<u>პროფესიული განვითარებისა და უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა</u> - ქალაქის ეკონომიკური და სოციალური პროგრესის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი რესურსი ადამიანური კაპიტალია. განათლება ქალაქის განვითარებისთვის გამორჩეულად პრიორიტეტული, გრძელვადიან შედეგზე გათვლილი სფეროა. შესაბამისად, ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტისათვის მნიშვნელოვანია უწყვეტი სწავლის სისტემის განვითარებისა და შრომის ბაზრის მოთხოვნებზე ორიენტირებული ადამიანური კაპიტალის განვითარების ხელშეწყობა.

ამ ეტაპზე ქალაქში ფუნქციონირებს 3 სახელმწიფო და 10-მდე კერძო უმაღლესი სასწავლო დაწესებულება, რომელთაგანაც ყველაზე დიდი ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელწიფო უნივერსიტეტია. ბათუმში ასევე ხელმისაწვდომია პროფესიული განათლება. უმაღლესი და პროფესიული განათლება, თვითმმართველობის ექსკლუზიურ უფლებამოსილებას არ წარმოადგენს, თუმცა, ბათუმის, როგორც დინამიურად მზარდი ქალაქისთვის, აუცილებელია კონკურენტუნარიანი, შესაბამისი კვალიფიკაციის კადრების განვითარება, ახალგაზრდების პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა, მათი უცხოეთში სტაჟირებისა და დეფიციტურ და მოთხოვნად სპეციალობებზე მომზადება - გადამზადების ხელშეწყობა, ბათუმელი ნიჭიერი და მიზანდასახული ახალგაზრდების სტიმულირების გზით მათი აკადემიური მოსწრების ამაღლება.

პროგრამა მოიცავს შემდეგ ორ ქვეპროგრამას: 1. პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა; 2. სტიპენდია წარმატებული სტუდენტებისათვის;

კულტურა, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები

პრიორიტეტის დაფინანსებისათვის ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტში გათვალისწინებულია 32 163,7 ათასი ლარის გამოყოფა, რაც ბიუჯეტის მთლიანი ასიგნებების 6.4%-ია.

გრაფიკი #25

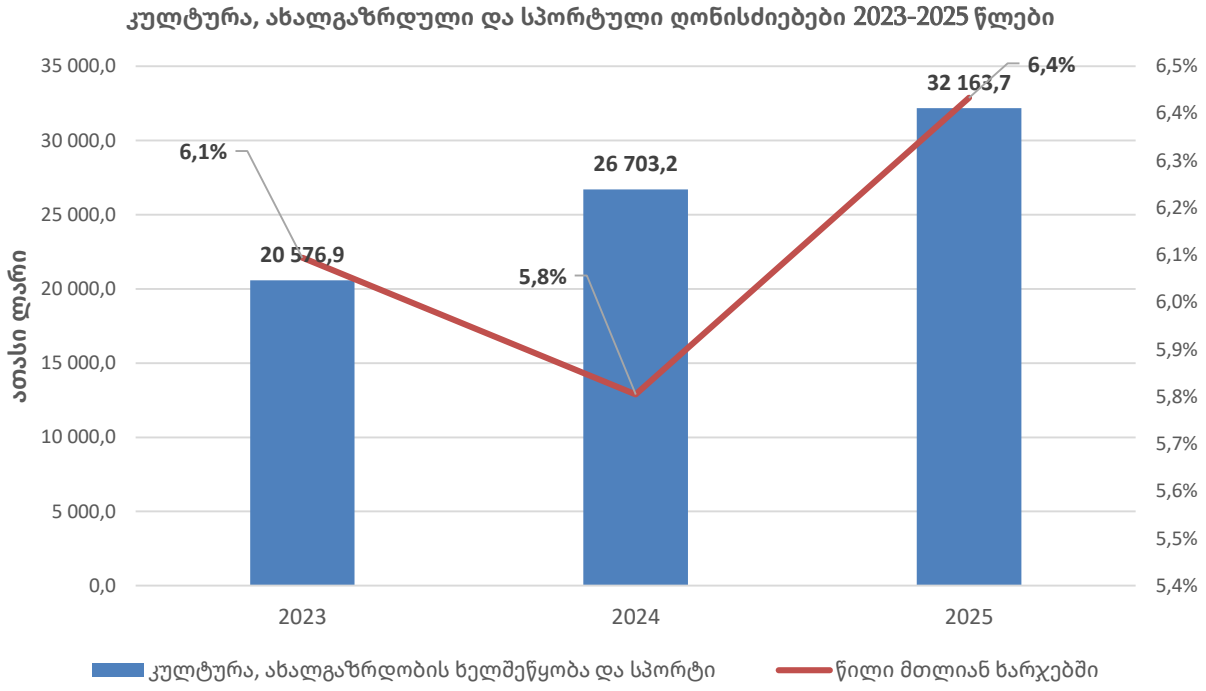

პრიორიტეტის ფარგლებში 2025 წლის ბიუჯეტიდან გათვალისწინებულია შემდეგი 6 ძირითადი პროგრამის დაფინანსება:

პროგრ. კოდი	**კულტურა, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**	**ათას ლარში**
05 01	სპორტის განვითარების ხელშეწყობა	8 017,3
05 02	მუნიციპალური სპორტული ინფრასტრუქტურის განვითარება და მოვლა-პატრონობა	6 854,5
05 03	კულტურული ღონისძიებები და ფესტივალები	4 282,4
05 04	კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობის ხელშეწყობა	4 931,9
05 05	კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და განვითარება	7 823,6
05 06	ახალგაზრდობის განვითარების ხელშეწყობა	254,0
	სულ	**32 163,7**

გრაფიკი #26

კულტურა, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

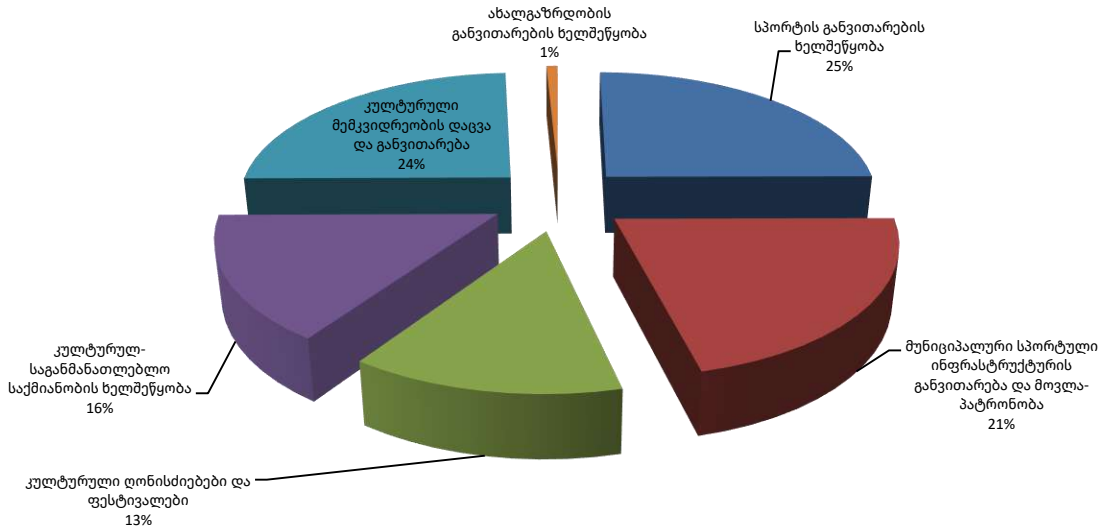

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება შემდეგი ქვეპროგრამები:

პროგრ. კოდი	**სპორტის განვითარების ხელშეწყობა, მუნიციპალური სპორტული ინფრასტრუქტურის განვითარება და მოვლა-პატრონობა**	**ათას ლარში**
05 01 01	მასობრივი სპორტის განვითარების ხელშეწყობა	905,2
05 01 02	ბათუმელი სპორტსმენების ინდივიდუალური განვითარების ხელშეწყობა	45,0
05 01 03	სპორტული საკლუბო გუნდების მხარდაჭერა	6 315,4
05 01 04	ა(ა)იპ საჭადრაკო კლუბი "ნონა"	488,4
05 01 05	ა(ა)იპ ბათუმის საცხენოსნო კლუბი	263,3

05 02 01	ა(ა)იპ - ბათუმის სპორტული ცენტრი	4 414,5
05 02 03	სასპორტო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია	2 440,0
	სულ	**14 871,8**

<u>გრაფიკი #27</u>

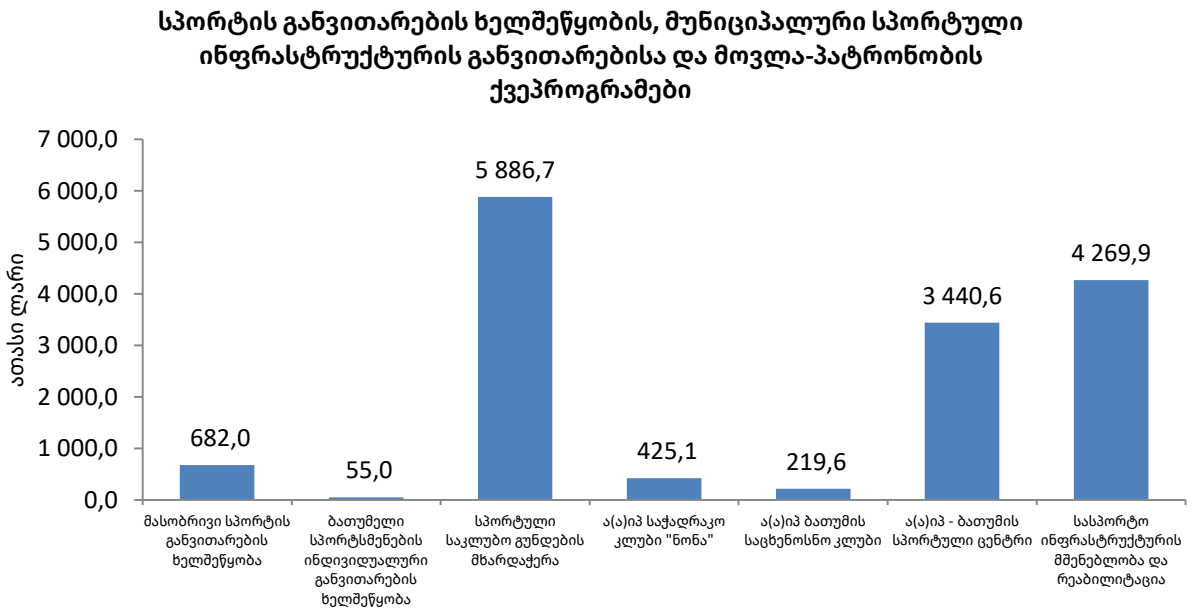

<u>სპორტული საკლუბო გუნდების მხარდაჭერა</u> - ქვეპროგრამის მიზნის მისაღწევად გათვალისწინებულია:

1. მაღალი მიღწევების სპორტის ხელშეწყობა - ღონისძიების ფარგლებში სპორტსმენებისათვის ხელშეწყობისა და შესაბამისი პირობების შექმნის მიზნით ხორციელდება საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვა, სპორტის სხვადასხვა სახეობების ხელშეწყობა, მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განვითარება, სპორტული ინვენტარის შეძენა, სპორტსმენთა ეკიპირებით უზრუნველყოფა, შეკრებებისა და სპორტული მივლინებების განხორციელება. მათთვის პირობების შექმნა სხვადასხვა შეჯიბრებებისა და სახელობითი ტურნირების ჩატარებისათვის. მუნიციპალური კლუბების საერთაშორისო ოფიციალურ ღონისძიებებზე, საწევროების გადახდას, შესაბამის დონეზე მსაჯებისა და მწვრთნელების მომზადებასა და მათი სხვადასხვა სასწავლო და კვალიფიკაციის ასამაღლებელ სემინარებსა და კურსებში მონაწილეობას, რაც ხელს უწყობს სპორტის სხვადასხვა სახეობების განვითარებასა და პოპულარიზაციას, ადგილობრივი ან საერთაშორისო მაღალი რანგის შეჯიბრებებზე ბათუმის ნაკრები გუნდების წევრთა ოსტატობის ამაღლებას და მათ მიერ საპრიზო ადგილების დაკავებას.

2. ასაკობრივი ჯგუფების განვითარების ხელშეწყობა - ღონისძიება ითვალისწინებს სპორტის სხვადასხვა სახეობებში ასაკობრივი გუნდების მომზადებასა და საერთაშორისო სპორტულ ღონისძიებებში (მსოფლიოსა და ევროპის ჩემპიონატებში, სხვადასხვა საერთაშორისო ტურნირებში) მონაწილეობის ხელშეწყობას, სპორტული რეზერვისა და მაღალი კლასის სპორტსმენების მომზადებას.

ა(ა)იპ - ბათუმის სპორტული ცენტრი - ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია - სპორტული ცენტრის განვითარება, როგორც ზამთრის სპორტის სახეობათა, ასევე სანიჩბოსნო, ქართული ჭიდაობის და ავტოსპორტის განვითარების ხელშეწყობა და დახურული სპორტული დარბაზის მატერიალური ბაზის მოვლა-პატრონობა; სპორტული და გასართობი ღონისძიებების ორგანიზება; ბავშვთა და მოზარდთა ფიზიკური განათლების და სპორტში მათი მასობრივად ჩაბმის ხელშეყობა; ინფრასტრუქტურის მოვლა-პატრონობა, ხელშეწყობა და განვითარება; ფიგურული ციგურაობისა და ჰოკეის სპორტის სახეობების მასობრიობის და ხელმისაწვდომობის პირობების შექმნა; სხვადასხვა ასაკობრივი ჯგუფებისათვის ვარჯიშების ორგანიზება და შესაბამისი პირობების შექმნა; ცენტრის შეუფერხებელი და გამართული ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, ყინულისა და დარბაზის მოვლა-შენახვა; სპორტული ტრადიციების შენარჩუნება, სპორტული ღონისძიებების ორგანიზებისათვის საჭირო თასების, სიგელების, ჯილდოების, ბანერების, ვიდეო და ბეჭდვითი რეკლამების დამზადებისა და სხვა მარკეტინგული საქმიანობის წარმოება.

მასობრივი სპორტის განვითარების ხელშეწყობა - მასობრივი სპორტი აერთიანებს ყველა პირს, რომელიც დაკავებულია ნებისმიერი სპორტული/ფიზიკური აქტივობის ორგანიზებული ან არაორგანიზებული ფორმით, განურჩევლად რასისა, სქესობრივი ორიენტაციისა, სოციალური მდგომარეობისა, რელიგიური მრწამსისა და ფიზიკური შესაძლებლობისა. მასობრივი სპორტის განვითარება ხელს უწყობს მოსახლეობის ფიზიკურ გაჯანსაღებასა და ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრება-პოპულარიზაციას. მასობრივი სპორტი პირდაპირ კავშირშია და წარმოადგენს საფუძველს მაღალი მიღწევების სპორტის განვითარებისა; გარდა ამისა, მასობრივი სპორტის განვითარება შედეგს მრავალი მიმართულებით იძლევა, მათ შორის: დანაშაულის პრევენცია, ბავშვებისა და ახალგაზრდების ენერგიის და აგრესიულობის მოქცევა ჯანსაღი სპორტული შეჯიბრების კალაპოტში. თავისუფალი დროის ორგანიზებული ხარჯვა; დაავადებათა პრევენცია, ფიზიკური აქტიურობისა და ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრებით, მასობრივ სპორტში აქტიური ჩართულობით დაავადებათა პრევენციისა და მოსახლეობის გაჯანსაღების საფუძვლების შექმნა. მასობრივი სპორტული ღონისძიებების ორგანიზება ჩვენს ქალაქში სხვადასხვა მიმართულებით იძლევა პროგრესს და ზრდის სპორტით დაინტრესებული ადამიანების რაოდენობას;

ქვეპროგრამის ძირითად სამიზნე აუდიტორიას წარმოადგენს სასკოლო ასაკის ბავშვები, რომლებიც არ არიან ჩართული მაღალი მიღწევების სპორტულ კლუბებში, ასევე,

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირები. აღსანიშნავია ასევე, რომ ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილი ღონისძიებები განხორციელდება რეგულარულად.

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი ღონისძიებები:

1. ეზოს ფეხბურთი, საპლაჟო და ფუტსალი;
2. სპეციალური საჭიროების მქონე ბავშთა სპორტული სექცია;
3. სასკოლო ოლიმპიადა;
4. ქვიშის სახეობების ფესტივალი;
5. სპორტული ბანაკი;
6. ველო მარათონი;
7. საქართველოს დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილი სპორტული ღონისძიება;
8. ბათუმობის დღესასწაულისადმი მიძღვნილი სპორტული ღონისძიება;
9. ბავშთა დღისადმი მიძღვნილი სპორტული ღონისძიება;
10. ქვიშის ჭიდაობა;
11. მინდვრის ჰოკეის სექციის განვითარების ხელშეწყობა;
12. ბათუმის სასკოლო ლიგა.

კულტურის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამაზე ჯამში გამოყოფილია 10 191,7 ათასი ლარი, რომლის ფარგლებშიც ფინანსდება შემდეგი 11 ქვეპროგრამა:

პროგრ. კოდი	**კულტურული ღონისძიებები და ფესტივალები**	**ათას ლარში**
05 03 01	კულტურული ღონისძიებების მართვა	2135,4
05 03 02	ღირსშესანიშნავ დღეებთან დაკავშირებული კულტურული ღონისძიებები	1300,0
05 03 03	კულტურული მრავალფეროვნების ხელშეწყობა	27,0
05 03 04	საერთაშორისო ფესტივალების მხარდაჭერა	720,0
05 03 05	კულტურის სფეროში თავისუფალი ინიციატივების მხარდაჭერა	100,0
05 04 01	ფოლკლორის ხელშეწყობა	1980,2
05 04 02	თანამედროვე მუსიკის ხელშეწყობა	428,6
05 04 03	კლასიკური მუსიკის ხელშეწყობა	802,1
05 04 04	ხელოვანთა ხელშეწყობა	47,0
05 04 05	ა(ა)იპ - აკაკი წერეთლის სახელობის ქ. ბათუმის საჯარო ბიბლიოთეკა	1674,0
05 05 01	კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების და კულტურის ობიექტების რეაბილიტაცია	7823,6
	სულ	**17 037,9**

<u>კულტურული ღონისძიებების და ფესტივალები</u> - ქალაქში რეგულარულად იმართება საერთაშორისო და რეგიონული მასშტაბის ფესტივალები და კულტურული ღონისძიებები, რაც ქალაქის კულტურული ცხოვრების გამრავალფეროვნებას, ქალაქის პოპულარიზაციას და ცნობადობის გაზრდას უწყობს ხელს.

ბათუმის მუნიციპალიტეტისათვის უმნიშვნელოვანესი გამოწვევაა კულტურული მრავალფეროვნების დაცვა და სხვადასხვა კულტურის შეუზღუდავი თვითგამოხატვის უზრუნველყოფა, სპეციალურ საჭიროებათა მქონე პირებისა და ეთნიკური ჯგუფების ბათუმის კულტურულ ცხოვრებაში ჩართულობა, კულტურული მრავალფეროვნების ხელშეწყობა, კულტურის საყოველთაო ხელმისაწვდომობა საზოგადოებისთვის, რაც თავად კულტურის განვითარებისთვისაც ერთობ მნიშვნელოვანია.

მუნიციპალიტეტისათვის პრიორიტეტულია, ყველა პირს მიეცეს თანაბარი შესაძლებლობა, ისარგებლოს მუნიციპალური სერვისებით, მონაწილოება მიიღოს მერიის მიერ გამოცხადებულ კონკურსებსა და მერიის მიერ ორგანიზებულ კულტურულ ღონისძიებებში.

პროგრამის მეშვეობით განხორციელდება კულტურის პოპულარიზაცია და გაიზრდება კულტურის ხელმისაწვდომობა, დაცული იქნება თვითგამოხატვის მრავალფეროვნება, ადგილობრივ ხელოვანებს მიეცემათ საკუთარი შესაძლებლობების გამოვლენის საშუალება, უზრუნელყოფილი იქნება კულტურულ ცხოვრებაში შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა და ეთნიკურ უმცირესობათა ჩართულობა, საზოგადოების ტრადიციული ღირებულებების დაცვა და სხვადასხვა კულტურის შეუზღუდავი თვითგამოხატვისა და კულტურათა შორის დიალოგის გაღრმავება.

კულტურული მრავალფეროვნების ხელშეწყობის, კულტურის პოპულარიზაციის და კულტურაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით, 2025-2028 წლებში განხორციელდება შემდეგი ქვეპროგრამები:

- ✓ კულტურული ღონისძიებების მართვა;
- ✓ ღირსშესანიშნავ დღეებთან დაკავშირებული კულტურული ღონისძიებები;
- ✓ კულტურული მრავალფეროვნების ხელშეწყობა;
- ✓ საერთაშორისო ფესტივალების მხარდაჭერა;
- ✓ კულტურის სფეროში თავისუფალი ინიციატივების მხარდაჭერა;

გრაფიკი #28

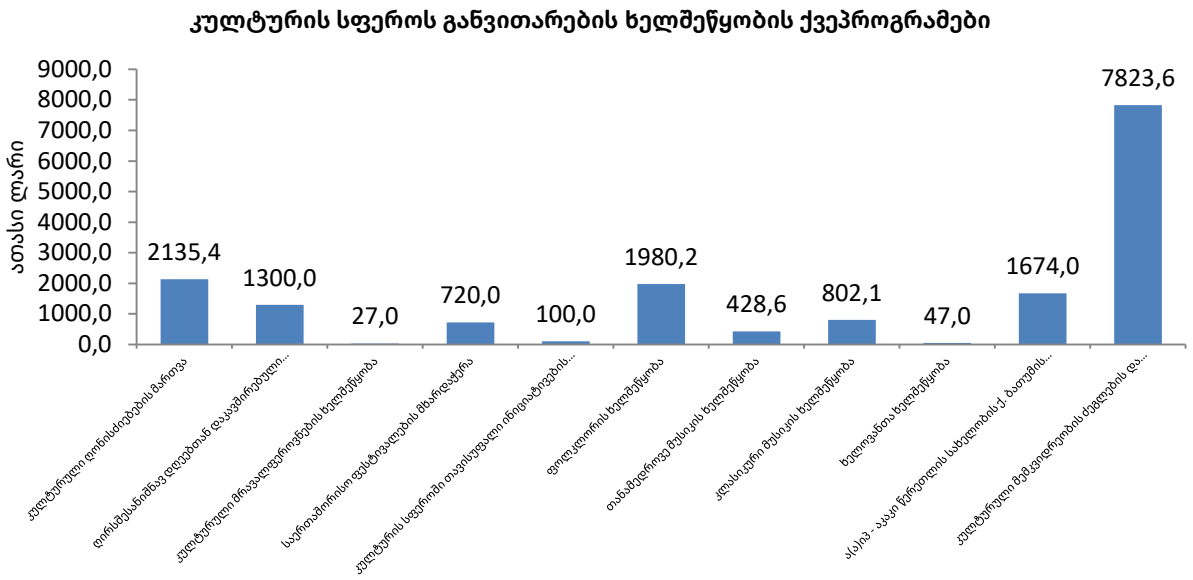

<u>კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობის ხელშეწყობა</u> - საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსის“ მიხედვით მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ საკუთარ უფლებამოსილებას წარმოადგენს ადგილობრივი თვითმყოფადობის, შემოქმედებითი საქმიანობისა და კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და განვითარება; მუნიციპალიტეტის მართვაში არსებული ბიბლიოთეკების ფუნქციონირების უზრუნველყოფა და ახალი ობიექტების მშენებლობა. მრავალსაუკუნოვანი ქართული ფოლკლორი ღირსეულ ადგილს იკავებს საქართველოს კულტურულ მემკვიდრეობაში. მასში ასახულია ჩვენი ხალხის ყოფა-ცხოვრება, ქართველი ერის თვითმყოფადობა და ეთნოკულტურა. თანამედროვე და კლასიკური მუსიკის ხელშეწყობით ხელმისაწვდომია კულტურისა და შემოქმედების ტრადიციული და თანამედროვე ფორმების, ტრადიციული და ახალი ტექნოლოგიების თანაარსებობის, საზოგადოების სხვადასხვა ჯგუფების მონაწილეობის თანაბარი ხელშეწყობა.

ა(ა)იპ „აკაკი წერეთლის სახელობის ქალაქ ბათუმის საჯარო ბიბლიოთეკის“ სრულფასოვანი ფუნქციონირებით, ხელი შეეწყობა ეროვნული ლიტერატურის, ლიტერატურის მემკვიდრეობის დაცვის, კოლექციებისა და საარქივო მასალების გაციფრულებას, ინტერნეტ - ბიბლიოთეკების მრავალფუნქციურ დაწესებულებად ჩამოყალიბებას, მოსახლეობის საგანმანათლებლო საქმიანობას, სოციალიზაციისა და საჯარო მომსახურებათა ხელმისაწვდომობას. ხელოვანთა პროფესიული განვითარებისა და ცნობადობის გაზრდისთვის მნივნელობანია მათი სხვადასხვა საერთაშორისო და ადგილობრივ კულტურულ პროექტებში მონაწილეობა, ურთიერთობების დამყარება, ინფორმაციის გაცვლა და გამოცდილების გაცნობა-გაზიარება.

პროგრამით გათვალისწინებული მიზნების მისაღწევად განხორციელდება შემდეგი ქვეპროგრამები:

- ✓ ფოლკლორის ხელშეწყობა;

- ✓ თანამედროვე მუსიკის ხელშეწყობა;
- ✓ კლასიკური მუსიკის ხელშეწყობა;
- ✓ ხელოვანთა ხელშეწყობა;
- ✓ ა(ა)იპ „აკაკი წერეთლის სახელობის ქალაქ ბათუმის საჯარო ბიბლიოთეკა;

<u>კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და განვითარება</u> - კულტურული მემკვიდრეობა ის სიმდიდრეა, რომელიც წინაპრებისგან გვერგო და რომლის მესაკუთრენიც ყველანი ვართ. ის ქვეყნის სახეს განსაზღვრავს. კულტურული მემკვიდრეობა წარსულთან გვაკავშირებს, აწმყოსთვის მყარ საყრდენს გვაძლევს და მომავლისკენ გზას გვიკვალავს. ამ უძვირფასესი რესურსის გამოვლენა, დაცვა, ინტერპრეტაცია და გამოყენება ქვეყნის სოციალური და ეკონომიკური წინსვლის აუცილებელი პირობაა. საერთაშორისო პრაქტიკის გათვალისწინებით, კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების მიმზიდველი გარემო და სათანადო პოპულარიზაცია დადებით გავლენას ახდენს ტურიზმის სფეროს განვითარებაზე. ბევრი ქვეყნისათვის მნიშვნელოვან ეკონომიკურ რესურსად იქცა კულტურული ტურიზმი.

კულტურული მემკვიდრეობა არ არის მუდმივი. მისი დაზიანება შეუქცევადი პროცესია, რომელიც შეგვიძლია დროში გავწელოთ, თუმცა ბოლომდე მაინც ვერ ავიცილებთ. ვინაიდან ნებისმიერი წარმოშობის მასალა, რისგანაც შექმნილია ძეგლი თუ ექსპონატი, დროთა განმავლობაში ზიანდება, ფიზიკური, ბიოლოგიური ან ქიმიური ზეგავლენების შედეგად ან ადამიანის მიზეზით, საჭიროებს აღდგენას და მის რეაბილიტირებას. თვითმართველობის ერთ-ერთ მიზანს, წარმოადგენს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და განვითარება, რაც გულისხმობს ქალაქ ბათუმში არსებული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების სარეაბილიტაციო-სარესტავრაციო სამუშაოების განხორციელებას. საქართველოს ორგანული კანონის „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“ მე-16 მუხლის მიხედვით, მუნიციპალიტეტის საკუთარი უფლებამოსილებაა ადგილობრივი მნიშვნელობის კულტურის ძეგლთა მოვლა-შენახვა, რეკონსტრუქცია და რეაბილიტაცია. ამ უფლებამოსილების შესრულების მიზნით განხორციელდება ქვეპროგრამა „კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების რეაბილიტაცია“.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის 2025 წლის ბიუჯეტის პროექტი მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური უზრუნველყოფის პრიორიტეტის დაფინანსებისათვის ითვალისწინებს 29 327,5 ათასი ლარის გამოყოფას, რაც მთლიანი ბიუჯეტის ასიგნებების 5,9%-ს შეადგენს.

<u>გრაფიკი #29</u>

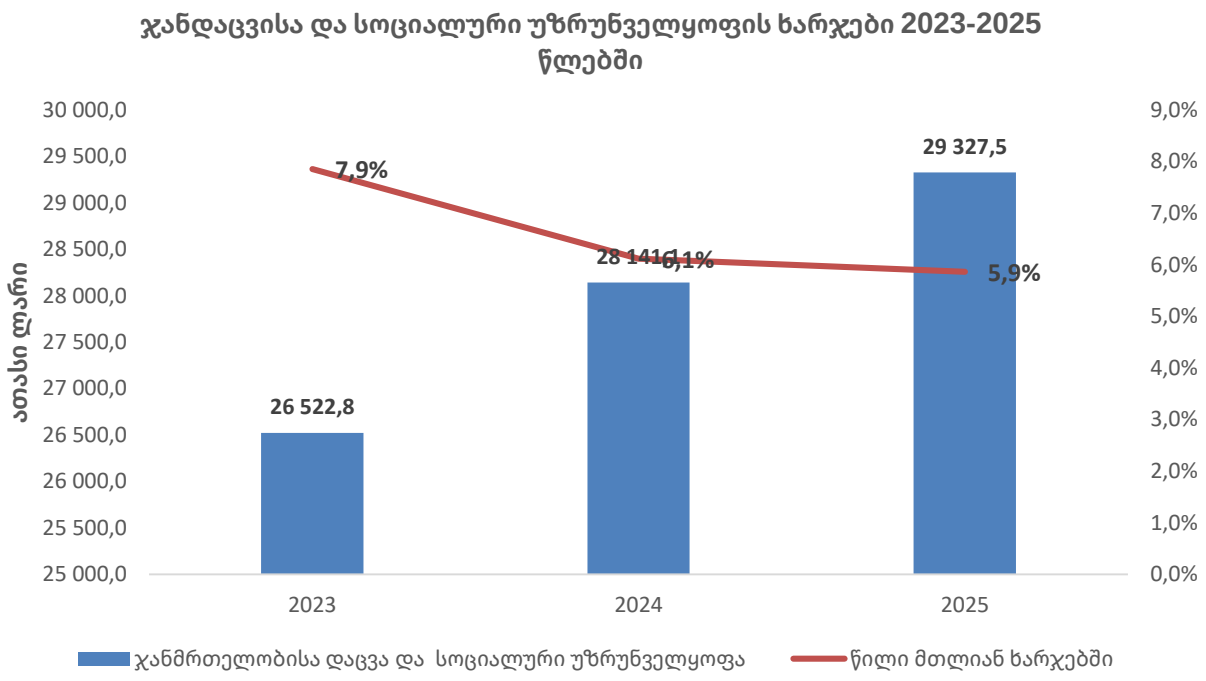

პრიორიტეტის საერთო დაფინანსების 66,5% მოდის სოციალური უზრუნველყოფის პროგრამებზე (18 133,1 ათასი ლარი), ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამებზე - 29,7% (8 088,4 ათასი ლარი) და სანიტარული ზედამხედველობის და ეპიდსიტუაციის მართვაზე - 3,8% (1,043.1 ათასი ლარი).

გრაფიკი #30

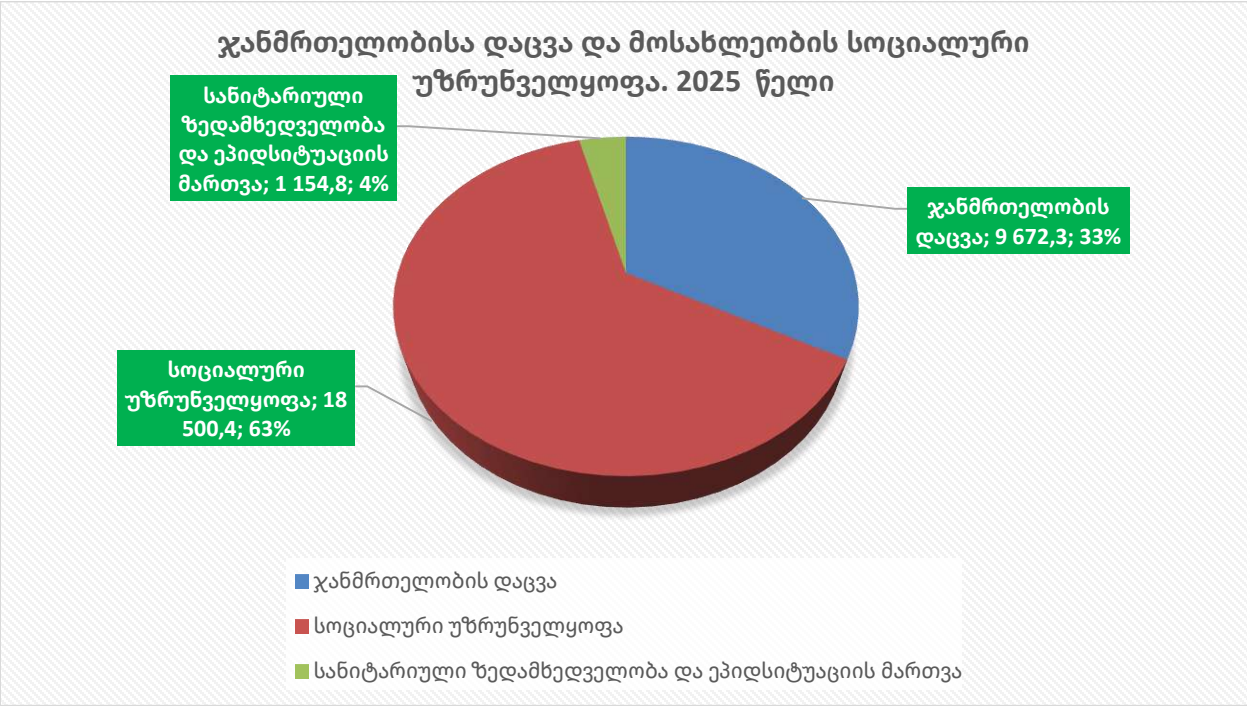

ჯანმრთელობის დაცვის ასიგნებებიდან ფინანსდება შემდეგი პროგრამები:

პროგრ. კოდი	**ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამები** (ათასი ლარი)	**2023**	**2024**	**2025**
06 01 01	მოწყვლადი სოციალური ჯგუფების მქონე პირთა მედიკამენტებითა და საკვები დანამატების კომპენსაციით უზრუნველყოფა	1 253,8	1 991,0	2 038,0
06 01 02	ონკოლოგიურ დაავადებათა ადრეული ფორმების დიაგნოსტიკა და პრევენცია	98,5	126,6	113,6
06 01 03	ფსიქიური პრობლემების მქონე პირთა ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაცია	131,8	172,8	194,4
06 01 04	მოწყვლადი ჯგუფების სტომატოლოგიური და ორთოპედიული მომსახურეობა	212,2	279,5	279,5
06 01 05	შ.შ.მ. სტატუსის ბავშვთა და ვეტერანთა საკურორტო სამკურნალო-რეაბილიტაცია	790,4	1 111,8	1 110,0
06 01 06	ახალშობილთა და ბავშვთა განვითარების შეფერხების პრევენცია და რეაბილიტაცია	3 280,5	3 735,4	4 444,0
06 01 07	ჰემოდიალიზის ცენტრის პაციენტთა და ლეიკემიით დაავადებულ ბავშვთა მატერიალური დახმარება	171,8	201,6	201,6
06 01 08	მოქალაქეთა ინდივიდუალური სამედიცინო დახმარება	711,2	1 200,0	1 104,0
06 01 09	თემზე დაფუძნებული მობილური გუნდის მომსახურება	187,2	187,2	187,2
სულ		**6 837,4**	**9 005,9**	**9 672,3**

გრაფიკი #31

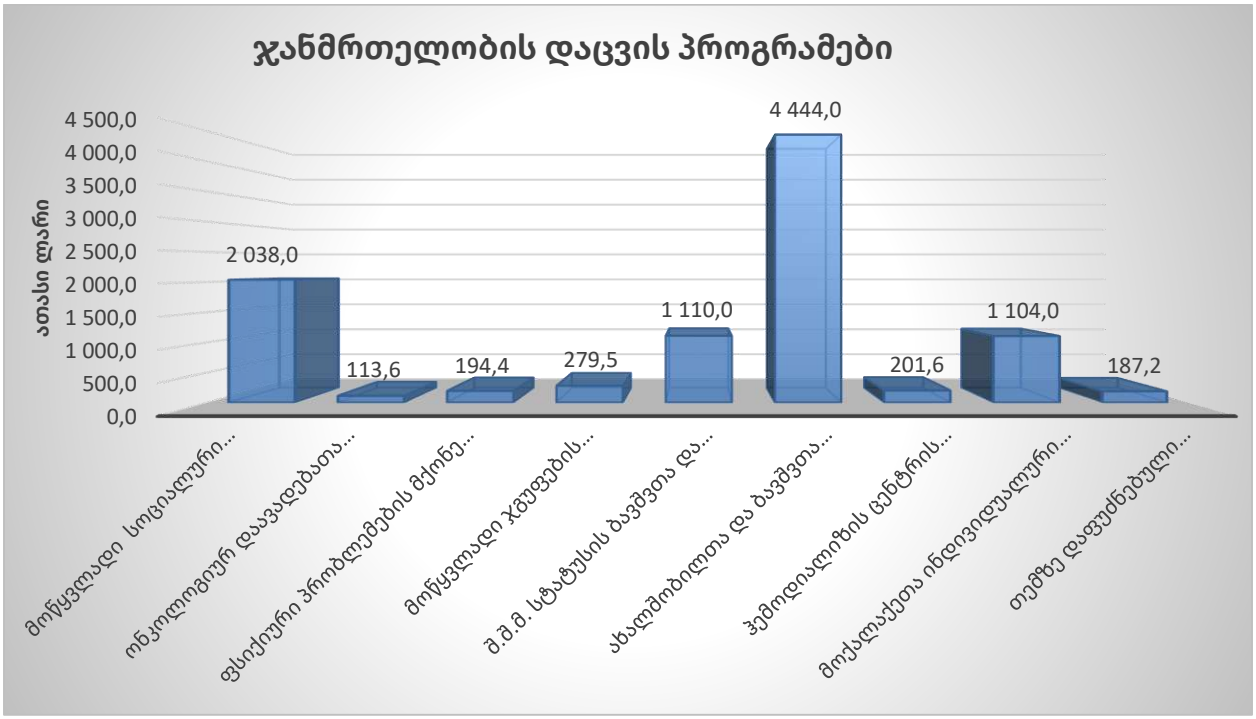

<u>მოწყვლადი სოციალური ჯგუფების მქონე პირთა მედიკამენტებითა და საკვები დანამატების კომპენსაციით უზრუნველყოფა</u> - ქრონიკული დაავადების მქონე პაციენტებისათვის სასიცოცხლო აუცილებლობას წარმოადგენს მედიკამენტების მიღება, რაც დიდ ხარჯებთან არის დაკავშირებული და რისი შეძენაც მოწყვლადი კატეგორიის მქონე მოსახლეობას არ შეუძლია. ამ მიზნით შემუშავებული იქნა ქრონიკული დაავადების მქონე პაციენტთა მედიკამენტებით უზრუნველყოფის სახელმწიფო პროგრამა, თუმცა ზოგიერთი ქრონიკული დაავადების (ბრონქული ასთმა, ქოდი) შემთხვევაში მოქალაქეები დამატებით ითხოვენ მედიკამენტებს. აქედან გამომდინარე, მათი დახმარების მიზნით, ქ. ბათუმის მერიამ შეიმუშავა ზემოაღნიშნული ქვეპროგრამა.

ქვეპროგრამის ფარგლებში ხორციელდება შემდეგი სერვისები:

- მედიკამენტები მიეწოდება ბრონქული ასთმის და ქოდის მქონე 19 წლამდე ასაკის პირებს, 100 000-მდე სარეიტინგო ქულის მქონე პირებს, შშმ პირებსა და ასაკით პენსიონერებს.
- ერთ ოჯახში მცხოვრებ სამ და მეტ შშმ პირზე დახმარება (თითოეულზე) მედიკამენტების შეძენისათვის;
- მოწყვლადი კატეგორიის ბენეფეციართა დახმარება მედიკამენტების შეძენის მიზნით;
- 18 წლამდე ასაკის ფენილკეტონურიით დაავადებულ პირთა მატერიალური დახმარება;
- 18 წლამდე ასაკის ჰომოცისტეინურიით, ცელიაკიით, გალაქტოზემიით და მუკოვისციდოზით დაავადებულ პირთა მატერიალური დახმარება;
- 18 წლის ასაკის ზემოთ ფენილკეტონურიით დაავადებულ პირთა მატერიალური დახმარება;
- დახმარება შაქრიანი დიაბეტით დაავადებულ სოციალურად დაუცველ 100000-მდე ქულის მქონე პირთა, შშმ პირთა და ასაკით პენსიონერთათვის, გლუკომეტრის ჩხირების შეძენის მიზნით.

<u>ონკოლოგიურ დაავადებათა ადრეული ფორმების დიაგნოსტიკა და პრევენცია</u> - ქვეყანაში მკვეთრად მოიმატა ონკო-პაციენტთა რაოდენობამ, ონკოლოგიური დაავადებების საწყის, ადრეულ ეტაპზე გამოვლენის მიზნით, როცა განკურნების შანსი 75%-მდე აღწევს, მუნიციპალიტეტმა შეიმუშავა აღნიშნული ქვეპროგრამა შემდეგი ღონისძიებებით: ქ. ბათუმში რეგისტრირებულ 30-დან 40 წლამდე ასაკის ქალებში მამოგრაფიული გამოკვლევა, ასევე მკერდის, პროსტატის, საშვილოსნოს, საკვერცხეების, ფარისებრი ჯირკვლის სხვადასხვა პათოლოგიებით დაავადებულ პირთა გამოკვლევა ონკომარკერებით; 25-დან 30 წლამდე ასაკის ქალებისათვის სარძევე ჯირკვლის ელასტოგრაფია. 50-დან 65 წლამდე ასაკის ქალებისა და მამაკაცებისათვის ფილტვის კიბოს სქრინინგი (გამოკითხვა, ექიმის კონსულტაცია და kT კვლევა).

<u>ფსიქიური პრობლემების მქონე პირთა ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაცია</u> - რეაბილიტაციის პროცესის ეს ნაწილი გულისხმობს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ინტეგრაციას

ან რეინტეგრაციას საზოგადოებასთან, რითიც ეხმარება მათ მოერგოს ოჯახისა და საზოგადოების მოთხოვნებს. აღნიშნული ქვეპროგრამით ისარგებლებენ: ქ. ბათუმში რეგისტრირებული შშმ სტატუსის მქონე 18 წელს გადაცილებული ფსიქიური პრობლემების მქონე პირები. თითოეული ბენეფიციარისთვის ხდება რეაბილიტაციის ინდივიდუალური პროგრამის შედგენა. კერძოდ: უტარდებათ ერგოთერაპია, არტთერაპია, ოკუპაციური თერაპია, ფსიქოლოგიური დახმარება, პედაგოგის მომსახურება, ჩართული არიან სხვადასხვა კულტურულ ღონისძიებებში, ხდება საყოფაცხოვრებო და პროფესიული უნარ-ჩვევების გამომუშავება.

<u>მოწყვლადი ჯგუფების სტომატოლოგიური და ორთოპედიული მომსახურება</u>
სტომატოლოგიური მომსახურება ძვირადღირებულ სერვისს წარმოადგენს და ამასთანავე არ ფინანსდება საყოველთაო დაზღვევის ფარგლებში, მოსახლეობის მოწყვლადი ჯგუფებისათვის ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის მიერ შემუშავებული იქნა მოწყვლადი ჯგუფების სტომატოლოგიური და ორთოპედიული მომსახურება. ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებული სტომატოლოგიური და ორთოპედიული მომსახურებით ისარგებლებენ ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერიის უფასო მუნიციპალური სასადილოების ბენეფიციარები და ომის ვეტერანები (ომში და ომის შემდგომ შეძენილი შშმ სტატუსის მქონე პირები).

<u>შ.შ.მ. სტატუსის ბავშვთა და ვეტერანთა საკურორტო სამკურნალო-რეაბილიტაცია</u> - შშმ პირებისა და შეძენილი შშმ სტატუსის მქონე (ომში და ომის შემდგომ) პირებისათვის მათი დაავადებიდან გამომდინარე აუცილებლობას წარმოადგენს კლიმატოთერაპიის კურსის ჩატარება, რომელიც ეხმარება მათ დაავადების დაძლევასა და საზოგადოებასთან ინტეგრაციის პროცესში. აქედან გამომდინარე, შემუშავებული იქნა ზოგიერთი მოწყვლადი კატეგორიის პირებისათვის კლიმატოთერაპიის კურსის ჩატარების ქვეპროგრამა, რომელიც ითვალისწინებს შშმ პირებისა და შეძენილი შშმ სტატუსის მქონე (ომში და ომის შემდგომ) ომის ვეტერანების, ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრების, შშმ სტატუსის მქონე 35 წლამდე ასაკის პირების, სოციალურად დაუცველი (100 001-მდე სარეიტინგო ქულების მქონე) ხუთი და მეტი მრავალშვილიანი ოჯახების და მცირე ტიპის საოჯახო სახლის ბენეფიციარების დასვენებას 12 დღის (11 ღამე) მანძილზე.

<u>ახალშობილთა და ბავშვთა განვითარების შეფერხების პრევენცია და რეაბილიტაცია</u> ბავშვთა ჯანმრთელობის ხელშეწყობა ქვეყნის მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. ამ კუთხით მნიშვნელოვანია დაავადებათა ადრეულ ასაკში აღმოჩენა (სქრინინგი თანდაყოლილი პათოლოგიების შემთხვევაში), ადრეული ინტერვენციის მომსახურების მიწოდების გზით შეზღუდული შესაძლებლობის, განვითარების დარღვევის ან ასეთი რისკის მქონე ბავშვების გამოვლენა, პროგრამაში ჩართვა და სარეაბილიტაციო მომსახურების მიწოდება, ბავშვების განვითარების სტიმულირება.

აქედან გამომდინარე, შემუშავებული იქნა ახალშობილთა და ბავშვთა განვითარების შეფერხების პრევენცია და რეაბილიტაციის ქვეპროგრამა.

ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია შემდეგი სახის მომსახურების გაწევა: 1. ქ. ბათუმში დაბადებულ ახალშობილებს ჩაუტარდებათ სმენის მეორადი სქრინგული გამოკვლევა; 2. ქ. ბათუმში რეგისტრირებული 7 წლამდე ასაკის განვითარების შეფერხების მქონე ბავშვებისათვის რეაბილიტაცია მულტიდისციპლინარული გუნდის ერთი ან საჭიროების შემთხვევაში რამდენიმე სპეციალისტის (ადრეული განვითარების სპეციალისტი, ფსიქოლოგი, ოკუპაციური თერაპევტი, ლოგოპედი, სპეციალური პედაგოგი და სხვა) მიერ; 3. ქ. ბათუმში რეგისტრირებული სმენის დარღვევების მქონე 2-დან 10 წლამდე ასაკის ბავშვებისათვის ფსიქოლოგის და ლოგოპედის მომსახურება. 4. აუტისტური სპექტრის დარღვევის მქონე 2-დან 18 წლის ასაკის ჩათვლით პირებისათვის გამოყენებითი ქცევითი ანალიზის თერაპია, საჭიროებისამებრ მეტყველების თერაპია, ოკუპაციური თერაპია და სხვა (საშუალოდ 20 გაკვეთილი თვის განმავლობაში); 5. ქ. ბათუმში რეგისტრირებულ ერთ წლამდე ასაკის ბავშვებისათვის მენჯ-ბარძაყის სახსრის დისპლაზიისა და ამოვარდნილობის ამბულატორიული მკურნალობის კურსი (15 სამკურნალო მასაჟი, 15 ფიზიოპროცედურა, კალციუმის შემცველი მედიკამენტები).

ჰემოდიალიზის ცენტრის პაციენტთა და ლეიკემიით დაავადებულ ბავშვთა მატერიალური დახმარება - ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ფინანსური ხელშეწყობა ჰემოდიალიზის ცენტრის თირკმლის პათოლოგიის მქონე შ.შ. მ პირებზე ტრანსპორტირებისათვის, რომლებსაც ესაჭიროებათ მინიმუმ 12 პროცედურა თვის განმავლობაში, ასევე, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ლეიკემიით დაავადებულ ბავშვებზე, რომლებსაც ყოველთვიურად ესაჭიროებათ მედიკამენტების შეძენა და სხვადასხვა დიაგნოსტიკური კვლევების ჩატარება ქ. თბილისში).

ქვეპროგრამის ფარგლებში, ქ. ბათუმში რეგისტრირებულ ჰემოდიალიზის ცენტრის პაციენტებს გაეწევათ ყოველთვიური სუბსიდირება 80 ლარის ოდენობით, ხოლო ლეიკემიით დაავადებულ პირებს (18 წლის ჩათვლით) - 200 ლარის ოდენობით.

მოქალაქეთა ინდივიდუალური სამედიცინო დახმარება - საქართველოს მოსახლეობისათვის სამედიცინო დახმარება ძირითადად უზრუნველყოფილია სახელმწიფო ბიუჯეტიდან დაფინანსებული მთელი რიგი სამედიცინო პროგრამებით. მიუხედავად ამისა, მოსახლეობის ნაწილს, მცირე შემოსავლების გამო, არ აქვს საშუალება დაფაროს იმ სამედიცინო მომსახურეობის ხარჯები, რომლებიც სრულად არ იფარება სხვადასხვა სამედიცინო პროგრამებით. აქედან გამომდინარე, ქ. ბათუმის მერიამ შეიმუშავა თანადაფინანსების ქვეპროგრამა სოციალურად დაუცველი და სხვა სოციალური კატეგორიის მქონე პირებისათვის, რომლებიც უსახსრობის გამო ვერ ახერხებენ მკურნალობისა და დიაგნოსტიკური კვლევების ჩატარებას. მაღალტექნოლოგიური დიაგნოსტიკური კვლევები იმ ბენეფიციარებს (ქალები 60 წლამდე, მამაკაცები 65 წლამდე), რომელთა დარიცხული თვიური ხელფასი არ აღემატება 1000 ლარს, არ ფინანსდებიან საყოველთაო ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამითა და აჭარის ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამებით. მათ შესაბამისი დიაგნოსტიკური კვლევის კლინიკებიდან წარმოდგენილი

ფასიდან დაუფინანსდებათ 50 პროცენტი. ასევე განხორციელდება ზოგიერთი იმ ნოზოლოგიის (საშარდე გზების ინფექცია, სისტემური წითელი მგლურა, პოლიართრიტი) 70 პროცენტიანი დაფინანსება, რომელიც არ ფინანსდება საყოველთაო ჯანდაცვის ფარგლებში. პრობლემის აქტუალურობიდან გამომდინარე აუცილებლობას წარმოადგენს ონკოპაციენტებისათვის იმ იმუნო და თარგეტ თერაპიის სერვისის (ინფუზიის) დაფინანსება, რომელიც არ ფინანდება საყოველთაო ჯანდაცვისა და აჭარის ჯანმრთელობის დაცვის სამინისტროს მიერ.

<u>თემზე დაფუძნებული მობილური გუნდის მომსახურება</u> - მძიმე ფსიქიკური აშლილობის მქონე პირები, რომლებიც ხშირად ან ხანგრძლივი დროით თავსდებიან სტაციონარში, ხოლო სტაციონარიდან გაწერის შემდეგ, სულ მცირე ბოლო სამი თვის განმავლობაში, მიუხედავად საჭიროებისა არ/ან ვერ აკითხავენ ამბულატორიულ დაწესებულებას, ხშირად რჩებიან მკურნალობის გარეშე, რაც ფსიქოპათოლოგიური სიმპტომატიკისა და ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუარესებას იწვევს. ამ ადამიანებისათვის აუცილებლობას წარმოადგენს უწყვეტი მომსახურეობის განხორციელება, რომელიც შეუძლებელია სათემო სერვისების განვითარების გარეშე. ფსიქიკური ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო კონცეფციის თანახმად, პრიორიტეტულია, თანამედროვე თემზე დაფუძნებული სერვისების დანერგვის საფეხურეობრივი პროცესი და ფსიქოსოციალური რეაბილიტაციისა და ბინაზე მომსახურების სერვისის განვითარება მობილური გუნდის (ფსიქიატრი, სოციალური მუშაკი, ფსიქოლოგი, ექთანი/უმცროსი ექიმი) საშუალებით. აქედან გამომდინარე, ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტმა შეიმუშავა ქ. ბათუმში რეგისტრირებული პაციენტებისათვის თემზე დაფუძნებული მობილური გუნდის მომსახურების ღონისძიება, რომლის ფარგლებში გათვალისწინებულია:

- მდგომარეობის ინდივიდუალური მართვის გეგმის შემუშავება და განხორციელება თითოეული პაციენტისათვის;
- შინ მომსახურება, რეგულარული ვიზიტები პაციენტის საცხოვრებელი ადგილის მიხედვით (4-მდე თვეში), სატელეფონო კონსულტაცია;
- მობილური გუნდის ექიმი-ფსიქიატრის მიერ დანიშნული მედიკამენტებით უზრუნველყოფა;
- პაციენტის სოციალური უნარ-ჩვევების ტრენინგი, სამედიცინო მომსახურებასთან ერთად სოციალური პრობლემების მოგვარებაში დახმარება (საჭიროების შესაბამისად პაციენტის და მისი მხარდამჭერების ინფორმირება ან/და დოკუმენტაციის შეგროვებაში დახმარება ან/და თანხლება უწყებებში ვიზიტისას);
- პაციენტის, პაციენტის ოჯახის წევრების და მხარდამჭერების ფსიქოგანათლება და მხარდამჭერი ფსიქოთერაპია;
- ფსიქიატრიულ საავადმყოფოში სტაციონირების კრიტერიუმების არსებობის შემთხვევაში პაციენტის სტაციონირების ორგანიზება;
- 8 საათის მანძილზე სერვისის ხელმისაწვდომობა;
- სომატური პრობლემების გამოვლენის შემთხვევაში პაციენტის და მისი მხარდამჭერების ინფორმირება არსებული სომატური პრობლემების, შემდგომი

კვლევის საჭიროების და ხელმისაწვდომი პროგრამების შესახებ, ამასთან, სომატური პროფილის ექიმთან ვიზიტისას ან გამოკვლევებისას თანხლება, თუ დამოუკიდებლად ამას ვერ ახერხებს პაციენტი და სომატური პრობლემები ნეგატიურად აისახება მის ფსიქიკურ მდგომარეობაზე.

სოციალური დაცვის პროგრამებისათვის ბათუმის 2025 წლის ბიუჯეტი ითვალისწინებს 18 500,4 ათასი ლარის გამოყოფას. აღნიშნული თანხის ფარგლებში დაფინანსდება შემდეგი 11 ქვეპროგრამა:

პროგრ. კოდი	**სოციალური უზრუნველყოფის პროგრამები** (ათასი ლარი)	**2023**	**2024**	**2025**
06 02 01	კომუნალური მომსახურების საფასურის სუბსიდირება	607,5	947,6	692,5
06 02 02	მოწყვლადი სოციალური კატეგორიების მატერიალური დახმარებით უზრუნველყოფა	2 639,6	3 874,7	4 030,7
06 02 03	მუნიციპალური ტრანსპორტით მგზავრობის საფასურის სუბსიდირება	3 131,5	3 231,9	3 231,9
06 02 04	მზრუნველობას მოკლებულ ბენეფიციართა მოვლა-პატრონობა და მოვლის საჭიროების მქონე პირთა დახმარება	1 320,9	1 399,9	1 589,7
06 02 05	მუნიციპალური უფასო სასადილო	6 800,4	6 841,6	7 139,5
06 02 06	დროებითი ღამის თავშესაფარი	407,6	944,1	966,9
06 02 07	საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მხარდაჭერა	137,4	131,8	131,8
06 02 08	ერთჯერადი მატერიალური დახმარება	3 362,4	0,0	0,0
06 02 09	მოწყვლადი სოციალური კატეგორიებისათვის მინიმალური სოციალური პირობების შექმნა	103,3	200,0	120,0
06 02 10	შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირების ასისტენტით მომსახურება	224,8	256,9	243,1
06 02 11	მოწყვლადი სოციალური ჯგუფის ოჯახების მხარდაჭერა	0,0	286,1	354,3
სულ		**18 735,4**	**18 114,6**	**18 500,4**

გრაფიკი #32

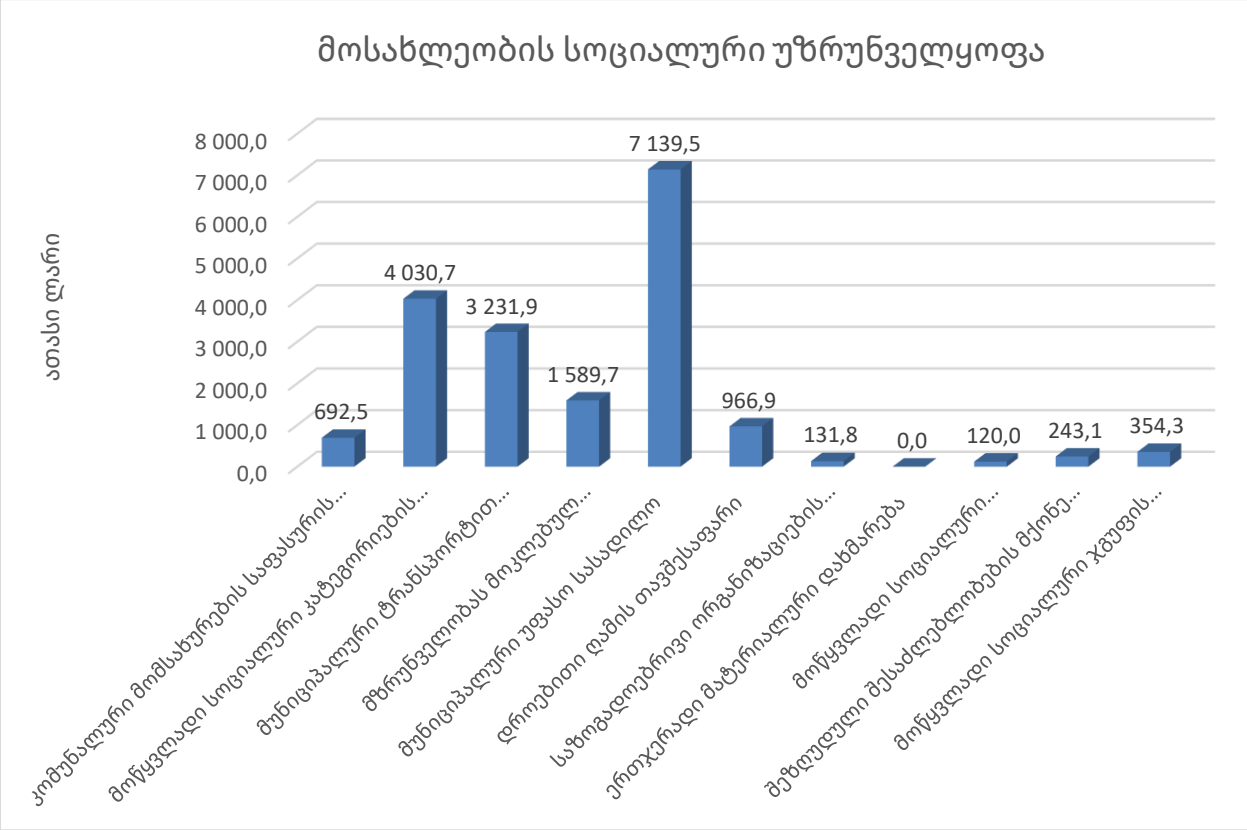

<u>კომუნალური მომსახურების საფასურის სუბსიდირება</u> - ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის საშუალოვადიან პრიორიტეტს წარმოადგენს მოწყვლადი სოციალური კატეგორიისათვის სოციალური თანასწორობის უზრუნველყოფა. ამ მიმართულებით მნიშვნელოვანია შესაბამისი კატეგორიის მოსახლეობისათვის კომუნალური, სატელეფონო-სააბონენტო გადასახადებისა და გაზიფიცირების მონტაჟის საფასურიდან გათავისუფლება, რაც გარკვეულწილად გააუმჯობესებს მათ მატერიალურ მდგომარეობას. აქედან გამომდინარე, შემუშავებული იქნა კომუნალური მომსახურების საფასურის სუბსიდირების ქვეპროგრამა.

სოციალური უზრუნველყოფის მიმართულებით, ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია შემდეგი ღონისძიებები:

- მკვეთრად გამოხატული შშმ პირების, მათ შორის შშმ სტატუსის ბავშვების; ბ) ვეტერანების, მათთან გათანაბრებული პირების, ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრების და მარჩენალდაკარგულების; გ) 0-დან 70000 ქულის მქონე სოციალურად დაუცველი პირების, მრავალშვილიანი ოჯახების (5 და მეტი შვილი), მარტოხელა მშობლების (მარტოხელა დედა / მარტოხელა მამა) და მათი შვილების ყოველთვიურად წყლისა და კანალიზაციის საფასურის (ერთეულის ფასი - 2,6255ლარი) საქართველოს ენერგეტიკისა და და წყალმომარაგების მარეგულირებელი ეროვნული კომისიის 2021 წლის 30 დეკემბრის #74 დადგენილებით და დასუფთავების მოსაკრებლის (ერთეულის ფასი - 1,30 ლარი) უზრუნველყოფა. ქალაქ ბათუმის საკრებულოს 2016 წლის 29 იანვრის

#3 დადგენილებით იმ ფიზიკური პირებისათვის, რომელთა ოჯახის სარეიტინგო ქულა 70001-მდეა, მოსაკრებლის განაკვეთი ერთ სულ მოსახლეზე განისაზღვრა 1,00 ლარით, ოჯახის წევრთა რაოდენობის მიუხედავად, სულადობის მაქსიმალური ზღვრული ოდენობა განისაზღვრა 4 სულით;

- მკვეთრად გამოხატული შშმ პირების, მათ შორის შშმ სტატუსის ბავშვების; ბ) ვეტერანების, მათთან გათანაბრებული პირების, ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრების და მარჩენალდაკარგულების ყოველთვიურად სატელეფონო-სააბონენტო გადასახადის დავალიანების (ერთეულის ფასი - არაუმეტეს 5 ლარისა) დაფარვით უზრუნველყოფა;
- მკვეთრად გამოხატული შშმ პირის, მათ შორის შშმ სტატუსის ბავშვების; ბ) ვეტერანების, მათთან გათანაბრებული პირების, ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრების და მარჩენალდაკარგულების; გ) 0-დან 70000 ქულის მქონე სოციალურად დაუცველი ოჯახის გაზიფიცირებით უზრუნველყოფა - კერძოდ, ბუნებრივი აირის მილგაყვანილობისა და მრიცხველის სამონტაჟო სამუშაოების ღირებულების 90%-ის თანადაფინანსება ერთი წერტილის გათვალისწინებით გაზქურამდე;
- ვეტერანის, მათთან გათანაბრებული პირების, ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრების და მარჩენალდაკარგულებისათვის ყოველთვიურად 5 კგ თხევადი აირის შეძენა, რომელთაც არა აქვთ შეყვანილი ბუნებრივი აირი საცხოვრებელ ფართში.

<u>მოწყვლადი სოციალური კატეგორიების მატერიალური დახმარებით უზრუნველყოფა</u> - unicefi- ს რეკომენდაციების შესაბამისად მოწყვლადი კატეგორიის ოჯახებისათვის აუცილებლობას წარმოადგენს მატერიალური დახმარებები. აქედან გამომდინარე, შემუშავებული იქნა მოწყვლადი სოციალური კატეგორიების მატერიალური დახმარებით უზრუნველყოფის ქვეპროგრამა, რომლის ფარგლებშიც მატერიალური დახმარება გაეწევათ:

- ომისა და სამხედრო ძალების ვეტერანებს სადღესასწაულო დღეებთან დაკავშირებით, კერძოდ: 15 თებერვალს - სხვა სახელმწიფოთა ტერიტორიაზე ბრძოლებში შეძენილი შშმ სტატუსის მქონე პირებს; 9 მაისსთან დაკავშირებით - II მსოფლიო ომის ვეტერანებს და II მსოფლიო ომში დაღუპული პირის ოჯახის წევრებს; 27 სექტემბერთან დაკავშირებით საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის ბრძოლებში შეძენილი შშმ სტატუსის მქონე პირებს და დაღუპულთა ოჯახის წევრებს; ახალ წელთან დაკავშირებით - სხვა სახელმწიფოთა ტერიტორიაზე ბრძოლებში შეძენილი შშმ სტატუსის მქონე პირებს, საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობის ბრძოლებში შეძენილი შშმ სტატუსის მქონე პირებს და დაღუპულთა ოჯახის წევრებს, II მსოფლიო ომის ვეტერანებს და II მსოფლიო ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრებს.
- შვილის შეძენასთან დაკავშირებით 0-დან 100 001- მდე ქულის მქონე ოჯახებს.
- გარდაცვლილი ვეტერანის (ომის მონაწილე) და სოციალურად დაუცველი გარდაცვლილი პირის 0-100000 სარეიტინგო ქულის მქონე ოჯახის წევრებს.

- ეტლით მოსარგებლე შშ სტატუსის მქონე სტუდენტებს სატრანსპორტო ხარჯების დაფარვის მიზნით.
- 0-100 000-მდე სარეიტინგო ქულის მქონე 3-შვილიან ოჯახებს, 0-100000-მდე სარეიტინგო ქულის მქონე 4-შვილიან ოჯახებს, 0-100000-მდე სარეიტინგო ქულის მქონე 5 და მეტი შვილიან ოჯახებს, უდედმამო ბავშვებს (ყოველთვიური დახმარება), მარტოხელა მშობლებს (ყოველთვიური დახმარება).
- 0-დან 100 000 ქულის მქონე ოჯახებს ბავშვთა მოვლის საშუალებების შეძენის მიზნით (ყოველთვიური დახმარება ყოველ ერთ წლამდე).
- ქ. ბათუმში რეგისტრირებულ ძალადობის მსხვერპლ ბენეფიციართა ოჯახებს;
- რეინტეგრირებულ ოჯახებს;
- წლის ასაკის ჩათვლით შშ მოვლის საჭიროების მქონე პირებს.
- სოციალურად დაუცველ ოჯახებს (0-100000 ქულის მქონე) ყოველი ერთი წლიდან ორ წლამდე ასაკის ბავშვზე ყოველთვიური მატერიალური დახმარების გაწევის მიზნით.
- 18 წლამდე შშმ პირებს (ყოველთვიური მატერიალური დახმარება);
- 30001-მდე ქულის მქონე ოჯახებს კომუნალური გადასახადების დაფარვის მიზნით (5 თვის განმავლობაში).
- სსიპ ქ. ბათუმის #13 და #17 საჯარო სკოლების სპეციალური საგანმანათლებლო საჭიროების მქონე მოსწავლეებს ტრანსპორტით უზრუნველყოფის მიზნით.

<u>მუნიციპალური ტრანსპორტით მგზავრობის საფასურის სუბსიდირება</u> - სოციალურად დაუცველი 0-დან 70000 ქულის მქონე პირების, მასწავლებლების, მოსწავლეების, სტუდენტების, შშმ პირების, პენსიონერების, ვეტერანებისა და მათთან გათანაბრებული პირების მუნიციპალურ ტრანსპორტზე მომსახურების ხელმისაწვდომობის გაზრდისა და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით, ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერიამ შეიმუშავა საქალაქო ტრანსპორტით სარგებლობაზე მგზავრობის საფასურის სუბსიდირების ქვეპროგრამა, განსაზღვრული სოციალური კატეგორიების პირთა (ბათუმის ხანდაზმულთა სოციალური ცენტრის ბენეფიციარები, ვეტერანებისა და მათთან გათანაბრებული პირები, 0-70 000 ქულის მქონე ბენეფიციარები, შშმ პირები, შშმ სტატუსის ბავშვები, მოსწავლეები, მასწავლებლები, ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების თანამშრომლები და სკოლების მანდატურები, საბავშვო ბაღების და ბიბლიოთეკების თანამშრომლები, პროფესიული კოლეჯის "Black sea" თანამშრომლები, სოციალური სააგენტოს თანამშრომლები, სტუდენტები, იძულებით გადაადგილებული პირები, ასაკით პენსიონერები, მარტოხელა მშობლები და სსიპ სახელმწიფო ზრუნვისა და ტრეფიკინგის მსხვერპლთა აჭარის რეგიონალური ცენტრის ბენეფიციარები) მუნიციპალური ტრანსპორტით მგზავრობის საფასურის 100%-ით სუბსიდირების მიზნით. ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსება განხორციელდება M3 კლასის საქალაქო სამგზავრო ავტობუსით ქალაქის ფარგლებში მგზავრობის საფასურის კომპენსაციის მიზნით.

<u>მზრუნველობას მოკლებულ ბენეფიციართა მოვლა-პატრონობა და მოვლის საჭიროების მქონე პირთა დახმარება</u> - უპოვარ და მზრუნველობას მოკლებულ ბენეფიციარებზე

ზრუნვა მუნიციპალიტეტის საქმიანობის ერთ-ერთ ძირითად მიმართულებას წარმოადგენს. განსაკუთრებით იმ პირთათვის, რომლებიც დარჩენილი არიან ყოველგვარი მოვლა-პატრონობის გარეშე. დღეისათვის არსებული სახელმწიფო თუ საერთაშორისო ორგანიზაციები სრულად ვერ ახდენენ ამ კატეგორიის მოქალაქეთა სამედიცინო-სოციალურ დახმარებას (სამედიცინო მომსახურება, თავშესაფრითა და კვებით უზრუნველყოფა და სხვა). ხშირ შემთხვევაში აქცენტი კეთდება მხოლოდ ინდივიდუალურ/ნაწილობრივ მომსახურებაზე (მხოლოდ ცალკე აღებული კვება, სამედიცინო მომსახურება ან თავშესაფარი). ამ მხრივ ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტი უკვე წლების განმავლობაში ახორციელებს უპოვარ და მზრუნველობამოკლებულ ბენეფიციართა მოვლა-პატრონობის ხარჯების დაფინანსებას, რომელიც ითვალისწინებს ამ კატეგორიის მოქალაქეების თავშესაფრით, შესაბამისი სამედიცინო მომსახურებით, საყოფაცხოვრებო პირობებითა და კვებით უზრუნველყოფას.

გარდა ამისა გათვალისწინებულია სამედიცინო და სოციალური სერვისების მიწოდება სახლის პირობებში იმ ბენეფიციარებზე, რომლებსაც გადაუდებელი აუცილებლობიდან გამომდინარე სჭირდებათ დახმარება. კერძოდ, მომსახურება გაეწევა ქრონიკულად დაავადებულ, ხანგრძლივი მოვლის საჭიროების მქონე ქ. ბათუმში რეგისტრირებულ 0-დან 100 000-მდე ქულის მქონე ბენეფიციარებს, შშმ პირებს და ასაკით პენსიონერებს. ისინი უზრუნველყოფილი იქნებიან სამედიცინო დახმარებით (პრევენცია, მკურნალობა, რეაბილიტაცია), ყოველდღიურ საქმიანობაში მხარდაჭერით (სამედიცინო განათლება პიროვნული უნარების განვითარებისა და ჰიგიენის კუთხით).

<u>მუნიციპალური უფასო სასადილო</u> - ა(ა)იპ - ბათუმის სოციალური სერვისების სააგენტო ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ექვსი უფასო მუნიციპალური სასადილოს მეშვეობით ყოველდღიურად, დღეში ერთხელ, აწვდის სოციალურად დაუცველ ბენეფიციარებს ცხელ საკვებს, რომელიც გადაუდებელ აუცილებლობას წარმოადგენს მათი არსებობისათვის. 2025 წელს სააგენტო მოემსახურება 7650 ბენეფიციარს. ყოველთვიურად ხდება მოსარგებლე პირთა რაოდენობაში ცვლილების შეტანა სსიპ საქართველოს სოციალური მომსახურეობის სააგენტოდან მოწოდებული სოციალურად დაუცველ ბენეფიციართა ბაზის საფუძველზე. მომსახურეობით ისარგებლებენ ის მოქალაქეები, რომლებიც მონაწილეობენ „სოციალურად დაუცველი ოჯახების იდენტიფიკაციის, სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასებისა და მონაცემთა ბაზის ფორმირების სახელმწიფო პროგრამაში“ და მინიჭებული აქვთ 0-დან 65000 ჩათვლით სარეიტინგო ქულა. ბენეფიციართა შერჩევა ხორციელდება ელექტრონული პროგრამის მეშვეობით, სარეიტინგო ქულების მიხედვით, ქვევიდან ზევით პრინციპით. ქვეპროგრამით ასევე გათვალისწინებულია მარტოხელა ბენეფიციართათვის, რომლებიც ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო ვერ ახერხებენ გადაადგილებას, ბინაზე მომსახურება და ადგილზე საკვების მიწოდება.

უფასო მუნიციპალური სასადილოების გამართული და შეუფერხებელი ფუნქციონირების მიზნით განხორციელდება ორგანიზაციის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განახლება.

<u>დროებითი ღამის თავშესაფარი</u> - ქვეპროგრამა ითვალისწინებს უპოვარ და უსახლკარო პირთა უზრუნველყოფას დროებითი მუნიციპალური თავშესაფრით, რაც გულისხმობს ყოველდღიურად 70 ბენეფიციარისათვის ღამის გათევას, ორჯერადი კვებით (საუზმე, ვახშამი) და სუფთა ტანსაცმლით უზრუნველყოფას, პირველად სამედიცინო დახმარებას, საჭიროების შემთხვევაში სამედიცინო მომსახურებას შესაბამის სამედიცინო დაწესებულებაში; აღდგომისა და ახალი წლის დღეებში სადღესასწაულო ნობათის გაცემას.

დროებითი ღამის თავშესაფარში სერვისით სარგებლობა შესაძლებელია 19.00 საათიდან დილის 10 საათამდე, რის შემდეგაც ბენეფიციარმა უნდა დატოვოს თავშესაფრის ტერიტორია, უამინდობის, ასევე ბენეფიციარის ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამო, ადმინისტრაციის გადაწყვეტილებით, დასაშვებია თავშესაფარში ყოფნის პერიოდის გახანგრძლივება.

დროებითი მუნიციპალური თავშესაფრის ბენეფიციარია საქართველოს მოქალაქე, რომელიც რეგისტრირებულია ქალაქ ბათუმში. მოქალაქე, რომელიც არ არის რეგისტრირებული ქალაქ ბათუმში, შესაძლებელია მიღებული იქნას თავშესაფარში არაუმეტეს 20 დღით, ხოლო მისი განმეორებითი მიღება შეიზღუდება გასვლის დღიდან 10 დღის განმავლობაში. თავშესაფარში შესაძლებელია მიღებული იქნას უცხოელი, ან საქართველოს მოქალაქეობის არმქონე პირი, მისთვის ბინადრობის ნებართვით მინიჭებული უფლებრივი მდგომარეობის გათვალისწინებით. ასევე, თავშესაფარში შესაძლებელია მიღებული იქნას არაიდენტიფიცირებული პირი მის იდენტიფიკაციამდე და აქედან გამომდინარე, თავშესაფრის ადმინისტრაციის მიერ შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღებამდე.

თავშესაფარში ბენეფიციარის მიღება ხორციელდება საპატრულო პოლიციის მიმართვის საფუძველზე.
გარდა ზემოაღნიშნული მომსახურებისა, ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სტიქიითა და სხვა გაუთვალისწინებელი მიზეზებით ღია ცის ქვეშ დარჩენილი ოჯახების დროებითი განთავსება მუნიციპალურ საცხოვრისში, რაც გულისხმობს სხვადასხვა მიზეზით ღია ცის ქვეშ დარჩენილი ოჯახების დროებით განთავსებას 12 მუნიციპალურ სამანევრო ბინაში (50 საწოლი) და მათ უზრუნველყოფას ორჯერადი კვებით. სამანევრო ბინებში ოჯახების განთავსების გადაწყვეტილებას იღებს „ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მდებარე ავარიული სახლებისა და სტიქიური მოვლენების შედეგად დაზარალებული ოჯახების მდგომარეობის შემსწავლელი მუდმივმოქმედი საბჭო". ოჯახის მუნიციპალურ საცხოვრისში ყოფნის ვადა განისაზღვრება მერიის შესაბამისი უფლებამოსილი ორგანოს მიერ მათი დროებით ან მუდმივ საცხოვრისში გადაყვანამდე, არაუმეტეს 7 დღისა.

საქართველოს კანონის „ბავშის უფლებათა კოდექსი"-ს შესაბამისად, ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საქმიანობა, რომელიც მოიცავს ბავშვის უფლებების დაცვისა და მხარდაჭერის მომსახურების სფეროებს. ბავშვის უფლებების დაცვისა და მხარდაჭერის ღონისძიებებს ახორციელებს ბავშვის უფლებების დაცვისა და მხარდაჭერის განყოფილება, რომელიც დაკომპლექტებულია განყოფილების უფროსის, ბავშვისა და ოჯახის სოციალური მუშაკების, ბავშვის ფსიქოლოგის, ბავშვის ჯანმრთელობის მართვის სპეციალისტის, ბავშვის დაცვის ინსპექტორისა და ბავშვის სამართლებრივი დახმარების სპეციალისტისაგან. ქვეპროგრამის სამიზნე ჯგუფს წარმოადგენს: ბავშვები 0-18 წლამდე, დისფუნქციური ბავშვიანი ოჯახები, სოციალურად დაუცველი ბავშვიანი ოჯახები, კრიზისულ მდგომარეობაში მყოფი ბავშვიანი ოჯახები, ბავშვები ჯანმრთელობის პრობლემებით, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვები. აღნიშნული ღონისძიების განხორციელების ძირიტადი მიზანია სამიზნე ჯგუფების საფრთხის პრევენცია, დროული იდენტიფიცირება; ადრეული დახმარება და რისკის შემცირება.

<u>საზოგადოებრივი ორგანიზაციების მხარდაჭერა</u> - საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოების ბათუმის ხანდაზმულთა სოციალური ცენტრი გაიხსნა 2011 წელს და დღემდე აგრძელებს ხანდაზმულ მოხუცებზე და პენსიონერებზე ზრუნვას, უქმნის მათ ცენტრის პირობებში თბილ გარემოს, აწყობს მათი ნამუშევრების (ხელნაკეთი ნივთების) გამოფენა-გაყიდვას, მათი მონაწილეობით კულტურულ ღონისძიებებსა და ექსკურსიებს. ხანდაზმულთა დღის სოციალური ცენტრის მართვასა და ფუნქციონირებაში ადგილობრივი თვითმმართველობის მეტი ჩართულობის და მათი როლის გაზრდის მიზნით, სოციალური დაცვის პროგრამის ფარგლებში არაერთი წელია ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერია უწევს მატერიალურ მხარდაჭერას ბათუმის ხანდაზმულთა დღის სოციალურ ცენტრს, რომელიც ითვალისწინებს საოფისე (საკანცელარიო, კომუნალური) ხარჯების დაფარვასა და საყოფაცხოვრებო ნივთების შეძენას. საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოება დებულებიდან გამომდინარე ახორციელებს სხვადასხვა აქტივობებს სტიქიური უბედურებების და საგანგებო სიტუაციების დროს, სისხლის დონაციას ეპიდემიების დროს, ასევე მონაწილეობს სამძებრო და სამაშველო საქმიანობაში, მოსახლეობისათვის პირველადი დახმარების უზრუნველყოფასა და გადამზადებაში. ამ კუთხით ადგილობრივი თემების გაძლიერების, კატასტროფების ზეგავლენის შემსუბუქების, უსაფრთხო გარემოს და სიცოცხლის ხელშეწყობის მიზნით, ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტი ახორციელებს საქართველოს წითელი ჯვრის საზოგადოების სუბსიდირებას.

ქვეპროგრამის ფარგლებში მხარდაჭერა ასევე გათვალისწინებულია ბათუმის ვეტერანთა საზოგადოებრივ ორგანიზაციებზე, რომლებიც უზრუნველყოფენ ვეტერანთა ინფორმირებას და მეტ ჩართულობას სოციალურ პროგრამებში, შემოდიან წინადადებებით ვეტერანებისათვის ახალი პროქტების შემუშავებისა და განხორციელების თვალსაზრისით, აქტიურად ერთვებიან და მონაწილეობენ ვეტერანებისათვის ორგანიზებულ ღონისძიებებში.

შშმ პირთათვის მნიშვნელოვანი შშმ პირთა საოჯახო ტიპის სახლის მხარდაჭერა, რის ფარგლებშიც მუნიციპალიტეტის მიერ ხორციელდება მათი ყოველთვიური სუბსიდირება.

დამოუკიდებელი ცხოვრების დღის ცენტრი დამოუკიდებელი ცხოვრების პროგრამის ფარგლებში USAID-ის მიერ ფინანსირდება 57%-ის ოდენობით, ხოლო დარჩენილი 43%-ის დაფინანსება, რაც მოიცავს იჯარის, კომუნალური, ტრანსპორტირების ღონისძიებებისა და საოფისე ხარჯებს, რომელიც შეადგენს თვეში 2 985 ლარს და აუცილებელია ცენტრის ფუნქციონირებისათვის, ხდება მუნიციპალიტეტის მიერ.

ასევე აქტუალური და სასიცოცხლოდ აუცილებელია აიპ „იალქანის", ააიპ ,,თანას '' დაფინანსება და ბათუმის განათლების განვითარებისა და დასაქმების ცენტრის მხარდაჭერის ღონისძიებები, რომლებიც ახორციელებენ მიუსაფარი და შშმ პირების მხარდაჭერას და გულისხმობს საოფისე და კომუნალური ხარჯების დაფინანსებას.

<u>მოწყვლადი სოციალური კატეგორიებისათვის მინიმალური სოციალური პირობების შექმნა</u> - unicef-ის კვლევიის მიხედვით, უპირატესად, მოწყვლადი კატეგორიის მოსახლეობისათვის აუცილებლობას წარმოადგენს მატერიალური დეპრივაციის დაძლევა და მინიმალური საცხოვრებელი პირობების შექმნა, რომლის დაძლევის მიზნით შემუშავებული იქნა ზემოაღნიშნული ქვეპროგრამა. ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია:

სოციალურად დაუცველი შშმ და ბინაზე მოვლის საჭიროების მქონე პირებისათვის, რომელთა სარეიტინგო ქულა არ აღემატება 57 001, სამი და მეტ შვილიანი სოციალურად დაუცველი ოჯახებისათვის, რომელთა სარეიტინგო ქულა არ აღემატება 30 001 და სოციალურად დაუცველი ოჯახებისათვის, რომელთა სარეიტინგო ქულა არ აღემატება 1001-ს საკუთრებაში არსებული საცხოვრებელი ფართის რეაბილიტაციისათვის საჭირო მასალების შეძენა.

<u>შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირების ასისტენტით მომსახურება</u> - შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირები, კერძოდ კი მკვეთრად შეზღუდული სტატუსის მქონე უსინათლოები უმეტესად ვერ ახერხებენ საზოგადოებრივ ცხოვრებაში აქტიურ ჩართვას. ამ ადამიანებს ხშირად სჭირდებათ სამედიცინო, საყოფაცხოვრებო, სახელმწიფო და სხვა დაწესებულებებში ვიზიტი, რისთვისაც სჭირდებათ დამხმარე პირების (გამცილებლების) მომსახურება. ქვეპროგრამა ითვალისწინებს მკვეთრად შეზღუდული სტატუსის მქონე უსინათლოთა გადაადგილების მიზნით გამცილებლის მომსახურების დაფინანსებას. ასევე ე.წ. ,, ამოსუნთქვის საშუალებას'', ოჯახის წევრებისათვის, რომელიც გულისხმობს გამცილებლების მიერ მომსახურეობის პერიოდში ნაწილობრივ სოციალური მუშაკის ფუნქციების შეთავსებას. საწყის ეტაპზე დაგეგმილია, რომ აღნიშნული სერვისით ისარგებლებს 48 ბენეფიციარი, რომელთაც მოემსახურება რვა ასისტენტი (გამცილებელი). ერთი ასისტენტი მოემსახურება 6 ბენეფიციარს და კვირაში თითოეულს 2-ჯერ ერთი საათის განმავლობაში გაუწევს დახმარებას. ერთი ვიზიტის მომსახურების საფასური იქნება 12 ლარი. შშმ პირთა უფლებების საერთაშორისო კონვენციის 19 მუხლის თანახმად უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება დამოუკიდებელ ცხოვრებაში სრულყოფილ ჩართვას დამოუკიდებელი

ცხოვრების ხარისხის გაუმჯობესებისა და საკუთარი ცხოვრების კონტროლის გაზრდის მიზნით, რაც შეიძლება მიღწეული იქნას პერსონალური ასისტენტის მომსახურებით. ამ მიზნის მისაღწევად გადამზადებული პერსონალური ასისტენტების მიერ 18 წლის ასაკის ზემოთ იმ შშმ ეტლით მოსარგებლე (პირველ რიგში) და სხვა შშმ პირებს (სულ 20), რომლებიც დამოუკიდებელი ცხოვრების წესის დამკვიდრებას ცდილობენ (სწავლობენ, მუშაობენ, ეწევიან სხვადასხვა აქტივობებს (სპორტული, კულტურული) და / ან არიან მარტოხელა ეტლით მოსარგებლე გაეწევათ რეგულარული ასისტირება (თვეში მაქსიმუმ 60 საათის განმავლობაში საჭიროების გათვალისწინებით), როგორც განსაზღვრულია პერსონალური ასისტენტის სტანდარტით, რომელიც მიღებული იქნა საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან დევნილთა, შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მინისტრის ბრძანება №01-13/ნ2022 წლის 18 თებერვლის საფუძველზე.

<u>მოწყვლადი სოციალური ჯგუფის ოჯახების მხარდაჭერა</u> **-**გაეროს ბავშთა ფონდსა (UNICEF) და ქ. ბათუმის მერიას შორის 2020 წლის 3 დეკემბერს გაფორმებული იქნა ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმი ,,ბავშვზე მორგებული ქალაქის ინიციატივის“ (CFCI) ფარგლებში, შემუშავებული იქნა ქ. ბათუმის ,,ბავშვზე მორგებული ქალაქის ინიციატივის განხორციელების 2022-2025 წლების სტრატეგია'', რომელიც დამტკიცებული იქნა ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს 2022 წლის 29 სექტემბრის განკარგულებით და ქ. ბათუმს მიენიჭა „ბავშვზე მორგებული ქალაქის“ კანდიდატის სტატუსი.

მიუხედავად იმისა, ბოლო წლების განმავლობაში საქართველოს ხელისუფლებისა და ბათუმის მუნიციპალიტეტის მერიის მიერ, ბავშვებში სიღარიბის დასაძლევად, ასევე, მათი ოჯახების გაძლიერების მიზნით, არაერთი მნიშვნელოვანი ღონისძიება განხორციელდა, ზოგიერთი მოწყვლადი კატეგორიის მქონე (მარტოხელა მშობლები, მრავალშვილიანი ოჯახები, ძალადობის მსხვეპლი, რეინტეგრირებული, შშმ პირების და სხვა ოჯახების) ბავშვები დამატებით საჭიროებენ სხვადასხვა სახის დახმარებას,

როგორც განათლების, ასევე ფსიქოლოგიური კუთხით და ამ მიმართულებით მნიშვნელოვანია დღის ცენტრების ფუნქციონირება და მათი ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის მხრიდან. განსაკუთრებულ მხარდაჭერას საჭიროებენ 6-დან 16 წლამდე ბავშვები, რომლებიც ხშირად უმეთვალყურეოდ რჩებიან, რაც იწვევს მათ ქუჩაში გასვლას.

სხვადასხვა ორგანიზაციების მიერ ჩატარებული კვლევები აჩვენებს, რომ მეოთხე დონეზე მიწოდებულ დროულ პრევენციას აქვს ყველაზე დიდი შედეგი. დაახლოებით 100-დან 79%-ში ბავშვის ქუჩიდან მოწყვეტა და მისი რესოციალიზაცია არის შესაძლებელი, რაც შესაძლებელია განხორციელებული იქნას დღის ცენტრის პირობებში.

ქვეპროგრამით გათვალისწინებული ღონისძიებები გულისხმობს შაბათი-კვირის გარდა მინიმუმ 6-საათიან დღიურ მომსახურებას, მათ შორის: ბენეფიციართა საჭიროებების (შემეცნებითი, ფიზიკური და ქცევით-ემოციური) დადგენას, შესაბამისი ინტერვენციების დაგეგმვა/განხორციელებას, რეფერირებას შესაბამის უწყებებში; ბენეფიციარების

საყოფაცხოვრებო და პროფესიული უნარ-ჩვევების განვითარება/ხელშეწყობას; ბენეფიციართა კულტურულ და სპორტულ ღონისძიებებში ჩართვის უზრუნველყოფას; ბენეფიციარების დღის სწორად დაგეგმვას, ეფექტიანი კომუნიკაციის უნარების შესწავლას, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში მონაწილეობის და კონფლიქტის არაძალადობრივი გზით მოგვარების უნარ-ჩვევების სწავლებას; საჭიროების შემთხვევაში პირველადი სამედიცინო დახმარებისა და ფსიქოლოგიური მომსახურების ორგანიზებას.

ქვეპროგრამა გათვალისწინებულია 80 ბენეფიციარზე, ორჯერადი კვებით, რომელთაგან ერთ-ერთი უნდა იყოს სამკომპონენტიანი სადილი და ერთი საუზმე/ სამხარი. დღის ცენტრი დაიყოფა ასაკობრივ ჯგუფებად 6-დან 12 წლამდე და 12-დან 16 წლამდე მოზარდები.

მომსახურეობა განხორციელდება მულტიდისციპლინარული გუნდის მიერ, რომელშიც შედიან პედაგოგი, ფსიქოლოგი, ქცევის თერაპევტი, პედაგოგის დამხმარე და სოციალური მუშაკი. მათ მიერ თითოეულ ბავშვზე შემუშავებული იქნება 6 თვიანი ინდივიდუალური განვითარების გეგმა, რომელიც 6 თვის შემდეგ გადაისინჯება.

ქვეპროგრამის ფარგლებში ასევე გათვალისწინებულია მშობელთა ჩართულობის ხელშეწყობა ბავშვის აღზრდის პროცესში, რაც გულისხმობს საჭიროების შემთხვევაში ფსიქოლოგიურ დახმარებასა და ადვოკატირებას, რადგან გარემო ბავშვებისათვის აღიქმება სანდოდ, როდესაც მშობელი აქტიურადაა ჩართული ბავშვის აღზრდის პროცესში.

როგორც კვლევები ადასტურებს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების მშობლებს აქვთ მყიფე ფსიქო-ემოციური მდგომარეობა, დეპრესიის ნიშნები, რაც გამოწვეულია შვილების ჯანმრთელობის მძიმე მდგომარეობით. დღეს ქვეყანაში არ არსებობს სერვისი, რომელიც შშმ ბავშვების მშობლებს ფსიქოლოგიურ დახმარებას შესთავაზებს . ხოლო საერთაშორისო სტანდარტების თანახმად, შშმ ბავშვების მდგომარეობის გაუმჯობესების ერთ-ერთი მთავარი საფუძველი სწორედ მშობლების ფსიქო-ემოციური ჯანმრთელობაა. ამ მშობლების დახმარების მიზნით შემუშავებული იქნა შშმ პირთა მშობლების ფსიქოლოგიური დახმარების პროგრამა, რომლის ფარგლებში სამი თვის (12 კვირა) მანძილზე 50 მშობელს, რომელსაც ჰყავს 18 წლამდე ასაკის შშმ პირი ჩაუტარდება ფსიქოლოგის შემდეგი მომსახურება; პირველადი კონსულტაცია, საჭიროებიდან გამომდინარე ინდივიდუალური გეგმის შემუშავება, ფსიქოთერაპია ინდივიდუალურად ან ჯგუფურად გარკვეული თერაპიების გამოყენებით საჭიროებიდან გამომდინარე. სრული კურსის ხანგრძლივობა შეადგენს 12 საათს (საშუალოდ კვირაში ერთხელ ერთი აკადემიური საათი).

<u>სანიტარიული ზედამხედველობა და ეპიდსიტუაციის მართვა</u> - პროგრამა ითვალისწინებს დეზინსექცია-დერატიზაციის, ბათუმის ტერიტორიაზე არსებული დაწესებულებების სანიტარულ-ჰიგიენური მონიტორიგისა და უპატრონო შინაური ბინადარი ცხოველების მოვლა-პატრონობისა და პოპულაციის რეგულირების ღონისძიებების განხორციელებას.

პროგრამის მიზანია: სანიტარიულ-ჰიგიენური მდგომარეობის გაუმჯობესება და ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს შექმნა, გადამდები დაავადებების პრევენია.

პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება შემდეგი 3 ქვეპროგრამა:

- ✓ ბათუმის ტერიტორიაზე არსებული დაწესებულებების სანიტარული მონიტორიგი;
- ✓ დეზინსექცია-დერატიზაციის ღონისძიებები;
- ✓ უპატრონო შინაური ცხოველების მოვლა-პატრონობისა და პოპულაციის რეგულირების ღონისძიებები.

<u>გრაფიკი #33</u>

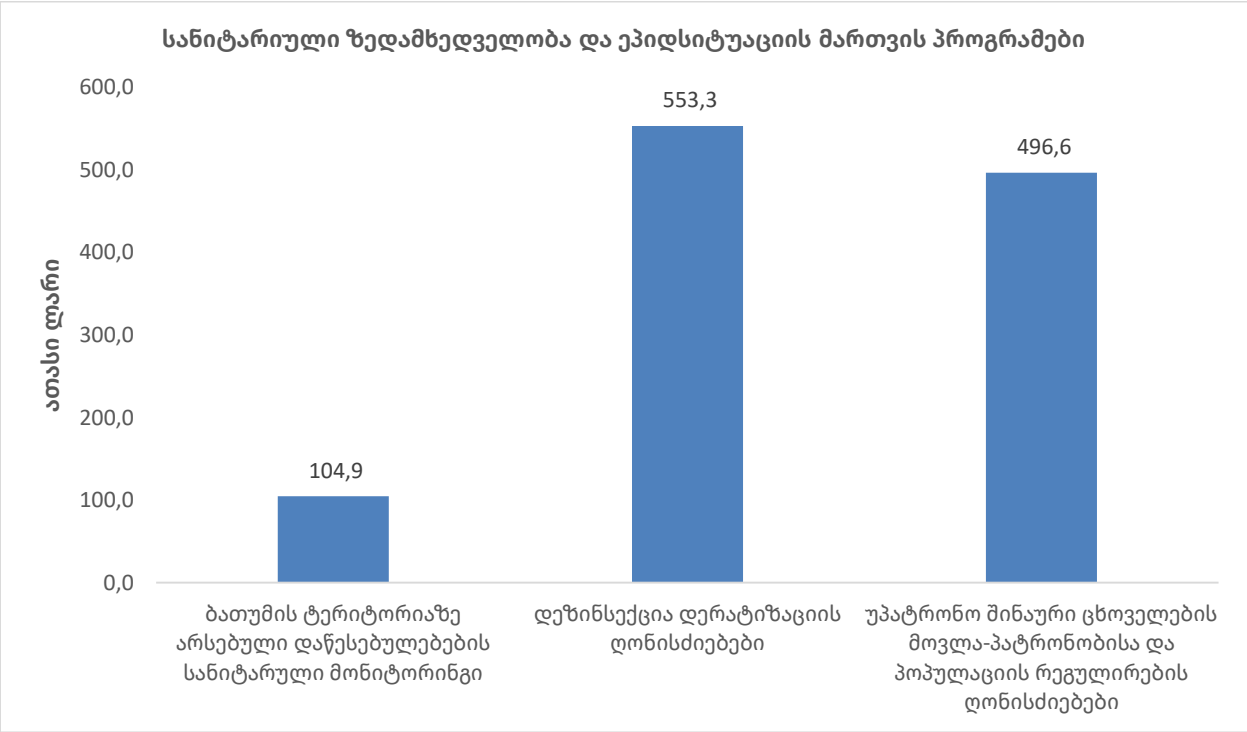

ქალაქის ეკონომიკური და ურბანული განვითარება

<u>ქალაქის ურბანული განვითარება</u> ***<u>(773.6 ათასი ლარი)</u>*** - ქალაქის დასახლებული ტერიტორიების გეგმაზომიერი განაშენიანებისა და რაციონალური გამოყენების, ქალაქის მდგრადი განვითარების უზრუნველსაყოფად აუცილებელია ქალაქს გააჩნდეს სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმვის დოკუმენტაცია, რომელიც უზუნველყოფს ერთის მხრივ ქალაქის, როგორც ისტორიულად ჩამოყალიბებული ორგანიზმის სივრცითარქიტექტურულ გარემოს, განაშენიანების ფორმებისა და იერსახის შენარჩუნებასა და განვითარებას, ასევე, მეორეს

მხრივ, მისი ეკონომიკური პოტენციალის ზრდას, რაც განპირობებული იქნება ქალაქის ფუნქციონალური პროფილის კვლევისა და შესაბამისი პოტენციალის მქონე დარგების განვითარებით, რაც ასევე თავის მხრივ შეამცირებს რისკს ბათუმი გახდეს მონოფუნქციური - ეკონომიკის ერთ სექტორზე, კერძოდ, ტურიზმზე დამოკიდებული ქალაქი. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი ქვეპროგრამები:

- ქალაქმშენებლობითი დოკუმენტაციის შედგენა;
- მუნიციპალური კვლევების მომზადება და საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის შედგენა.

<u>ქალაქის ეკონომიკური პროფილის გაძლიერება და ბიზნესის განვითარების ხელშეწყობა</u> ***<u>(45.0 ათასი ლარი)</u>*** - პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია გაგრძელდეს ბათუმში სტარტაპ ეკოსისტემის ჩამოყალიბების ხელშეწყობის მიმართულებით შემუშავებული მუნიციპალური ტრანსფორმაციის პორტფელის მართვა - პორტფელის ფარგლებში შექმნილი ინტერაქციული სივრცისა და საინფორმაციო ჰაბის აქტიური ფუქციონირება და ამ პროცესში უფრო მეტი დაინტერესებული მხარეების და ახალი პარტნიორების ჩართვა, სამეწარმეო და სტარტაპ ღონისძიებების ორგანიზება/თანამონაწილეობა, მათ შორის საერთაშორისო თუ ეროვნული მნიშვნელობის ფორუმების და სამიტების ორგანიზება, ქსელური კავშირების შექმნისა და ქალაქის, როგორც სტარტაპ დედაქალაქის პოზიციონირების გაზრდის ხელშეწყობა, სამეწარმეო და სტარტაპ უნარების განვითარების პროგრამების შემუშავება-განხორციელება.

მუნიციპალური სერვისების განვითარება

ქ. ბათუმის 2025 წლის ბიუჯეტის პროექტი მუნიციპალური სერვისების განვითარების პრიორიტეტის დაფინანსებისათვის ითვალისწინებს 13 207,6 ათასი ლარის გამოყოფას. პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება შემდეგი პროგრამები:

პროგრ. კოდი	**მუნიციპალური სერვისების განვითარება (ათასი ლარი)**	**2025**
08 01 01	ელექტრონული სერვისების დანერგვა და განვითარება	85,2
08 01 02	ა(ა)იპ - მუნიციპალური სერვისების სააგენტო	5 423,0
08 01 03	მუნიციპალური სერვის-ცენტრების მშენებლობა	325,3
08 01 04	თვითმმართველობის საკუთრებაში არსებული ქონების მართვა	143,0
08 01 05	ა(ა)იპ ბათუმის მუნიციპალური ინსპექცია	7 231,1
სულ		**13 207,6**

<u>გრაფიკი #34</u>

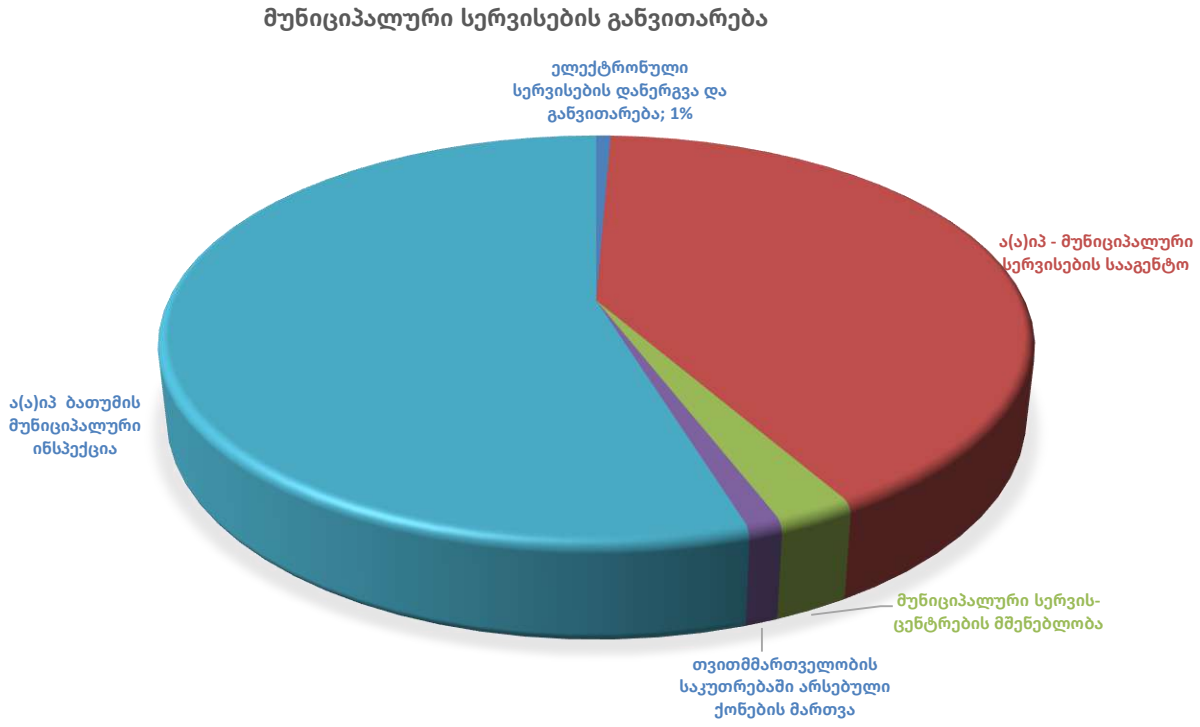

<u>ელექტრონული სერვისების დანერგვა და განვითარება</u> - თვითმმართველობის განხორციელებისას ელექტრონული მმართველობის პრინციპებზე დაფუძნებული ერთიანი სისტემის შექმნა ერთ–ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტულ მიმართულებას წარმოადგენს. ელექტრონული სერვისები წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის მიერ განხორციელებული მომსახურების ყველაზე უფრო იაფ, მოსახერხებელ და სწრაფ საშუალებას. მუნიციპალიტეტის სისტემის მოქნილი და ოპერატიული მუშაობისათვის აუცილებელია ელექტრონული ფაილების დაცული შენახვისა და გამართულად ფუნქციონირების უზრუნველყოფა, რისთვისაც ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია არსებული ქსელის პერიოდული განახლება. მერიის სისტემაში კომპიუტერული ტექნიკის/ქსელის გამართული ფუნქციონირების, ოპერაციული სისტემებისა და საოფისე პროგრამების გამართული მუშაობის უზრუნველყოფა; მერიის ვებ-გვერდის ტექნიკური უზრუნველყოფა.

<u>თვითმმართველობის საკუთრებაში არსებული ქონების მართვა</u> - ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება თვითმმართველობის საკუთრებაში არსებული ქონების პასპორტიზაცია, რომელიც მოიცავს შენობა-ნაგებობების აზომვითი ნახაზების შეძენას, მიწის ნაკვეთების აზომვითი ნახაზების შესყიდვას, არსებული ნახაზების დაყოფას, არსებული ნახაზების კორექტირებას, არსებული ნახაზების გაერთიანებას, რეგისტრირებული მიწის ნაკვეთების დაკვალვას, ხაზობრივი ნაგებობების მიწისქვეშა და მიწისზედა აზომვითი ნახაზების შეძენას. ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული, ასევე ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტისათვის გადასაცემი ქონების, მათ შორის აქციებისა და წილის აუდიტორიული შეფასების დასკვნების მომზადება (ქონების საბაზრო და საიჯარო ღირებულების დადგენა); ელექტრონული აუქციონის განცხადების განთავსება და ვაჭრობის

პროცესის უზრუნველყოფის მომსახურების შეძენა და მუნიციპალური ქონების განკარგვასთან დაკავშირებით შესაბამისი მომსახურების საფასურის დაფარვა.

<u>მუნიციპალური სერვის-ცენტრების მშენებლობა</u> - მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი ამოცანაა მოსახლეობისათვის სწრაფი და ხელმისაწვდომი მომსახურების მიწოდება. ამისათვის აუცილებელია, ადმინისტრაციულ ერთეულებში საჭიროების მქონე ყველა პირზე მორგებული, თანამედროვე აღჭურვილობით ადაპტირებული, კომფორტული სერვისცენტრე-ბის მშენებლობა. აღნიშნულიდან გამომდინარე ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ქ. ბათუმში, ც. დადიანის ქუჩაზე მრავალფუნქციური სივრცის შენობის მშენებლობა-მოწყობა.

<u>ა(ა)იპ - მუნიციპალური სერვისების სააგენტო</u> - ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ა(ა)იპ მუნიციპალური სერვისების სააგენტოს დაფინანსება, რომლის ძირითად ფუნქციებს წარმოადგენს: მუნიციპალური სერვისების ავტომატიზაცია და მომსახურების „ერთი ფანჯრის პრინციპი“-ს ამოქმედება და ფუნქციონირება; ელექტრონული სერვისების დანერგვა, ერთიანი ელექტრონული სერვისების და გეოსერვისების პორტალის შექმნა და ფუნქციონირება; კომპეტენციის ფარგლებში მოქალაქეებისათვის მუნიციპალური სერვისების მიწოდების უზრუნველყოფა; სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიანი ბაზის ფორმირების ხელშეწყობა; დადგენილი წესის შესაბამისად, ოჯახების საცხოვრებელი პირობებისა და სოციალური მდგომარეობის შესახებ მოკვლევის განხორციელება და დასკვნის შედგენა ოჯახებისათვის მატერიალური დახმარების, სამედიცინო მომსახურების თანადაფინანსების, სხვადასხვა უწყებებთან შუამდგომლობის გაწევის ან/და უფასო სასადილოთი სარგებლობის მიზანშეწონილობის თაობაზე; ადმინისტრაციული ერთეულების მიხედვით ჩამოყალიბებული მოქალაქეთა ჩართულობის ფორმების საქმიანობის ხელშეწყობა, მათგან ინფორმაციის მიღება, დამუშავება, განსახილველად გადაწყვეტილების მიმღებ პირებთან გადაგზავნა და უკუკავშირის განხორციელება; მოქალაქეების საჭიროებებზე ორიენტირებული დარგობრივი სტრატეგიებისა და მუნიციპალური პროგრამების შემუშავებაში, ასევე მათ განხორციელებაში მონაწილეობის მიღება; მოსახლეობის მიერ დაფიქსირებული საჭიროებების (ინფრასტრუქტურული, სამეურნეო და სხვა) ყოველდღიური აღრიცხვა-სისტემატიზაცია და უფლებამოსილი პირ(ებ)ისათვის მიწოდება; მრავალბინიანი სახოვრებელი სახლების პასპორტიზაციის (შენობა-ნაგებობის მდგომარეობის შესწავლა) პროცესში მონაწილეობის მიღება.

<u>ა(ა)იპ - ბათუმის მუნიციპალური ინსპექცია</u> - აღნიშნული ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალური ორგანიზაციის - ა(ა)იპ ბათუმის მუნიციპალური ინსპექციის დაფინანსება, მისი ძირითადი ფუნქციებია:

ა) ბათუმის ტერიტორიაზე სამშენებლო საქმიანობაზე, სამშენებლო საქმიანობის დადგენილი წესების, მათ შორის უსაფრთხოების წესების დაცვაზე ზედამხედველობა და დარღვეის ფაქტების გამოვლენა, უნებართვო ან/და დარღვევით მშენებარე ობიექტების შეჩერებაზე, სამშენებლო დოკუმენტაციასთან შესაბამისობაში მოყვანაზე ან/და დემონტაჟზე სამშენებლო

სამართალდარღვევის საქმისწარმოება და კანონმდებლობით გათვალისწინებული შესაბამისი გადაწყვეტილებების მიღება, საჯარიმო სანქციების გამოყენება;

ბ) სამშენებლო, სარემონტო და საავარიო სამუშაოების წარმოების (სამშენებლო და სარემონტო ტერიტორიების შემოღობვა, მიწის გრუნტისა და სამშენებლო ნარჩენების სპეციალურად გამოყოფილ ადგილებში გატანა, მიწისქვეშა კომუნიკაციათა ჩაწყობა გადაკეთებისა და მიწის გათხრასთან დაკავშირებული სხვა სამუშაოების ჩატარება, სამუშაოების დამთავრების შემდეგ ობიექტის კეთილმოწყობა-მოწესრიგება და სხვა) წესების დაცვაზე და დროულ და ხარისხიან შესრულებაზე კონტროლის დაწესება;

გ) თვითმმართველი ერთეულის იერსახეზე, გარე ვაჭრობის, პლასტიკისა ან/და ბიოდეგრადირებადი პარკების რეალიზაციის, რეკლამის, აბრის განთავსების, საზოგადოებრივი ადგილებით სარგებლობის შეზღუდვის, ავტომანქანების პარკირების წესების დაცვაზე ზედამხედველობა, დარღვევის ფაქტების გამოვლენა და სათანადო რეაგირება, მათ შესაბამისობაში მოყვანაზე/შესრულებაზე კონტროლი;

დ) უკანონო, უსახური და ამორტიზირებული შენობა-ნაგებობების, ჯიხურების, ავტო-ფარეხების, პავილიონების, მცირე არქიტექტურული ფორმების მქონე მანქანა-დანადგარების, დახლების, სხვადასხვა კონსტრუქციების, სტელაჟების, სარეკლამო და საინფორმაციო სტენდების, დაფების, აბრების, აფიშების, პლაკატებისა და სხვა სარეკლამო ატრიბუტების უკანონო განთავსების ფაქტების გამოვლენა, მათი აღკვეთისა და სადემონტაჟო ღონისძიებების განხორციელება;

ე) აკუსტიკური ხმაურის დასაშვები ზღვრის გადაჭარბებისა და პიროტექნიკური ნაკეთობის გამოყენების ფაქტების გამოვლენა და კონტროლი;

ვ) მწვანე ნარგავების დაზიანებაზე ან/და განადგურებაზე კონტროლის განხორციელება;

ზ) საკუთარი უფლებამოსილების ფარგლებში, დამრღვევი ფიზიკური ან/და იურიდიული პირების მიმართ საქართველოს კანონით „საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი“, საქართველოს ორგანული კანონით „საქართველოს საარჩევნო კოდექსი“, საქართველოს კანონით „საქართველოს სივრცის დაგეგმარების, არქიტექტურული და სამშენებლო საქმიანობის კოდექსი“ და საქართველოს კანონით „ნარჩენების მართვის კოდექსი“ დადგენილი ზომების განხორციელება; დასრულებული ობიექტების ექსპლუატაციაში მიღება და შესაბამისი აქტის გამოცემა;

თ) საკუთარი უფლებამოსილების ფარგლებში, დადგენილი წესით, საზოგადოებრივი ადგილებით სარგებლობის შეზღუდვის უფლების (ნებართვა, თანხმობა, დადასტურება) მინიჭების თაობაზე შესაბამისი აქტების გამოცემა;

ი) კომპეტენციის ფარგლებში, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული საზოგადოებრივი დანიშნულების დაწესებულებებში (სილამაზის სალონები, სასტუმროები, აბანოები, სამრეცხაოები, საცურაო აუზები და სხვა), საგანმანათლებლო და სააღმზრდელო დაწესებულებებში ლაბორატორიული კვლევების ჩატარება და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მათი შესაძლო მავნე ზეგავლენის შეფასება;

კ) კომპეტენციის ფარგლებში, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებულ საზოგადოებრივი მნიშვნელობის დაწესებულებებში (საპარიკმახეროები, კოსმეტიკური

კაბინეტები, სასტუმროები, კემპინგები, მოტელები, ავტოსადგომები, აბანოები, საუნები, საშხაპეები, სამრეცხაოები, საზოგადოებრივი პლაჟები, კინოთეატრები, საკონცერტო დარბაზები, სპორტული მოედნები, ნაგავსაყრელები, ტურისტული ბაზები, სანატორიუმები, სათამაშო სახლები, საგამოფენო დარბაზები, კლუბები, ატრაქციონები და საზოგა¬დოებრივი მნიშვნელობის სხვა დაწესებულებები) სანიტარიული ნორმების დაცვის ზედამხედველობა;

ლ) კომპეტენციის ფარგლებში, საგანმანათლებლო, სააღმზრდელო და საგანმანათლებლო სააღმზრდელო დაწესებულებებში სანიტარიული სახის პრევენციული ღონისძიებების განხორციელების ხელშეწყობა, სანიტარიული და ჰიგიენური ნორმების დაცვის ზედამხედვლობა;

მ) კომპეტენციის ფარგლებში, დადგენილი წესით, დაწესებულების მოწყობის სანიტარულ-ჰიგიენურ ნორმებთან შესაბამისობის დასკვნის გაცემა;ო) კომპეტენციის ფარგლებში, ეპიდსაშიშროებისას პრევენციული და ეპიდემიოლოგიური კონტროლის ღონისძიების გატარება;

ნ) კომპეტენციის ფარგლებში, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე პირველად ეპიდკლევის ხელშეწყობა;

ო) პარკირების წესების დარვევის ზედამხედველობა და კანონმდებლობით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელება;

პ) მგზავრთა გადაყვანის ავტოტრასპორტის ზედამხეველობა და კანონმდებლობით გათვალისწინებული შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

ჟ) მუნიციპალური ავტოტრასპორტში მგზავრთა გადაყვანის ზედამხედველობა და კანონმდებლობით გათვალისწინებული შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

რ) საჯარიმო სადგომების და მუნიციპალური პარკირების ადგილების ადმინისტრირება;

ს) სააგენტოს მიზნებისა და ფუნქციების გათვალისწინებით, კომპეტენციის ფარგლებში, მუნიციპალიტეტის სამოქმედო გეგმების და სტრატეგიების დოკუმენტებით განსაზღვრული ღონისძიებების შესრულება;

ტ) მერისა და მუნიციპალიტეტის საკრებულოს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტებით გათვალისწინებული სხვა უფლებამოსილებათა განხორციელება.

ბიუჯეტის გადასახდელები საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით

2023-2025 წლების მიხედვით ქალაქ ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან ჯამში დაიხარჯება 1 297,6 მლნ ლარი. ამ ხარჯების სტრუქტურა საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით მოცემულია #35-ზე და #36 გრაფიკებზე:

გრაფიკი #35

ქ. ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან გაწეული ხარჯი 2023-2025 წლებში

(თანხა მლნ ლარში)

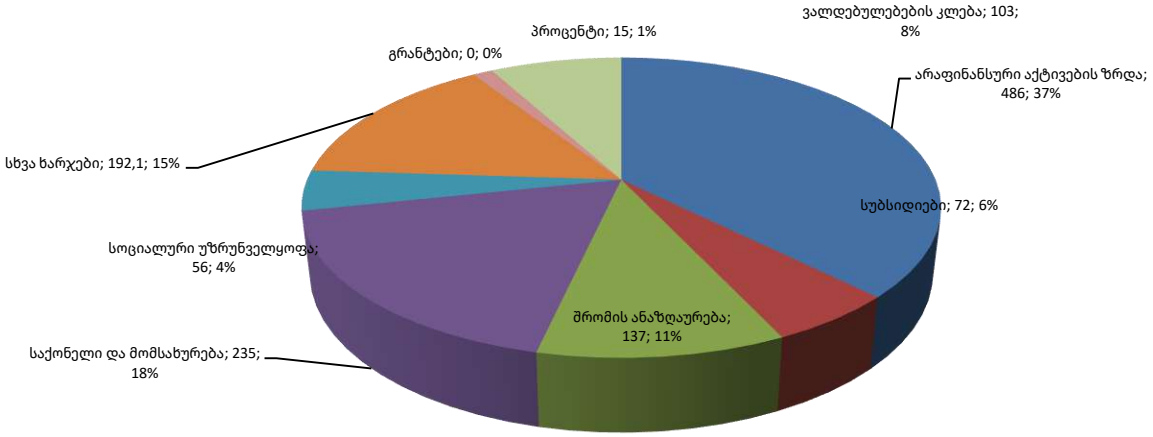

გრაფიკი #36

ქ. ბათუმის მუნიციაპლიტეტის ბიუჯეტის ხარჯები საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მიხედვით 2023-2025 წლებში

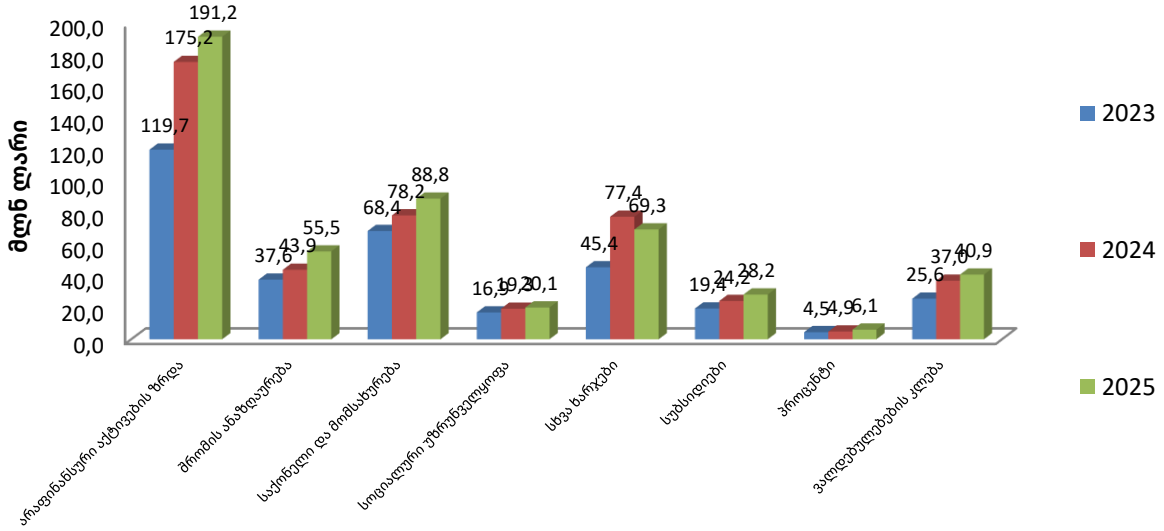

როგორც გრაფიკებიდან ჩანს ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბოლო 3 წლის ბიუჯეტის ხარჯების 37% (486,1 მლნ ლარი) კლასიფიცირდება არაფინანსური აქტივების ზრდის მუხლით, ამ მუხლით გაწეული ხარჯი ბოლო 3 წლის მანძილზე მნიშვნელოვნად აღემატება საბიუჯეტო კლასიფიკაციის სხვა მუხლებიდან გაწეულ ხარჯებს;

საბიუჯეტო კლასიფიკაციის მუხლის მიხედვით სიდიდით მეორე ბოლო ჯამურად 3 წლის მიხედვით არის საქონელი და მომსახურების მუხლი. ჯამში, ეკონომიკური კლასიფიკაციის ამ მუხლით კლასიფიცირდება 235,4 მლნ ლარი (მთლიანი გადასახდელების 18,1%).

შემდეგ მოდის საბიუჯეტო კლასიფიკაციის სხვა ხარჯების მუხლი საიდანაც ბოლო 3 წლის მიხედვით ჯამში დაიხარჯება 192,2 მლნ ლარი, რაც მთლიანი ასიგნებების 14,8%-ია და ა.შ. ინფორმაცია წარმოდგენილია #35 და #36 გრაფიკებზე.

ბათუმის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან გაწეული გადასახდელების მიმდინარე და კაპიტალური ხარჯების პროპორცია ბოლო 3 წლის მიხედვით მოცემულია გრაფიკ #37-ზე.

გრაფიკი #37
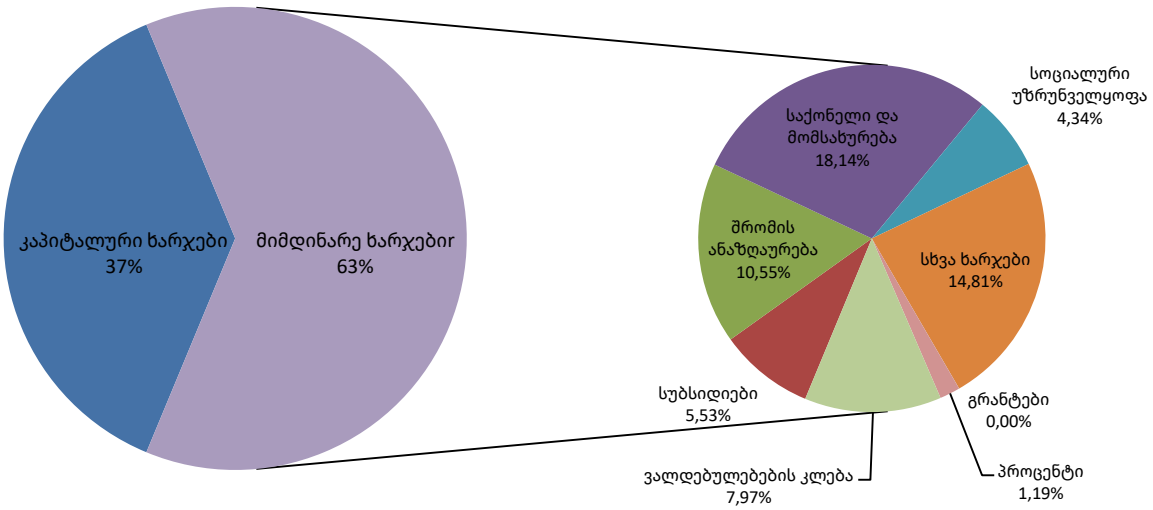
მიმდინარე და კაპიტალური ხარჯები 2023-2025 წლებში